

T.C.
İSTANBUL NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ANNE BABASI AYRI OLAN ERGENLERİN YAŞAM
KALİTESİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ (BAĞCILAR İLÇESİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Haydar DEMİR

Enstitü Anabilim Dalı : Psikoloji

Enstitü Bilim Dalı : Psikoloji

Tez Danışman: Prof. Dr. Ersin ALTINTAŞ

Mart, 2017

T.C.
İSTANBUL NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ANNE BABASI AYRI OLAN ERGENLERİN YAŞAM
KALİTESİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ (BAĞCILAR İLÇESİ ÖRNEĞİ)

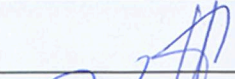

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Haydar DEMİR

Enstitü Anabilim Dalı : Psikoloji

Enstitü Bilim Dalı : Psikoloji

“Bu tez ²⁵⁰³..../02/2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği/ Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ	İMZA
Prof. Dr. Erkin ALTINTAŞ	Basarılı	
Yard. Doç. Dr. İpek PARDO	Basarılı	
Doç. Dr. Ali Haydar SAR	Basarılı	

BEYAN

Yüksek lisans tezi olarak “Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesinin bazı değişkenler açısından incelenmesi” başlıklı bu çalışmanın etik ilkelere ve bilimsel kurallara uygun bir şekilde yazıldığını, faydalandığım eserlerin tamamının kaynakçada gösterdiğimi ve çalışmamın içinde kullandığım her yerinde bu kaynaklara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Haydar DEMİR

25.03.2017

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın her aşamasında bana yardımcı olan, destek veren, yol gösteren, sabır ve anlayışını hiçbir zaman esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Ersin ALTINTAŞ'a teşekkür ederim.

Eğitimim süresince akademik gelişmeye katkı sağlayan tüm hocalarıma ve araştırma süresince yardım ve görüşlerini aldığım okul psikolojik danışmanı arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmama katkısı olan tüm öğrencilere ve velilerine teşekkür ederim.

Haydar DEMİR

25.03.2017

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	ii
TABLolar LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
ÖZET	xi
ABSTRACT	xii

GİRİŞ	1
1.BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE	7
1.1. Boşanma	7
1.1.1. Boşanma Kavramı	7
1.1.2 Medeni Kanunda Boşanma Sebepleri	9
1.1.3 Boşanma İstatistikleri.....	12
1.1.3.1. 2015 Boşanma İstatistikleri	13
1.1.3.2 2014 Boşanma İstatistikleri	13
1.1.3.3 2013 Boşanma İstatistikleri	14
1.1.3.4 2012 Boşanma İstatistikleri	15
1.1.4 Boşanmanın Çocuk Üzerine Etkileri	16
1.1.4.1 Boşanma Sonrasında Ebeveyn Çocuk İlişkileri	17
1.1.4.2 Boşanma Sonrasında Çocuğun Uyumuna Yönelik Müdahaleler	18
1.1.4.3 Boşanma Sonrası Çocuklarda Oluşabilen Psikolojik Sorunlar:	19
1.1.4.4 Boşanma anında ergenler üzerinde oluşan etkiler	21
1.1.4.5 Anne- Babanın ayrılmasının uzun süreli etkileri.....	22
1.1.4.6. Ergenler ve Boşanma Süreci	23

1.1.5. Boşanma Uyum Programları.....	24
1.1.5.1 Boşanmış Anne Babalar İçin Hazırlanan Eğitsel Programlar	25
1.1.5.2 Boşanmış Aile Çocukları İçin Hazırlanan Programlar	25
1.1.6 Ergenlik Dönemine Göre Boşanmanın Etkileri	27
1.1.7 Boşanmaların Eşler Üzerindeki Etkileri.....	28
1.1.8 Boşanma Üzerine Yurt Dışı Araştırmalar	29
1.1.9 Boşanma Üzerine Türkiyedeki Araştırmalar	31
1.2. Kalite Ve Yaşam Kalitesinin Tanımı	32
1.2.1. Kalitenin Tanımı	33
1.2.2. Yaşam Kalitesinin Tanımı	33
1.2.3. Farklı Bakış Açılarında Yaşam Kalitesi Tanımları.....	33
1.2.4. Yaşam Kalitesinin Tarihçesi.....	34
1.2.5. Yaşam Kalitesi Kavramına İlişkin Kuramlar.....	34
1.2.6. Yaşam Kalitesi Alanları.....	36
1.2.7. Yaşam Kalitesini Azaltan ve Arttıran Durumlar	37
1.2.8. Kaliteli Yaşamın Kriterleri	38
1.2.9. Yaşam Kalitesinin Unsurları.....	41
1.2.9.1. Cinsiyet.....	41
1.2.9.2. Yaş.....	42
1.2.9.3. Eğitim	43
1.2.9.4. Sağlık.....	43
1.2.9.5. Konut	43
1.2.9.6. Medeni Durum.....	44
1.2.9.7. Sosyal Çevre.....	44
1.2.9.8. Çevre Faktörleri.....	45
1.2.9.9. Gelir.....	46

1.2.9.10. Fikir Paylaşımı ve Kararlara Katılma.....	46
1.2.10.Yaşam Kalitesi Göstergeleri.....	47
1.2.10.1. Ekonomik Göstergelerle Yaşam Kalitesi	47
1.2.10.2. Sosyal Göstergelerle Yaşam Kalitesi	48
1.2.10.3. Psikolojik Göstergelerle Yaşam Kalitesi.....	49
1.2.10.4. Sağlık İlişkili Yaşam Kalitesi	49
2.BÖLÜM : YÖNTEM.....	51
2.1. Araştırmanın Modeli	51
2.2 Evren Ve Örneklem.....	51
2.3 Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi.....	51
2.3.1. Veri Toplama Araçları.....	51
2.4.İşlem Süreci.....	54
2.5. İstatistiksel Analizde Kullanılan Yöntemler	54
2.5.1. Güvenilirlik Analizi (Cronbach's Alpha) :.....	55
2.5.2. Faktör Analizi	60
3. BÖLÜM: BULGULAR.....	66
3.1. Sağlıkım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlar başlığı altındaki sorulara verilen cevapların frekansları:	69
3.2. Duygularımla ilgili sorunlar başlığı altındaki sorulara verilen cevapların frekansları:.....	73
3.3. Başkaları ile ilgili sorunlar başlığı altındaki sorulara verilen cevapların frekansları:.....	76
3.4. Okul ile ilgili sorunlar başlığı altındaki sorulara verilen cevapların frekansları: .	78
4. BÖLÜM: YORUMLAR.....	96
5. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER.....	97
5.1. Sonuç	97
5.2. Öneriler.....	98

5.3. Araştırma Yapacaklara Öneriler.....	99
KAYNAKÇA	105
EKLER.....	114
EK 1 Valilik İzni	114
EK 2 Veli İzni.....	116
EK 3 Ölçek İzni.....	117
EK 4 Anket.....	118
EK 5 Okul Listesi	122

KISALTMALAR

- A. B.** : Avrupa Birliği
ÇYK. : Çalışma Yaşamı Kalitesi
Çev. : Çeviren
Çiykö : Çocuklar için yaşam kalitesi ölçeği
Der. : Derleyen
D.E.Ü. : Dokuz Eylül Üniversitesi
D.İ.E. : Devlet İstatistik Enstitüsü
D.İ.P. : Duygusal İşlevsellik Puanı
D.P.T. : Devlet Planlama Teşkilatı
D.S.Ö. : Dünya Sağlık Örgütü
E.B.E. : Eğitim Bilimleri Enstitüsü
G.S.M.H. : Gayri safi milli hasıla
H.Ü. : Hacettepe Üniversitesi
YK : Yaşam Kalitesi
M.E.B. : Milli Eğitim Bakanlığı
Ö.T.P. : Ölçek Toplam Puanı
O. İ. P. : Okul İşlevsellik Puanı
S. : Sayfa
S.B.E. : Sosyal Bilimler Enstitüsü
TUİK : Türkiye İstatistik Kurumu
T.M.K. : Türk Medeni Kanunu
Y. D. T. : Yayımlanmamış Doktora Tezi
Y.Y.L.T. : Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Case Processing Summary.....	55
Tablo 2: Sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlar başlığı altındaki sorulara verilen cevapların Güvenilirlik Analizi ve Cronbach's Alpha değeri:	55
Tablo 3: Item-Total Statistics.....	56
Tablo 4: Duygularımla İlgili Sorunlar Başlığı Altındaki Sorulara Verilen Cevapların Güvenilirlik Analizi Ve Cronbach's Alpha Değeri:	57
Tablo 5: Item-Total Statistics.....	57
Tablo 6: Başkaları İle İlgili Sorunlar Başlığı Altındaki Sorulara Verilen Cevapların Güvenilirlik Analizi Ve Cronbach's Alpha Değeri:	58
Tablo 7: Item-Total Statistics.....	58
Tablo 8: Okul İle İlgili Sorunlar Başlığı Altındaki Sorulara Verilen Cevapların Güvenilirlik Analizi Ve Cronbach's Alpha Değeri:	59
Tablo 9: Item-Total Statistics.....	59
Tablo 10: KMO ve Bartlett Testi	60
Tablo 11: Total Variance Explained	61
Tablo 12: KMO ve Bartlett's Test	61
Tablo 13: Total Variance Explained	62
Tablo 14: KMO ve Bartlett's Test	62
Tablo 15: Total Variance Explained	63
Tablo 16: KMO ve Bartlett's Test	63
Tablo 17: Total Variance Explained	64
Tablo 18: Korelasyon Analizi:	64

Tablo 19: Korelasyonlar.....	65
Tablo 20: Yaş Değişkenin Frekans Tablosu:	66
Tablo 21: Cinsiyet Değişkeninin Frekans Tablosu	66
Tablo 22: Sınıf Değişkeninin Frekans Tablosu.....	67
Tablo 23: Annenin Eğitim Durumu Değişkeninin Frekans Tablosu.....	67
Tablo 24: Babanın Eğitim Durumu Değişkeninin Frekans Tablosu	68
Tablo 25: Okunan Okul Değişkeninin Frekans Tablosu.....	68
Tablo 26: Velayet Sahibinin Aylık Geliri Değişkeninin Frekans Tablosu	69
Tablo 27: Bir Bloktan Fazla Yürümek Bana Zor Gelir Sorusunun Frekans Tablosu	69
Tablo 28: Koşmak Bana Zor Gelir Sorusunun Frekans Tablosu	70
Tablo 29: Spor veya Egzersiz Yapmak Zor Gelir Sorusu Frekans Tablosu	70
Tablo 30: Ağır Bir Şey Kaldırmak Bana Zor Gelir Sorusunun Frekans Tablosu.....	71
Tablo 31: Kendi Başıma Duş Ve Banyo Yapmak Zor Gelir Sorusu Frekans Tablosu..	71
Tablo 32: Evdeki Günlük İşleri Yapmak Bana Zor Gelir Sorusunun Frekans Tablosu	72
Tablo 33: Bir Yerim Acır Ya Da Ağır Sorusunun Frekans Tablosu	72
Tablo 34: Enerjim Azdır Sorusunun Frekans Tablosu.....	73
Tablo 35: Korkmuş ya da Ürkmüş Hissederim Sorusunun Frekans Tablosu	73
Tablo 36: Hüzünlü Ya Da Üzgün Hissederim Sorusunun Frekans Tablosu.....	74
Tablo 37: Öfkeli Hissederim Sorusunun Frekans Tablosu	74
Tablo 38: Uyumakta Zorluk Çekerim Sorusunun Frekans Tablosu	75
Tablo 39: Bana Ne Olacağı Konusunda Endişelenirim Sorusunun Frekans Tablosu....	75
Tablo 40: Yaşıtlarımla Geçinmekte Sorun Yaşarım Sorusunun Frekans Tablosu.....	76

Tablo 41: Yaşıtlarım Benimle Arkadaş Olmak İstemezler Sorusu Frekans Tablosu	76
Tablo 42: Yaşıtlarım Benimle Alay Eder Sorusunun Frekans Tablosu	77
Tablo 43: Yaşıtlarımın Yapabildikleri Şeyleri Yapamam Sorusu Frekans Tablosu	77
Tablo 44: Yaşıtlarıma Ayak Uydurmakta Zorluk Çekerim Sorusu Frekans Tablosu....	78
Tablo 45: Sınıfta Dikkatimi Toplamakta Zorlanırım Sorusunun Frekans Tablosu	78
Tablo 46: Bazı Şeyleri Unuturum Sorusunun Frekans Tablosu.....	79
Tablo 47: Derslerimden Geri Kalmamak İçin Zorluk Çekerim Sorusunun Frekans Tablosu	79
Tablo 48: Kendimi İyi Hissetmediğim İçin Okula Gidemediğim Olur Sorusunun Frekans Tablosu	80
Tablo 49: Doktora Gittiğim İçin Okula Gidemediğim Olur Sorusu Frekans Tablosu...	80
Tablo 50: Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularımla İlgili Sorunlar, Başkalarıyla İlgili Sorunlar Ve Okulla İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Yaşa Göre Anova Testi	81
Tablo 51: Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularımla İlgili Sorunlar, Başkalarıyla İlgili Sorunlar Ve Okulla İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Yaşa Göre Varyans Analizi	82
Tablo 52: Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularımla İlgili Sorunlar, Başkalarıyla İlgili Sorunlar Ve Okulla İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Cinsiyete Göre Anova Testi	83
Tablo 53: Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularımla İlgili Sorunlar, Başkalarıyla İlgili Sorunlar Ve Okulla İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Cinsiyete Göre Varyans Analizi.....	84
Tablo 54: Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularımla İlgili Sorunlar, Başkalarıyla İlgili Sorunlar Ve Okulla İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Sınıflarına Göre Anova Testi	85

Tablo 55: Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularım İlgili Sorunlar, Başkaları İlgili Sorunlar Ve Okulla İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Sınıflarına Göre Varyans Analizi	86
Tablo 56: Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularım İlgili Sorunlar, Başkaları İlgili Sorunlar Ve Okulla İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Okul Türlerine Göre Anova Testi.....	87
Tablo 57: Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularım İlgili Sorunlar, Başkaları İlgili Sorunlar Ve Okulla İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Okul Türüne Göre Varyans Analizi:	88
Tablo 58: Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularım İlgili Sorunlar, Başkaları İlgili Sorunlar Ve Okulla İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Annenin Eğitim Durumuna Göre Anova Testi.....	90
Tablo 59: Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularım İlgili Sorunlar, Başkaları İlgili Sorunlar Ve Okulla İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Annenin Eğitim Durumuna Göre Varyans Analizi	91
Tablo 60: Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularım İlgili Sorunlar, Başkaları İlgili Sorunlar Ve Okulla İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Babanın Eğitim Durumuna Göre Anova Testi	92
Tablo 61: Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularım İlgili Sorunlar, Başkaları İlgili Sorunlar Ve Okulla İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Babanın Eğitim Durumuna Göre Varyans Analizi.....	93
Tablo 62: Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularım İlgili Sorunlar, Başkaları İlgili Sorunlar Ve Okulla İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Velayet Sahibinin Aylık Gelirine Göre Anova Testi	95
Tablo 63: Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularım İlgili Sorunlar, Başkaları İlgili Sorunlar Ve Okulla İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Velayet Sahibinin Aylık Gelirine Göre Varyans Analizi	96

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Evlilik Süresine Göre Boşanmalar 2014-2015.....	13
Şekil 2: Evlilik Süresine Göre Boşanmalar 2013-2014.....	14
Şekil 3: Evlilik Süresine Göre Boşanmalar 2012-2013.....	15
Şekil 4: Evlilik Süresine Göre Boşanmalar 2011-2012.....	16

Tezin Başlığı: Anne Babası Ayrı Olan Ergenlerin Yaşam Kalitesinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi	
Tezin Yazarı: Haydar DEMİR	Danışman: Prof. Dr. Ersin ALTINTAŞ
Kabul Tarihi:Mart 2017	Sayfa Sayısı: xiv (ön kısım)+124 (tez)+8 (ek)
Anabilimdalı: Psikoloji	Bilimdalı: Psikoloji
<p>Bu araştırma, 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul Bağcılar ilçesinde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel liselerde okuyan anne babaları ayrı olan öğrencilerin yaşam kalitesinin cinsiyet, yaş, annenin öğrenim durumu, babanın öğrenim durumu, ekonomik durum, okunan okul türü, sınıf düzeyi değişkenlerine göre değişip değişmediğini saptayarak bu değişkenler arasında ilişki olup olmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu", "Çocuklar için Yaşam Kalitesi Ölçeği" (Ergen Değerlendirme Formu 13-18 yaş) kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS programında çözümlenmiştir. Anne-babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesinin bazı değişkenler açısından incelenmesinde ölçeklerden alınan puanların aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelenmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin sosyo demografik özellikleri bakımından farklılık gösterip göstermediğini test etmek için normal dağılan verilerde "one-way Anova" testi kullanılmıştır. Örneklemi oluşturan bireylerin Sosyo demografik özelliklerinin belirlenmesi için "Frekans analizi" ve ölçeğin alt boyutları ile karşılaştırmak için "Varyans" analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçları; $p=.05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar şöyledir: Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; Yaş değişkeni, Sınıf değişkeni, Okul türü değişkeni göre tüm boyutlarda anlamlı fark olduğu saptanmıştır. Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; annenin eğitim durumu, Babanın eğitim durumu ve velayet sahibinin geliri değişkenine göre incelendiğinde, tüm boyutlarda anlamlı fark olduğu saptanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesi ile kişisel bilgileri bazı değişkenlere göre arasındaki ilişki, pozitif ve anlamlı düzeyde bulunmuştur.</p>	
Anahtar Kelimeler: Ergenlik, Yaşam kalitesi, Boşanma	

Nisantasi University Institute of Social Sciences Abstract of Masters Thesis

Title of Thesis: The Research About The Quality Of Life Of Adolescents With Separate Parents In Terms Of Some Variables	
Author: Haydar DEMİR	Supervisor: Prof. Dr. Ersin ALTINTAŞ
Date: March 2017	Nu. of pages: xiv (pre text)+124 (main body)+8
Department: Psychology	Subfield: Psychology
<p>This research, in the academic year 2015-2016 İstanbul-Bağcılar district, aims by determining whether the quality of life of students ,with separate parents and studying public and private schools of Ministry of National Education ,changes according to some variables such as gender, age, mother's education, father's education, economic status, school type, grade level and to identify if there are relationships between these variables.In research as a data collection tool "personal information form", "quality of life scale for children (assessment of the adolescent form (13-18 years) are used.The obtained datas are analyzed in SPSS program.Arithmetic average and standard deviation values of the scores on the scales are investigated in the research about the quality of life of adolescents with separate parents in terms of some variables.'one-way Anova' test is used in normally distributed data to test whether the individuals involved in the research show any difference in terms of socio demographic way. For the determination of the socio-demographic characteristics of the individuals that comprise the sample, the "frequency analysis" and to compare with the sub-dimensions of the scale the analysis of 'variance' are done.The results of this analysis are evaluated p=.05 significance level .The results are as follows: the average of all dimensions about the perceptions of adolescents with separate parents about the quality of life; age variable, class variable, school type variable, it is revealed that the difference is significant in all dimensions. The average of all dimensions about the perceptions of adolescents with separate parents about the quality of life; mother's education, father's education and the income of the parent who have parental right ,when all variables are examined , it is revealed that the difference is significant in all dimensions. According to the results, the relationship between the quality of life and the personal informations of the adolescents with separated parents is found positive and meaningful.</p>	
Key Words: Puberty, life quality, divorce	

GİRİŞ

İnsanın varlığından bugüne değin "aile" terimi, daima önemli olmuştur. Ailenin tanımı; evlenmek, kan ya da çocuk edinme bağları ile birbirine bağlı olan, aynı evde oturan ve ekonomik geliri bölüşen, birbirleriyle sürekli etkileşim ve iletişim halinde olan, ana-baba, karı-koca, kız çocuk –erkek çocuk, kız ve erkek kardeş vb. sosyo-kültürel bağları olan bireylerin oluşturduğu bir topluluktur (Ağdemir, 1991). Geçmiş yüzyıllarda, toplumları, ataerkil yapıya sahip (erkek egemen) büyük aileler oluştururken, bugün ise çoğunlukla çekirdek aile ve anne-babası ayrı olan daha bireyci ailelerin olduğu toplum haline dönüştüğü görülmektedir (Öztürk, 2006). Toplumda geniş ve büyük ailelerden, çekirdek hatta tek kişiye doğru, aile dönüşmektedir (Gün, 2006).

Parçalanmış aile günümüzde artarak psikolojik ve sosyolojik bir sorun halinde karşımıza gelmektedir. Parçalanmış aile, anne ve babanın, hukuki karar ile birlikteliklerini sonlandırmasıdır. Parçalanmış aileler, evlilik kurumu kadar eskiye dayanmaktadır. Belli kültür seviyesine gelmiş, evliliğin sosyolojik bir olgu olarak kabul gördüğü kültürlerde parçalanmış aile, bazı yasalar ile sınırlanmış; ama hiçbir zaman tamamen yok edilmemiştir (Yıldırım, 2004).

Parçalanmış aile sonrası, çocuk birlikte yaşadığı anne-babasından duygusal destek görmek istemektedir. Fakat anne-babanın ayrılığı sonrası kimi aileler çocuklarına yardım edemeyecek kadar kendi problemleriyle uğraşırlar. Beraber yaşadığı anne veya babasından gerekli destek alamayan evlat için, akrabalar ile arkadaşlar önemli düzeyde destek gördükleri yerlerdendir. Ancak aile üyeleri en çok anne veya babasından yardım ihtiyacı hissetmektedir (Butler vd, 2002). Bir başka araştırmada (Amato ve Keith, 1991), anneleri ile babaları ayrılmış olan çocukların, anne babası birlikte olan çocuklardan daha dezavantajlı oldukları ortaya koymuştur.

Ülkemizde ve dünyada anne-babaların ayrılma oranları giderek artmaktadır. Anne- babaların ayrılmaları sonucunda en çok etkilenenler çocuklardır. Anne-babanın ayrılığı ergen bireylerde yalnızlık duygusunu çoğaltmakta, hayattan aldığı hazzı azaltmakta ve öncesine göre yani anne babasının birlikte olduğu zamana göre daha fazla sosyal destek ihtiyacı duymaktadır.

Anne-babanın ayrılığı aile fertlerinden en fazla ergenleri ve daha küçükleri etkiler. Dolayısı ile ayrılığın yaratmış olduğu negatif yönlerin ergenlerin yaşam kalitesini bazı değişkenler açısından hangi düzeyde etkilediğinin araştırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle ergenlik çağının kendine has problemleriyle başa çıkmanın yanında anneye babasının ayrılmasıyla ortaya çıkan problemlerle uğraşması gerekmektedir. Ayrıca anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesinin bazı değişkenler açısından, fark olup olmadığı araştırılması gereken bir problemdir.

Toplumunu oluşturan kişiler, yaşamlarını nasıl, nerede ve ne yaparak sürdürmek istediğine karar vereceği en önemli süreçleri aile içerisinde ve okullarda geçirmektedir. Bu süre zarfında küreselleşen dünya gereği sürekli bir gelişim ve değişim yaşanmaktadır. Bu hızlı değişime ayak uydurabilmek için toplumun temel yapı taşlarından olan ailede yetiştirilen bireylerin, aktif rol alarak öğrenmeyi öğrenmesi, sorgulaması, tartışması, karşılaştıkları problemlere çözüm yolları üretecek yeterlikte olması beklenmektedir.

Yaşam kalitesi; bireylerin bütün yaşam alanları ile birleşmesine sebep olacak şekilde, psikolojik ve fizyolojik olarak iyi oluş halini ifade etmektedir. Gerek kişilerin sağlıklı yaşam biçimleri, gerekse yaşam kaliteleri hayatlarındaki doyumunu etkileyebilir.

Bu çalışma; anneleri ve babaları ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesinin bazı değişkenler açısından ilişkisini incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Amaç doğrultusunda çalışmanın kuramsal kısmında: boşanma kavramı, tanımı, boşanmayı etkileyen faktörler hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmanın devamında yaşam kalitesinin kavramı ve tanımı, yaşam kalitesinin önemi, yaşam kalitesini etkileyen faktörler, yaşamı kalitesi hakkında bilgiler ortaya konulmuştur.

Problem Cümlesi

“Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesinin bazı değişkenler açısından incelenmesi”

Alt Problemler

Bu problem dikkate alınarak şu sorulara cevap bulunmaya çalışılmıştır;

1- Anne ve babası ayrı olan ergenlerin yaş değişkenine göre sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlara, duygularım ile ilgili sorunlara, başkaları ile ilgili sorunlar, okul ile ilgili sorunlara yaşam kalitesi ne düzeydedir?

2- Anne ve babası ayrı olan ergenlerin cinsiyet değişkenine göre sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlara, duygularım ile ilgili sorunlara, başkaları ile ilgili sorunlar, okul ile ilgili sorunlarına ilişkin anlamlı bir fark var mıdır?

3- Anne ve babası ayrı olan ergenlerin sınıf düzeyi değişkenine göre sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlara, duygularım ile ilgili sorunlara, başkaları ile ilgili sorunlar, okul ile ilgili sorunlara yaşam kalitesi ne düzeydedir?

4- Anne ve babası ayrı olan ergenlerin annenin eğitim durumu değişkenine göre sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlara, duygularım ile ilgili sorunlara, başkaları ile ilgili sorunlar, okul ile ilgili sorunlarda anlamlı bir fark var mıdır?

5- Anne babası ayrı olan ergenlerin babanın eğitim durumu değişkenine göre sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlara, duygularım ile ilgili sorunlara, başkaları ile ilgili sorunlar, okul ile ilgili sorunlara yaşam kalitesi ne düzeydedir?

6- Anne babası ayrı olan ergenlerin okul türü değişkenine göre sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlara, duygularım ile ilgili sorunlara, başkaları ile ilgili sorunlar, okul ile ilgili sorunlara yaşam kalitesi ne düzeydedir?

7- Anne babası ayrı olan ergenlerin velayet sahibinin ekonomik durumu değişkenine göre sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlara, duygularım ile ilgili sorunlara, başkaları ile ilgili sorunlar, okul ile ilgili sorunlarda anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı 2015-2016 eğitim ve öğretim yılı içinde İstanbul Bağcılar ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan resmi ve özel liselerde okuyan Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesinin bazı değişkenler açısından incelenmesidir.

Araştırmanın Önemi

Yaşam kalitesi Dünya Sağlık Örgütü'nün Yaşam Kalitesi Grubu tarafından ergenin hem içinde yaşadığı kültürel yapı ve değerler sistemi doğrultusunda, hem de

kendi amaçları, beklentileri, endişeleri ve standartları açısından yaşamdaki durumu ile ilgili algısı olarak tanımlanmaktadır. Yaşam kalitesi ergenin duygusal, fiziksel, sosyal davranışlar ve mental bakımından iyilik halini oluşturan çok boyutlu bir kavram olup, anne babanın ayrı oluşu ergenin yaşam kalitesi üzerinde çok büyük etkiye sahiptir.

Genel olarak yaşam kalitesi kavramı, işlevsellik ve geleneksel sağlık kavramlarının tamamlayıcısı olarak kabul edilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü sağlık kavramını fiziksel, psikolojik ve sosyolojik olarak tam bir iyilik hali olarak tanımlamaktadır. Böyle bir değerlendirmede yaşamın sosyal ve ruhsal, fiziksel, psikolojik yönlerinin ele alınması gerektiği düşünülmektedir.

Anne babanın ayrı olması sık görülen toplumsal bir sorundur. Ayrıca anne babanın boşanması ile birlikte hemen hemen her yaştaki çocuğun yaşam kalitesi değişmektedir. Bu sorun sık görülmesine karşın, literatür de Anne babası ayrı olan ergenlerde yaşam kalitesi (YK) ile ilgili az bilgi bulunmaktadır. Bu çalışmada 15-18 yaşları arasında anne babası ayrı olan ergenlerin bazı değişkenler açısından yaşam kalitesinin ölçülmesi amaçlanmıştır.

Kaliteli yaşam hakkında tartışmaların yaşandığı günümüzde, anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesinin incelenmesini amaçlayan bu araştırma literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Ayrıca araştırma ile toplanan verilerin, anne babası ayrı olan ergenlerin hakkında var olan uygulamaların daha gerçekçi değerlendirilmesini ve eğitim etkinliklerinde, burada belirlenecek bilgilerden yararlanabileceği bir ortam sağlayacağı beklenmektedir. Ulaşılan sonuçlardan anne-babalar, öğretmenler, eğitim-öğretim personelleri, ergenler ve toplum liderlerinin yararlanabileceği düşünülmektedir.

Varsayımlar

Bu çalışmada aşağıdaki temel varsayımlardan yola çıkılmıştır:

- 1- Örneklemeye girecek olan bütün grupların anketlere verecekleri yanıtların gerçeği yansıtacağı,
- 2- Seçilen örneklemin evreni temsil edeceği,

3- Araştırmaya katılan öğrencilerin anket sorularının tamamını okumuş olmaları,

4- Kullanılan veri toplama aracı araştırmanın amacını tam olarak ortaya koyacak şekilde olduğu kabul edilmiştir.

Sınırlılıklar

1-) Araştırma 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul Bağcılar ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel liseleri ile sınırlıdır.

2-) Araştırma 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul Bağcılar ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel liselerinde; Anne babası ayrı olan lise öğrencilerinin yaşam kalitesine ilişkin görüşleri ile sınırlıdır.

Tanımlar

Boşanma: Evliliğin ortadan kalkması, evlilik ilişkisinin kopması ve karı kocanın hukuki ve fiziksel olarak evlilik hayatlarıyla alakalı sorumluluk ve görevlerinin bitişidir (Erürker, 2007). Yaşam boyu devam edeceği, her zaman birlikte olunacağı inancıyla erkek ve kadın tarafından oluşturulan Resmi evliliğin, hakim kararlarıyla sonlandırılmasıdır. Boşanma, alışkanlıkları, sosyal değerleri, kültürel değerleri sebebiyle kendi aralarında anlaşamayan, birlikteyken kadın ve ya kocanın bireysel, sosyal, toplumsal, iş hayatıyla ilgili sorunlar yaşadığı; biyolojik ve ya psikolojik hastalıklar geliştirebildiği bireylerin ayrı ayrı hayatlarına devam ettiklerinde daha sağlıklı olabilmelerine odaklanılan bir durumdur. Eşlerin birbirinden ayrılması evliliklerin bazıları için zorunluluktur. (Berksun, 2005).

Ergenlik: Modern sanayi toplumlarındaki kontrolsüz nüfus artışları ve teknolojinin hızla ilerlemesi nedeniyle geniş bir yaş diliminde ifade edilse de gelişim dönemleri içerisinde özellikle psikolojik ve fizyolojik farklılaşmaların olduğu; bireyin yaşamında ki önemli bir aşamadır. (Koç, 2004). Ergenlik yetişkinliğe geçişte birinci basamaktır. Ergenlik, çocukluk dönemiyle yetişkinlik dönemi arasındaki evredir. Literatüre bakıldığında 12-18 yaşlar arası ergenlik dönemi şeklinde ifade edilmektedir. Ergenlik dönemi, kişide çocuksu tavır, davranışlar ve tutumlarının yerine yaşça büyük insanların tutum, tavır ve davranışlarının aldığı, cinsiyet yetilerinin var olmaya başladığı, kişinin yetişkin rolüne somatik ve psikolojik olarak hazırlık yaptığı evredir. Çocukluk dönemi

şeklinde ifade edilen yaşlarda, süper ego gelişmemişken, ergenlik evresi ile birlikte genç bireylerde süper ego gelişimi, toplumsal kabullenilme, bir grubun üyeliği hususları oluşur. Vücudumuzda oluşan hormonlardan sekonder cinsiyet hormonlarının üretimi ergenlik döneminde tavan yaptığından ergenlik döneminde olan bireyin psikolojisi nedensiz farklılıklar gösterir. Ergenliğe başlama yaşı; ırk, genetik, sosyolojik durumlar, ekonomik şartlar ve coğrafi faktörlerden etkilenir. Örneğin ergenlik Afrika da yaşayan kabilelerde coğrafi sebeplerden dolayı daha erken başlarken Finlandiya, Norveç gibi kuzeyde yer alan az güneş olan soğuk bölgelerde daha geç oluşmaktadır.

Yaşam kalitesi: Kişisel iyi olma durumunun bilişsel bütünüdür. Bireyin kendisinde var olduğuna inandığı kriterleriyle hayat şartlarını algılayışı arasındaki kıyaslamalarını, ayrıca kendi hayatı hakkında bir kanaate varmasını içermektedir. Bireyin mutluluğunu yine bireyin karar verdiği kriterlere göre bilişsel olarak ele aldığı yargılamadır (Pavot ve Diener, 1993).İnsan ihtiyaç ve isteklerinin doyuma ulaşacak düzeyde karşılanması şeklinde de ifade edilebilir. Yaşam kalitesi psikolojik, kişisel, sosyolojik, ekonomik kalkınmanın oluşturulması ve dengeli olarak devam ettirilmesine odaklanmıştır. Yaşam standardı ise hayat tecrübeleriyle ortaya çıkan; hayatın kaliteli bir biçimde sürdürülebilmesine yönelik ihtiyaç duyulan hizmetlere ve ürünlere ödenen harcamaların gerçekte var olan düzeyidir. Örneğin bireyin var olan şartlarını eğitim, kültür, ekonomik durum, yaşanılan yer yansıtır (Gönen, Özmete, 1999).

1.BÖLÜM:KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde boşanma kavramı, medeni kanunda boşanma sebepleri, boşanma istatistikleri, boşanmanın çocuk üzerine etkileri, boşanma uyum programları, gelişim dönemlerine göre boşanmanın etkileri, boşanmanın eşler üzerindeki etkileri, boşanma üzerine yurt dışı araştırmalar, boşanma üzerine Türkiye deki araştırmalar, kalite ve yaşam kalitesinin tanımı, yaşam kalitesinin unsurları ve yaşam kalitesinin göstergeleri hakkında bilgi verilmiştir.

1.1. Boşanma

Bu bölümde boşanmanın tanımı ve unsurları üzerinde durulmuştur.

1.1.1. Boşanma Kavramı

Boşanma; eşler hayatta iken mahkeme kararı ile evlilik ilişkisine mahkemenin hukuken son vermesidir (Akıntürk, 1996). Evlenmeyle birlikte nüfus kayıtlarında evli ünvanını almış olan karı-koca, boşanma kararı ile birlikte bekar ünvanını alırlar. Akıntürk'e (2002) de ise boşanmayı "eşler henüz hayatta iken, kanunda öngörölmüş olan bir sebebe dayanarak, karı kocadan birinin açacağı dava ve hakimin kararı ile, evlilik birliğine son vermek" olarak tanımlamıştır.

Boşanma, eşlerden en az birinin boşanmayı bir şık olarak düşünmesinden boşanmaya ilişkin yasal kararının hakim tarafından kesinleşmesine kadar uzanan bir zaman olarak yaşanmaktadır (Karahan, 2012).

Boşanma ile birlikte, karı-kocanın birbirine karşı evlilik sebebiyle oluşan karşılıklı hakları ve yükümlölükleri sona erer. Eşler sadece mahkemede ha mahkeme kararı kim tarafından karar verilmiş olmak kaydıyla nafaka, tazminat gibi mali konularda karşılıklı borç ve hak sahibi olabilirler (Battal, 1998).

Boşanma evlilik birliğinin, aile kurumunun istenmeyen bir biçimde bitmesidir. Bu nedenle ayrılmanın önüne geçilebilmesi, farklı yönlerden bütün sosyal bilimcilerin alanına girmektedir. Boşanmaya sebep olan hususlar, bu ilgi alanının belirlenmesinde temel faktör durumundadır. Örneğin iktisatçılar ayrılmaya yol açan maddi faktörlerin ortadan kaldırılabilmesine yönelik çözüm yolları aramakta, psikologlar, kişisel davranış

bozukluklarını bu yönden araştırmakta, hukukçular, ailenin daha sağlıklı ortamı oluşturabilmesi için eşler arasındaki karşılıklı hak ve sorumlulukları doğru belirlemeye çalışmaktadırlar. Ancak bu çalışmalara rağmen boşanma, bütün dünyada kaçınılmaz bir durum olarak görülmektedir. Bu sebeple bir yandan ayrılığa yol açan faktörler ortadan kaldırılmaya çalışılırken, diğer taraftan da boşanmadan sonraki süreçte aile fertlerinin ayrılma nedeniyle uğrayabilecekleri biyolojik, psikolojik ve sosyo-ekonomik zararları engelleyebilecek çözümler, çözüm yolları bulunmalıdır (Battal, 1998).

Karı-kocadan bir ya da her ikisi evliliği devam ettirmemeye karar vermişlerse, fiilen ayrı yaşamaya başlamaktadırlar. Ayrıca bu aşamaya gelmiş tartışmalarda, eşler tekrar birleşmeye karar vermedikleri, birbirlerine yanaşmadıkları sürece, aile içerisinde resmen bir evlilik bulunmakla birlikte, aile kurumu içerisinde fiilen bir aile bütünlüğünden söz edilemez. Bu aşamada, hakimin önündeki tek imkan, aile kurumu içerisinde fiilen zaten sona ermiş bir evliliği hukuken de bitirmektir. Belirtelim ki ayrılmanın kaçınılmazlığı, boşanma kavramının hukuki bir durum olmasının yanında aynı zamanda fiili bir durum taşımasından kaynaklanmaktadır (Cansel, 1977). Fakat aile kurumu içerisindeki birlikteliğin asgari fonksiyonlarını, görev ve sorumluluklarını yerine getirerek devam edilebilecek durumlarda, gerekirse bir dış destek (evlilik danışmanı, aile terapisti) , geniş aile üyelerinin desteği ve rehabilitasyon yardımıyla da olsa, eşler aile kurumu içerisindeki evliliği devam ettirmekten yana iseler, evliliği bitirip ayrılmak yerine, aile birliğini sağlayıp ailenin bütünlüğü ile evliliği kurtarmak gereklidir.

Boşanmanın tarihçesine bakıldığında boşanmanın, kabullenilemeyen ve istenmeyen bir durum olarak, hemen her zaman önlenmeye çalışılmış olduğu ama hiç ortadan kaldırılamadan varlığını devam ettirmiş olduğu görülmektedir (Sucu, 2007).

İlkel toplumlarda kadın erkek arasındaki evliliğin cinsel ihtiyaçları ve hayat içerisinde beslenme, temizlik vb. için yanındaki hizmetliden başka anlam ifade etmediği dile getirilmektedir. Bu sebeplerle, fayda sağlayan sebepler eşler arasındaki birlikteliğin, eşin görevlerini, sorumluluğunu yapmaması durumunda evlilik ayrılmaya gitmektedir (Anıl, 2008).

Boşanma durumuna Musevilik'in ilk zamanlarından başlamak üzere izin verilmesine rağmen, Musevilik de de eşlerin birbirinden ayrılması istenilmeyen bir durumdur. 16. yüzyıldan sonra Protestanlık, evliliğin eşler arasındaki kutsal bir bağ

olduğunu reddederek, belli sebepleri boşanma nedeni olarak kabul etmiştir. Endüstri devrimiyle birlikte ayrılma yönetimlerinin inisiyatifine geçmiş, bireyselleşme hareketleri ve maddi imkanların artması ile boşanma oranları artmıştır (Kaya, 2009).

İslam hukukunda, evlilikte olduğu gibi eşlerin birbirinden ayrılmasında da kullanılan temel kaynak Kuran-ı Kerim'dir. İslam hukuku, aile kurumu bütünlüğünde evliliğin sürekliliğini savunmakla birlikte eşlerin birbirinden ayrılmasını yasaklamış değildir. İslam hukukunda boşanmanın belli başlı kuralları vardır.

1.1.2 Medeni Kanunda Boşanma Sebepleri

Türk Medeni Kanunu'nda; aile hukukuyla alakalı evlenme, nişanlılık, evliliğin genel hükümleri, çiftler arasında mal paylaşımı, ayrılık, çocukların velayeti, soy bağının kurulması, evlat edinme konuları hakkında hükümler düzenlenmiştir. Türk Medeni Kanunu'nda ayrılma sebepleri, dava, yargılama ve karar usulüne ilişkin hükümler yer almaktadır. Türk Medeni Kanunu'nda ancak somut sebeplerin varlığı halinde çiftler, evliliği sonlandırmak için boşanma davası açabilmektedir.

TMK, eşlerin ayrılma işlemlerini standartlaştırmıştır. TMK'ya göre ayrılma sebepleri altı grupta toplanmaktadır. Özel boşanma sebepleri; hayata kast, zina, onur kırıcı ve pek kötü davranma, haysiyetsiz hayat sürmek ve suç işlemek, akıl hastalığı ve terk olarak MK'nın 161-165. Maddelerinde yazılmıştır. Genel ayrılma sebebiyse, evliliğin sarsılması ya da ortak yaşantının tekrar kurulamaması, çiftlerin ayrılmada anlaşmalarıyla evlerini ve yaşam alanlarını ayırmaları sebebiyle ortak yaşamın icra edilememesi kanununun 166. Maddesinde açıklanmıştır. 2004 yılında yayınlanan Türk Medeni Kanunu'na göre boşanma nedenleri;

- 161. Madde Zina sebebiyle ayrılma: Evli olan bir bayanın eşinden başka bir kişiyle, ayrıca evli olan erkeğin de eşinden başka bir bayanla cinsel ilişkiye girmesi zinadır. Çiftlerden bir tanesi zina ederse diğeri boşanma nedenini öğrenmesinden başlayarak 6 ay ve her halde zina eyleminin üzerinden 5 yıl geçmeden ve affetmediyse boşanma davası açabilir.
- 162. Madde Hayata kast, onur kırıcı davranış ve pek kötü muamele: Çiftlerden biri diğeri tarafından hayatına kast edilmesi ya da kendisine pek kötü davranılması veya ağır düzeyde onur kırıcı bir davranışta bulunulması sebebiyle boşanma sebebinin

öğrenmesinden başlayarak 6 ay ve bu sebebin olmasının üzerinden 5 yıl geçmeden ve affetmediyse boşanma davası açabilir.

- 163. Madde haysiyetsiz hayat sürme ve suç işleme: Utanç verici ya da yüz kızartıcı nitelikte dolandırıcılık, hırsızlık, ırza geçme, sahtekarlık, kaçakçılık, emniyeti suiistimal, zimmet, gasp vb. suçlar küçük düşürücü olarak kabul edilir. Eşlerden biri küçük düşürücü bir suç işler ya da haysiyetsiz bir hayat sürer ve bu sebeplerden ötürü onunla beraber olması diğer eşten beklenemez ise diğer eş her zaman ayrılma davası açabilir.

- 164. Madde Terk: Çiftlerden bir tanesi evlilik birliğinden doğan sorumluluklarını yerine getirmemek amacıyla diğerini terk ettiği ve haklı bir sebep olmadan yaşanılan eve en az 6 ay dönmediği ve ihtar sonuçsuz kaldığında, diğerini ortak konutu terk etmeye zorlayıp haklı bir sebep olmaksızın ortak konuta dönmesini engellediğinde diğer eş boşanma davası açabilir.

- 165. Madde Akıl hastalığı: Çiftlerden bir tanesinin akıl hastası olması yüzünden ortak yaşam diğer eş için katlanılmaz hal alırsa ve rahatsızlığın geçmesine olanak bulunmadığı resmi sağlık kurulu raporu ile tespit edilmek şartıyla diğer eş ayrılma davası açabilir.

- 166. Madde Evlilik birlikteliğini sarsmak: Evlilik birlikteliği, ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenmeyecek düzeyde kökünden sarsılmış olur ise, çiftlerden her biri ayrılma için başvurabilir.

I. Şiddetli geçimsizlik Evlilik birliği ortak yaşantıya devam etmeleri kendilerinden beklenmeyecek düzeyde kökünden sarsılmışsa çiftlerden her biri ayrılma davası açabilir. Davacının kabahati daha fazlaysa davalının kötü niyetli olmamak koşuluyla davaya itiraz hakkı bulunmaktadır.

II. Anlaşmalı boşanma Evlilik en az bir yıl sürmüşse, eşlerin beraber başvurmaları ya da bir tanesinin diğerinin davasını kabul etmesi halinde, çiftler bizzat dinlenip ayrılmanın maddi sonuçları ve çocukların durumu hususunda anlaşmaları durumunda anlaşmalı boşanma davası açılabilir.

III. Fiili ayrılık Ayrılma nedenlerinden herhangi biri sebebiyle açılmış davanın reddine karar verilmesinin kesinleştiğinden itibaren 3 yıl geçmesi halinde ortak yaşam tekrar kurulmamışsa eşlerden her biri boşanma davası için başvuru yapabilir.

Türk Medeni Kanunu'nda söz edilen nedenlerin oluşması, çiftlerden birinin ayrılmak üzere başvuru yapması, ayrılmayı gerektiren sebeplerin varlığına mahkeme tarafından kanaat getirilmesi halinde taraflar ayrılabilir.

Evliliğin sonlanmasına yol açan nedenler birden çok olabilmesine karşın, en çok görülen nedenler şöyledir; çiftlerin sosyal ve kültürel yapısındaki farkları, ekonomik sorunlar, cinsel problemler, iletişim sorunları, çiftlerden birinin aldatması, aile içi şiddet, çiftlerin birbirlerini ve kendilerini ihmal etmesi, akrabaların olaylara karışması, çiftlerden biri ya da her ikisinin ailelerine bağımlı veya zayıf karakterde olmaları, çocuk olmama problemi, maddi ve manevi farklar, kuşak farkının olması, evliliğin erken yaşta olması, aile baskısıyla kısıtlanan nikahlar, eşlerden birinin aniden yaşam ve kişilik tarzının farklılaşması, psikolojik problemler, depresyon, uyuşturucu, kumar ve alkol bağımlılığı (Hortaçsu, 1991). Fakat devamlı geçinememe veya daha ağır sebepler her zaman aile kurumunu sonlandırmaz. Ağır ruhsal problemlere, çok kötü davranış tarzlarına, evlilik dışı cinsel veya duygusal ilişkilere karşın sürüp devam eden nice evlilikler vardır. Karı kocadan birinin veya her eşin mutsuzluğu rağmen devam eden nikahlar azımsanacak kadar az değildir (Şen, 2012).

Tarhan (2004)'a göre ise, aile yapısının yıkılmasındaki nedenler saygı, güven bağının zayıflaması; eğitimsizlik, ekonomik kaygılar, iletişim kuramama, ilgisizlik, aldatma, kişiliklerin uymaması gibi sebeplerdendir.

Toplumsal yaşamda meydana gelen değişimler ile birlikte eşler arasındaki ilişki, aile yapısı ve evlilik ilişkileri, günümüzün en önde gelen değişimlerinden birisidir. Bu değişimler boşanma yüzdelerini artırmaktadır. Eşlerden biri olan kadının ekonomik bağımsızlığının olması ve ya artması, aile yapılarının değişmesi gibi nedenler etkili olmaktadır (Çakır, 2011).

Evlilik ve aile ilişkisinde yaşanan tartışmalar, eşlerin aile kültürleri, yetişme yapıları ve sosyolojik özellikleri, ekonomik konumdaki özelliklerine ilgili olarak kendisini göstermektedir (Aktaş, 2011).

Aile içerisinde; karı koca arasında ve ebeveynleriyle ergenler arasında tüm yönleriyle geliştirici, pozitif iletişimi olan etkileşimin oluşmaması çağımızda büyük problemler arasında yerini almaktadır. Aile kurumunda gün yüzüne çıkan sorunlar, şiddet aile üyelerinin bireysel gelişimlerini, kişisel güvenliklerini olumsuz etkilemektedir. (Çılga, 2002).

Boşanmanın ekonomik, psikolojik, hukuki ve sosyal boyutları var. Evliliklerin sonlandırılmasında; erken yaşta evlenmek, eğitim düzeyinin düşük olması, ekonomik durum, iş yaşamı ve çocuk bakımından ortaya çıkan beklentileri ve bunlara bağlı olarak eşlerin yoğun stres altında olmaları gibi sebepler sıralanabilir (Clarke-Stewart, Brentano, 2006; Akt: Aktaş, 2011).

Eşlerin cinsel yaşamında birbirlerinden beklentilerinin giderilememesi, evlilik yaşamındaki uyumsuzluk sebeplerinden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Cinsel ihtiyaçların giderilmesi, evliliğin en önemli hedeflerinden biri olması nedeniyle, cinsel hayatın tatmin edici olmaması boşanmaya sebep olması normaldir. Eşler arasındaki evlilik hayatının bütünü ile cinsel hayatın niteliği arasında özel bir durum olduğu için bu hususun gün yüzüne çıkması zordur (Dominian, 1974; Akt: Aktaş, 2011).

Eşler arasındaki kıskançlık, bir başka dikkat çekici boşanma sebeplerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Engels, kıskançlık duygusunun insanlık tarihinin bilindik bir zaman diliminde değil geç bir aşamasında ortaya çıktığını dile getirmektedir. İnsanlar arasında özel mülkiyetin ortaya çıkışıyla ve erkeğin ailede üstünlüğü ele geçirmesiyle, doğal yapısını kaybeden kadın, kıskançlığı tanımıştır. (Aktaş, 2011).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın "Türkiye'de Aile Yapısı Araştırması" (2011) sonuçları da, ayrılma sürecini yaşayan kişilerin boşanma sebeplerinde benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Türkiye de boşanma sebeplerinden en yükseği % 27,3 ile ilgisiz ve sorumsuz davranma olduğu tespit edilmiştir. % 12 ile ailenin maddi olarak ihtiyaçlarını sağlayamama ve % 11,7 ile aldatma gelmektedir. Ayrıca kötü muamele % 11,4 ve içki alışkanlığı % 8,8 tespit edilmiş olup başka boşanma sebepleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın "Türkiye'de Aile Yapısı Araştırması" (2011) sonuçlarında boşanmada ilk üç sıra; eşlerin birbirlerini bir kez bile olsa aldatması, eşlerden birinin alkolik/kumarbaz olması, eşlerin birbirine kötü muamelede bulunması şeklinde ortaya çıkarılmıştır..

1.1.3 Boşanma İstatistikleri

Bu bölümde 2015, 2014, 2013, 2012 yıllarında Türkiye de gerçekleşen boşanmaların istatistikleri hakkında bilgi verilmiştir.

1.1.3.1. 2015 Boşanma İstatistikleri

Kaba boşanma hızının 2015 yılında en yüksek olduğu il, binde 2,77 ile İzmir oldu. İzmir’i binde 2,75 ile Antalya, binde 2,55 ile Muğla izledi. Kaba boşanma hızının en düşük olduğu il ise binde 0,17 ile Hakkari oldu. Hakkari’yi binde 0,22 ile Şırnak, binde 0,23 ile Bitlis izledi. Boşanmaların 2015 yılında %39,3’ü evliliğin ilk 5 yılı, %21,5’i ise evliliğin 6-10 yılı içinde gerçekleşti.

Evlilik süresi (yıl)	Yıl			
	2014		2015	
	Sayı	%	Sayı	%
Toplam	130 913	100,0	131 830	100,0
1 yıldan az	4 727	3,6	4 814	3,6
1-5	47 090	36,0	47 075	35,7
6-10	28 595	21,8	28 384	21,5
11-15	17 987	13,7	18 276	13,9
16-20	14 083	10,8	14 252	10,8
21-25	8 623	6,6	8 850	6,7
26+	9 538	7,3	9 957	7,6
Bilinmeyen	270	0,2	222	0,2

Şekil 1: Evlilik Süresine Göre Boşanmalar 2014-2015

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21515>. Sayı: 21515, 02 Mart 2016, Saat: 10:00

1.1.3.2 2014 Boşanma İstatistikleri

Kaba boşanma hızının 2014 yılında en yüksek olduğu il, binde 2,87 ile Antalya oldu. Antalya’yı binde 2,72 ile İzmir, binde 2,53 ile Muğla izledi. Kaba boşanma hızının en düşük olduğu il ise binde 0,11 ile Hakkari oldu. Hakkari’yi binde 0,21 ile Şırnak, binde 0,22 ile Bitlis izledi. Boşanmaların 2014 yılında %39,6’sı evliliğin ilk 5 yılı, %21,8’i ise evliliğin 6-10 yılı içinde gerçekleşti.

Evlilik süresi (yıl)	Yıl			
	2013		2014	
	Sayı	(%)	Sayı	(%)
Toplam	125 305	100,0	130 913	100,0
1 yıldan az	4 385	3,5	4 727	3,6
1-5	46 094	36,8	47 090	36,0
6-10	26 938	21,5	28 595	21,8
11-15	17 696	14,1	17 987	13,7
16-20	12 934	10,3	14 083	10,8
21-25	8 086	6,5	8 623	6,6
26+	8 918	7,1	9 538	7,3
Bilinmeyen	254	0,2	270	0,2

Şekil 2: Evlilik Süresine Göre Boşanmalar 2013-2014

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18628> Sayı: 18628. 02 Nisan 2015, Saat: 10:00

1.1.3.3 2013 Boşanma istatistikleri

İBBS 1. Düzey'e göre 2013 yılında en yüksek kaba boşanma hızı %2,25 ile Ege Bölgesi'nde görüldü. Bu bölgeyi %2,08 ile Batı Anadolu Bölgesi ve %1,93 ile İstanbul Bölgesi izledi. En düşük kaba boşanma hızı ise %0,61 ile Ortadoğu Anadolu Bölgesi'nde görüldü.

Kaba boşanma hızının en yüksek olduğu il, %2,70 ile Antalya oldu. Antalya'yı %2,68 ile İzmir, %2,51 ile Muğla izledi. Kaba boşanma hızının en düşük olduğu il ise %0,14 ile Hakkari oldu. Hakkari'yi %0,19 ile Şırnak, %0,23 ile Bitlis izledi. Boşanmaların 2013 yılında %40,3'ü evliliğin ilk 5 yılı, %21,5'i ise evliliğin 6-10 yılı içinde gerçekleşti.

Evlilik süresi (yıl)	Yıl			
	2012		2013	
	Sayı	%	Sayı	%
Toplam	123 325	100,0	125 305	100,0
1 yıldan az	4 080	3,3	4 385	3,5
1-5	44 797	36,3	46 094	36,8
6-10	26 144	21,2	26 938	21,5
11-15	18 225	14,8	17 696	14,1
16-20	12 750	10,3	12 934	10,3
21-25	8 159	6,6	8 086	6,5
26+	8 863	7,2	8 918	7,1
Bilinmeyen	307	0,3	254	0,2

Şekil 3: Evlilik Süresine Göre Boşanmalar 2012-2013

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16051>, Sayı: 16051

26 Mart 2014, Saat: 10:00

1.1.3.4 2012 Boşanma İstatistikleri

Boşanmalarda %2,7 artış olmuştur. Boşanan çiftlerin sayısı 2012 yılında, bir önceki yıla göre %2,7 artarak 123.325'e yükselmiştir. Kaba boşanma hızı 2012 yılında %1,64 olarak gerçekleşmiştir. Boşanmaların en yüksek olduğu bölge %2,30 ile Ege Bölgesi'dir. Ege Bölgesi'ni %2,11 ile Batı Anadolu Bölgesi izlemektedir. Kaba boşanma hızının en düşük olduğu bölge ise %0,58 ile Ortadoğu Anadolu Bölgesi'dir. 2012 yılı içinde gerçekleşen boşanmaların %39,6'sı evliliğin ilk 5 yılı içinde, %21,2'si ise evlilik süresi 6-10 yıl arası olan çiftlerde gerçekleşmiştir.

Evlilik süresi (yıl)	Yıl			
	2011		2012	
	Sayı	%	Sayı	%
Toplam	120 117	100	123 325	100
1 yıldan az	4 274	3,5	4 080	3,3
1-5	44 043	36,7	44 797	36,3
6-10	24 756	20,6	26 144	21,2
11-15	17 772	14,8	18 225	14,8
16-20	12 461	10,4	12 750	10,3
21-25	7 888	6,6	8 159	6,6
26+	8 600	7,1	8 863	7,2
Bilinmeyen	323	0,3	307	0,3

Şekil 4: Evlilik Süresine Göre Boşanmalar 2011-2012

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13469>, Sayı: 13469, 28 Mart 2013, 10:00

1.1.4 Boşanmanın Çocuk Üzerine Etkileri

Aile kurumu içerisinde boşanma çocuk açısından bakıldığında, o ana kadar sürekli birlikte olduğu anne babayla, boşanmayla birlikte eşit olarak yanlarında olamayacaktır (Öngider, 2006).

Steinberg'e (2007) göre, boşanmış ailelerden gelen ergenlerin boşanmamış ailelerden gelenlere göre daha fazla problemi vardır. Bu farklılık ele alındığında klasik "hem anne hem babalı yaşamış olmak birisinin hayatımızda eksik olmasından daha iyidir" ya da "tüm çocuklar kendileri ile ilgilenen bir anneye ve bir babaya ihtiyaç duyarlar" yaklaşımıyla açıklanmayacak kadar karmaşıktır. Bu hususları destekleyen dört tür tespit vardır. İlk olarak; bir ergenin yaşamında önemli bir yeri olan yaşça büyük insanlarla ilişkisinin niteliği; evinde var olan anne baba sayısından daha belirleyicidir. İkinci ise; ergenin ruh sağlığı bakımından önemli olan boşanma neticesinde oluşan aile yapısı değil, boşanma sürecinde yaşananların kendisidir. Üçüncü olarak ise, aile kurumu içerisinde evlilik çatışmasına maruz kalmak, maddi sıkıntılardan ileri gelen stres dönemleri ve stresin sebep olduğu hastalıklar gibi boşanmanın olumsuz sonuçları belirleyicidir. Son belirleyici bakıldığında ise kalıtımsal farklılıklardır (Steinberg, 2007).

Amato (1993), ergenlerin boşanmaya uyum sağlamasını, beş bakış açısı üzerinden yorumlamıştır. Bu hususlara bakıldığında velayeti alan ebeveynin uyumu ve diğer ebeveynin uzak oluşu, maddi zorluklar, ebeveynler arası çatışma ve yasadaki

stresli değişikliklerdir. Boşanma sonrasında ergenin velayetini alan ebeveynin psikolojik yapısının çocuğun iyilik halini olumlu yönde etkilediğini ile sürmüştür (Akt; Dursun, 2015).

Boşanmanın cinsiyete bağlı ortaya çıkan etkilerine bakıldığında, etkilerin erkek ve kız açısından farklılıklar arz ettiği görülmektedir (Fiyakalı, 2008). İki yıllık izleme çalışması neticesinde; boşanma sonrası, kızların duygusal, akademik ve sosyal yönden olumlu gelişme gösterdikleri; fakat erkeklerin, olumlu gelişme göstermedikleri sonucu tespit edilmiştir (Amato, 2000).

Okul ortamında eğitim-öğretim sürecinin içerisinde de boşanmanın etkileri görülebilir. Anne babası ayrı olan çocuk, kendini arkadaşları ile kıyaslayarak sık sık karşılaştıracaktır. Günlük hayatındaki olağan yaşamında dağılmış bir çekirdek ailede yetişmenin olumsuzlukları ve problemleri ile karşı karşıyadır. Bu duygusal yaşanmışlık hangi yaşta olursa olsun çocuğun okula giden bir öğrenci olarak görev ve sorumluluklarını yerine getirmesini olumsuz yönde etkileyebilir. Sonuç olarak çocuğun ders başarısı da etkilenebilir (Fındıkçı ve Akingüç, 1992). Boşanmanın çocuğun eğitimdeki başarısını düşürdüğü tespit edilmiştir (Şentürk, 2006).

1.1.4.1 Boşanma Sonrasında Ebeveyn Çocuk İlişkileri

Ülkemizde yapılan bir çalışmada, boşanma sonrasında anne ve çocukların psikolojik uyum düzeylerinin incelenmesi amacıyla, evli ve boşanmış ailelerden gelen anneler ve çocukları karşılaştırılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda, boşanmış annelerin evli annelere göre, çocukları tarafından daha fazla denetleyen olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Babalar, ayrılma ile birlikte çocuklarının hayatlarından uzaklaşmakta ve anneler, çocuğun günlük hayatındaki tek “sorumlu” ebeveyn durumunda kalarak kendilerini hemen hemen her zaman çocuğun “hem annesi hem de babası” olma durumunda düşünmektedirler. Kocalarından boşanmış olan annelerin, evli olan annelere göre, çocukları tarafından daha denetleyen olarak algılanmalarının nedeni, evlilikte kısmen baba otoritesi tarafından üstlenilen “denetleyici otorite” rolünü de, boşanma sonrasında annelerin üzerine kalmış olmasından kaynaklanmış olabilir. Diğer taraftan boşanmayla birlikte babaların çocukları üzerindeki kontrol rollerinin azaldığı; buna karşın annelerin kontrol rollerinin arttığı tespit edilmiştir. Boşanmış veya evli baba ve anneler arasında, çocukları tarafından hafif denetleyici olarak algılananlar boşanmış

babalar iken, en çok denetleyici olarak hissedilenler ise, ayrılmış annelerdir. Bu araştırmada, parçalanmış ailelerdeki çocukların, babalarını evli ailelerdeki çocuklara göre, daha az kabul edici olarak hissettikleri tespit edilmiştir. Boşanmış eşlerin çocukları, babalarını daha ihmalkâr ve daha az sıcak olarak algılamakta; babaları tarafından daha az istendiklerini ve sevildiklerini düşünmektedir. Çocukların düşüncelerine göre, boşanma eşlerden annelerde bir farklılığa yol açmazken, babalar da ise daha az kabul edici olmasına sebep olmuştur. Bu çalışmanın tespitleri, çocuklar üzerindeki etkisi azalan baba kontrolünün telafisi düşüncesi ile, boşanmış eşlerden annelerin çocukları üzerindeki denetleyiciliğinin artmış olabileceği şeklinde yorumlanmıştır (Öngider, 2006).

Çocukların düşüncelerindeki bu önemli farklılığın sebebi, boşanma sonrasında babaların evden ayrılması olabilir. Bunun sonucunda da, boşanma sonrasında babanın evden uzaklaşmasıyla birlikte, baba-çocuk ilişkisinde ve eş alt sistem bütünlüğünde değişimler olmakta; diğer taraftan, çocuk anne ilişkisi değişmemektedir. Ayrıca, annesiyle birlikte yaşamını devam ettiren çocuk için, ihtiyacı olan yetişkin desteği daha çok anne tarafından verilmektedir. Oysa diğer taraftan, boşanma çocuk-baba ilişkisinde önemli farklılıklara yol açmaktadır. Her şeyden önce, çocuk doğal olarak yeri ve zamanı artık babasıyla eskiden olduğu gibi paylaşmamaktadır. Boşanma sonrasında baba, eski yaşantılarına göre çok daha zor ulaşılabilir bir aile üyesi haline gelmektedir. Konuyla ilgili çalışmalar, boşanmadan sonra birçok çocuğun babası ile ilişkisinde niteliksel ve niceliksel azalma yaşadığını ortaya çıkarmıştır (Öngider, 2013).

1.1.4.2 Boşanma Sonrasında Çocuğun Uyumuna Yönelik Müdahaleler

Günümüzde boşanmanın çocukların üzerindeki olumsuz etkilerini hafifletmeye yönelik değişik müdahaleler yapıldığı gözlemlenmektedir. Boşanma sonrasında çocukların hayatlarında yaşadıkları birçok problem olduğu pek çok araştırma çalışmasıyla saptanmıştır. Bu olumsuz etkilerin yetişkinlik yaşamında bile devam ettiğinin tespit edilmesi nedeniyle baba-anneler ve çocuklara çeşitli müdahale teknikleri uygulanmaya başlanmıştır. Öncelikli olarak maddi imkânları düşük ve psikolojik desteklerden faydalanması zor olan ailelere yapılan sosyal yardımlardan bahsedilmektedir. Bazı çalışmalarda ise, boşanma davalarının görüldüğü mahkemelerle

çalışıldığı görülmektedir. Mahkemelerde görülen boşanma davası sırasında psikolojik ve hukuki müdahalelerin yapıldığı görülmektedir. Örneğin, boşanmadan iki yıl sonra anne babalar arasındaki çatışmanın, tartışmaların azaltılması ve işbirliğinin artırılması için anne babalara bir müdahale programı uygulanmıştır. Program sonrasında anne babaların boşanma sonrasındaki ilişkilerini pozitif yönde iyileştirerek çocuklarının ayrılma sonrasındaki yaşama uyum düzeylerini arttırmak düşünülmüştür (Akt: Öngider, 2013).

1.1.4.3 Boşanma Sonrası Çocuklarda Oluşabilen Psikolojik Sorunlar

Aile yapısı içerisinde boşanma sürecinde olumsuz olayların yaşanma düzeyine göre çocukların bazılarında aşağıda belirtilen psikolojik sorunlardan bazıları birlikte görülebilmekte ve bu işin uzmanlardan destek alınmadığı takdirde ilerleyen çocukluk yaşlarında veya ergenlik, yetişkinlik zamanlarında kalıcı etki bırakan psikolojik sorunlar olabileceği düşünülmektedir. Bu düşünceleri destekleyen bazı incelemelere göre; çocukluk yıllarında ayrılmanın meydana getirdiği neticeler çocuğu yetişkinlik çağında da etkileyebilmektedir. Yetişkinlikteki kişilik bozukluğu, suçluluk, nevroz ve intihar girişimleri ile parçalanmış bir aileden gelmiş olmak ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Yavuzer, 2003).

Korku: Bütün çocuklar baba ve annelerinin boşanmasından ve ailenin parçalanmasından sonra korkuya düşebilirler. Tam olarak neden korktukları ise çocukların yaşlarına göre değişir. Okul öncesi dönemdeki çocuklar daha çok birlikte yaşadıkları ebeveynlerinin de onları bırakıp gitmesinden, yatacak yer ya da yiyecek olmamasından ve ayrılan ebeveyn yönünden önceki dönemlerdeki gibi sevilmemekten ve değer görmemekten korkarlar. Ebeveynleri boşanan bazı ergenlerde, boşanmadan sonra oluşan bu korku, ergenin bağımlı bir insan gibi birlikte yaşadığı ebeveynine yapışarak bu korkuyu ortadan kaldırmaya çalışır (Yörükoğlu, 2004). Davranış şekli, ağlamak, asabi hareketler, birlikte yaşadığı ebeveyninden başka kimseyle birlikte kalmayı reddetmek şeklinde ortaya çıkar (Arıkan, 1999).

Öfke: Ergenler, ebeveynlerinin birlikteliklerinin sona ermesine ve boşanmalarına karşı hissettikleri öfkeyi, ailenin durumuna, kişilik özelliklerine, yaşlarına, cinsiyetlerine göre anlamlı farklarla ifade ederler. Boşanmaya sebep olduğuna inandığı ebeveyni suçlayıp adeta mahkûm etme olabilir. Erkek ergenler kavga ederek, çevresindeki insanlara

bağırarak, etrafı dağıtarak öfkelerini dışa yansıtırlar. Çocuklardan yaşları büyük olanlar ise öfkelerini çoğunlukla ayrılmanın sebebi olarak gördükleri ebeveyne yöneltirler. Bazı ergenler öfkelerini kendi dünyasının dışındaki her şeyle bağlarını kopararak, içlerine kapanarak gösterirler (Benedek ve Brown, 1997). Eşlerin ayrılmasından, çocuğun hayatındaki farklılaşma ile birlikte aile içindeki görev ve sorumluluklardaki değişim, ergenlerde utanma, öfke, somatik yakınmalara, suçluluğa sebep olmaktadır. Bu hususlar genellikle ergenin ayrılmaya karşı hayata uyumundaki olumsuz etkilerin dışa vurmasıdır. Boşanmış ailelerdeki ergenlerin büyük bir kısmı anne babalarıyla alakalı değişik endişeler hisseder, onlara olan öfkelerini dışa vurmaktan korkarlar(Akt: Şen, 2013).

Suçluluk: Çocuklar ebeveynlerinin ayrılma kararı ile ilgili etkileri olmamasına rağmen suçluluk duygusu ayrılma kararında onların da rolü olduğu düşüncesine sebep olur. Bu duygularının sebebi, bilinen ergen benmerkezciliğinden ötürü dünyanın merkezinde olduklarını düşünmeleri ve bu nedenle her şeyin sebebinin kendileri olduğunu inanmalarıdır. Ergenler uslu ve iyi bir kişi olurlarsa ebeveynleri ile birlikte ailece yeniden bir araya gelebileceklerini düşünürler (Arıkan, 1999).Boşanma aşamasında ve sonrasında çocuk, kimsenin kendisini düşünmediği, sevmediği duygusuna kapılmıştır. Bu sebeple, ebeveynlerin, onu sevmedikleri için boşanmaya kalktıklarını düşünmektedir. Ebeveynlerin boşanma öncesinde çocuklar sebebiyle tartışmaları da çocuklardaki bu duyguyu güçlendirir (Yörükoğlu, 2004).

Yalnızlık: Aile kurumundaki üyelerden biri eksilince, aile içinde büyük bir boşluk meydana gelir. Ailenin yapısı hiçbir zaman eskisi gibi olamayacaktır. Ayrıca çocuklar ayrı yaşadıkları ebeveynlerinin yerine başka hiç kimseyi koymamaktadır. Diğer taraftan çocuklar aileden ayrılan ebeveynin yokluğunu onunla birlikte oldukları dönemlerdeki ilişkileri iyi olmasa bile hissederler (Benedek ve Brown, 1997).

Reddetme: Çocukların, evliliğin kadın-erkek olarak iki yetişkini ilgilendiren bir durum olduğunu anlamaları güç olabilir. Bu sebeple anne babaları birbirlerini istemedikleri için, çocuklar kendilerinin de aile içinde istenmediğini düşünebilirler (Benedek ve Brown, 1997).

Gerileme: Birçok çocuk, ebeveynlerinin ayrılmasına ve boşanmasına, gelişimlerinde tamamladıkları önceki bir döneme geri dönerek tepkilerini gösterir. Klasik gerileme davranışları olarak, yatağa işeme, parmak emme, inatçılık, anne ve babaya vurma,

bağımlılık boyutunda ebeveynlere aşırı düşkünlük gösterme ve eskiden sevilen bir oyuncuğa tekrar bağlanma sayılabilir (Öztürk, 2006).

Uyku sorunları: Birçok çocuk boşanma sürecinde ve sonrasında yatağa girmeyi kabul etmez, uykusuzluk, kâbuslar görme ve endişe gibi problemler yaşar. Çünkü uyku çocuğun hayatında bilinmeyen bir karanlığa gitmektir. Ayrıca çocuklar uykuyu, terk edilmek ve kaybedilmek ile özdeşleştirirler (Benedek ve Brown, 1997).

Fiziksel sorunlar: Boşanma gibi olumsuz durumlarda çocuklar stres altına girdikleri vakit kramp, göğüs ve baş ağrıları gibi fiziksel rahatsızlıklar yaşayarak tepki verirler. Çocuklar bu tepkileri, duygularını dışa vurmada rahatça ifade etme olanağı bulamadıkları yer ve zamanlarda da verirler (Benedek ve Brown, 1997). Bu konuda İbni Sina (Öztürk, 2004) kendi çağındaki ruh hekimlerine, çocukların ihtiyaçlarının giderilmesi, korku, öfke patlamaları için önlemlerin en iyi şekilde alınması; çocuğun eğilimleri ve doğal isteklerini tanımak, istemediği özellikleri göz önünde bulundurmaya mümkün olabileceğinin önemi üzerinde durmaktadır.

1.1.4.4 Boşanma Anında Ergenler Üzerinde Oluşan Etkiler

Anne- Babanın ayrılma kararını duyduklarında ergenlerin duygularını ifade etmeleri sağlandığında ergenler; ayrılma kaygısı, depresyon, dikkat eksikliği yaşayabilir, kişilik problemleri (Öztürk, 2008) ortaya çıkabilir ve çok farklı duygusal tepkiler (Sevim, 2009) gösterebilirler. Çünkü anne babanın ayrılması, sevgi ve ait olma gereksinimi olan ergenlerin ihmal edilip, ergenlere olumsuz şekilde davranılmasına neden olabilir (Lap, 2014). Ayrıca bu zaman zarfında ergenlerde ebeveyni kaybetme korkusu, sessizleşme, kendini suçlama ve stres hâkim olabilir. Bunlara ek olarak içe kapanma, okul başarısızlığı, tepkisellik yaşanabilir (Lap, 2014). Diğer bir açıdan anne babanın ayrılığı sonrasındaki ilk iki yılın çok önemli olduğu ve ayrılığın ergenin üzerinde depresif duygulanıma ve içe kapanmasına yol açtığı olur (Lampel, 2006). Ek olarak dürtüsellik, asabi olma, inat olma, sorunlar ile başa çıkamama, (Tein, Sandler ve Zautra, 2001), yalnızlık, şok, şaşkınlık, mutsuzluk ve anne babaya öfke (Amato, 1986) gibi etkilere yol açtığı belirtilmiştir.

1.1.4.5 Anne- Babanın Ayrılmasının Uzun Süreli Etkileri

Parçalanmış aileye sahip ergenler samimi ilişkiler bakımından problem yaşamaktadır. Ergenlerin aşırı bağıllık yaşadıkları veya çatışma çözmede başarısızlık yaşadıkları bilinmektedir. Çünkü ergenler ayrılma sürecinin etkisi ile daha az tercih edildiklerini düşünme ve yanlış evlilik adayı seçme, ayrılmanın mutsuzluğu bitirmenin en kolay yolu olduğuna inanma gibi durumlar yaşayabilmektedir. Bu yüzden de kalıtsal ve çevresel etkenler ile boşanma riskine daha fazla sahip olabilir (Emery, 2012). Ayrıca aile birlikteliğinin bozulması ile ergenler üzerinde oluşan stres ve yoksunluk uzun süreçte karakter zedelenmesine ve kendi kuracakları aileyi olumsuz yönde etkileme gibi sonuçlara yol açmaktadır (Wolf, 2001). Bu yüzden annesi ve babası ayrılmış, evlilik çağında ve evlilik yapmış kişiler yaşadıkları ilk zorlukta eşlerden ayrılmayı seçebilmektedir. Sonuç olarak boşanmanın ergenler üzerinde sosyal açıdan, psikolojik açıdan ve ekonomik açıdan birçok etkiye sahip olduğu bu yaşantıların da uzun dönemli olduğu düşünüldüğünde hayat kalitesinde bozulma, yetişkinlik çağında bağlanma, kendi evliliklerinin genelde ayrılmayla bitmesi ile sonuçlanması şaşırtıcı değildir (Öngider, 2013).

Boşanmanın kendi evliliklerinin boşanmayla sonuçlanması dışındaki uzun süreli etkilerine bakıldığında araştırmalarda farklı sonuçlar çıkmaktadır. Bazı araştırmalarda ergenlerin olumsuz etkiler ile baş edip, karar verdikleri ve sorumluluk yeteneğini arttırdıkları, psikolojik uyum sağladıkları ve evli anne babalara sahip ergenlerle aynı özelliklere sahip olduğunu ortaya koyarken (Walczak ve Burns, 1999; Collange, 1997, Morrison ve Cherlin, 1995; Emery, 2012) bazı araştırmalarda ise ayrılığın ergenler üzerinde olumsuz etkilere sahip olduğu vurgulanmıştır (Furstenberg ve Kiernan, 2001; Amanto, 2000; Amanto, 2010; Akt: Dursun, 2015).

Anne babanın ayrılığından uzun bir süre sonra ergenlerin duygularına bakıldığında mutluluk, kabullenme, dayanıklılık, olgunluk, azalan üzüntü vb. olumlu duyguların yanı sıra, mutsuzluk, özlem, üzüntü, kindarlık, intihar etme isteği, öfke, güçsüzlük, stres gibi olumsuz duyguları da devam etmektedir. Ayrıca anne babadan birinin yokluğu ergenlere göre utanılması gereken mevzudur ve bu durumu birçok arkadaşından saklamayı tercih etmektedirler (Aile Araştırmaları, 2011).

1.1.4.6. Ergenler ve Boşanma Süreci

Anne Babanın ayrılığının ergenler üzerindeki etkisi üzerine yapılan araştırmalardan bazıları tutarsız gibi görünen sonuçlar ortaya koymaktadır. Kimi araştırmacılar ergenlerin anne babasının ayrılmasından olumsuz yönde etkilendiklerini söylerken kimileri ise olumsuz yönde etkilenmediklerini açıklamaktadırlar. Yine bazı çalışmalar (Wallerstein, 1984) ergenlerin kendilerinden ufak kardeşlerine oranla anne babasının ayrılığından daha olumsuz etkilendiklerini, çünkü ergenlerin ebeveynlerinin ayrılma öncesinde yaşanan çatışması ile daha uzun süre karşı karşıya kaldıklarını ve kardeşlerin boşanmayla alakalı sorunları hatırlamadıklarını söylemektedir. Bu vb. tutarsız çalışma sonuçlarına rağmen literatürde oluşan genel görüş, anne babanın ayrılık sürecinin ergenleri olumsuz olarak etkilediği yönündedir (Dursun, 2015).

Ergenler için özdeşleşme önemli bir kavramdır. Özdeşleşme, bireyin birlikte yaşadığı ve ya yakın çevresindeki bir kişinin duyusu, düşünüş, davranış, tutum ve tavırlarını izlemesi, taklit etmesi, bu kişiyi model almasıdır. Model kavramı bireyin kendisini özdeş olarak gördüğü grubu ve ya kişiyi tanımlamaktadır. Çocukların yaşamlarında ebeveynlerinin sergilediği roller birbirinden değişiktir. Babanın rolüne göre anneye düşen rolün babanın rolünden ayrıldığı hususlar vardır. Benzer durumlarda baba ve anne birbirlerinin yerlerini tutamazlar. Büyümekte olan bir gencin örnek alabileceği bir erkek ve bir kadın modele ihtiyacı bulunmaktadır. Anne veya baba, rollerin ikisini aynı anda oynayamaz. Çocukları büyütürken, sadece babaların yapabileceği durumlar olmakla birlikte, baba görevlerini tam anlamıyla yerine getirmez ise anne tek başına babanın yapması gereken görevin üstesinden tam anlamıyla gelemez. Babanın bazı sebeplerle çocuğun yanında bulunmadığı olaylarda; çocuk ile sürekli, sağlıklı, tutarlı, dengeli bir ilişki oluşturabilecek erkek bir modelin varlığına gereksinim olmaktadır. Bu birey ailedeki bir kişi amca, dayı, dede, ağabey olabileceği gibi, yakın çevreden de olabilir.

1.1.5. Boşanma Uyum Programları

Boşanma arabuluculuğu sistemi; özellikle ayrılma dönemindeki karı kocanın birbiriyle düşünce ve duygularını paylaşma konusunda problem yaşamaları sebebiyle kendilerini sözel ya da diğer iletişim kanallarından biriyle eşlerine ifade etmelerinde kolaylaştırıcı rol oynamaktadır. Özellikle boşanma olayından sonra karı-kocalar çocuk merkezli problem yaşamaktadırlar. Velayet sahibi olmayan anne ve babayla çocuğun paylaşımları eşler arasında çocuk üzerinden problemlerin devam etmesine sebep olur. Tek anne veya baba ile hayatını devam ettirmenin, çocuğun yaşamı üzerinde davranışsal, psikolojik, fizyolojik ve sosyolojik etkileriyle mücadele etmek için anne babaların düzen içinde birlikte hareket etmeleri zaruridir. Bu sebeple ayrılık sonrası dönemde verilen psikolojik ve hukuksal yardımda; anne babaların karşılaşılabilecekleri durumlar, bu durumlara yönelik yasal hakları, ayrıca problemlerle baş edebilmek için uyumun sağlanması vb. hususlarda eğitilmeleri ve çözüme kavuşmaları hedeflenmektedir (Şen, 2013).

Sheafor ve Horejsi (2003), küçük grupların; danışanların liderlik, eleştirel düşünme, iletişim, sorun çözme, ikna, kendine güven, karşılıklı destek ve müzakere yeteneklerini keşfedebilmek için uygun koşulların oluşturulduğu, küçük grup tecrübelerinin, danışanların diğer kişilerden farklı olma ve yalnızlık duygularının üstesinden gelmesine yardımcı olacağını savunmaktadırlar. Diğer insanların da kendisinde var olduğunu düşündüğü aynı problemleri yaşadıklarını görmesine faydalı olabileceğini düşünmektedirler (Akt: Şen, 2013).

Aile ve Sosyal Politikalar Genel Müdürlüğü'nün "Tek Ebeveynli Aileler" araştırması (2011) sonucunda; araştırmada üzerinde durulması gereken önemli hususlardan, aile üyelerinin hemen hemen hepsi psikolog yardımına gereksinim hissetmeleri, fakat psikolojik yardım alanlarına ulaşımın yetersiz olduğu tespitidir. Bu hususun tek bir sebep olarak maddi sıkıntılardan kaynaklanmadığı, toplumdaki yargılarında aynı zamanda psikolojik destek almayı önlediği söylenmektedir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde ve odaklanılan gruplarda, danışanların ifadelerinden böyle bir çalışmanın içinde bulunmanın kendilerini iyi hissettirdiği dile getirdikleri görülmüştür. Ayrıca bu konuları, tanımadıkları fakat güven duyabilecekleri uzman kişiler ile paylaşmanın kendilerini iyi hissettirdiğinin tespit edildiği belirtilmektedir.

Diğer taraftan; odak guruplarda danışanların kendi aralarında paylaşımları tek anne veya babalarıyla aile olmayı, kendilerinin yaşamış olmasını değil, başkalarının da yaşamış olduğunu görmelerini sağlaması yönünden önemli konudur. Danışanlar ile çalışılan guruplarda kazandıkları bu değişikliklerin daha sonra hayatın içindeki sosyal yaşamlarında hissettikleri farklılık ve yalnızlık duygusunun azalmasına sebep olacağı belirtilmektedir. Sonuçta, kişinin kendisiyle alakalı farkındalıkların belirginleşmesi, ayrıca uzman kişilerden psikolog yardımı almanın süreçle mücadele etmenin önemli noktalarından biri olduğu görülmüştür.

1.1.5.1 Boşanmış Anne Babalar İçin Hazırlanan Eğitsel Programlar

Boşanmış Anne ve Babalar için hazırlanan eğitim programlarının etkili olması; anne ve babaların anlaşmazlık düzeyleri, anne ve babaların eğitim programlarına katıldıkları zaman, programın içeriği ve kullanılan yöntemler ve stratejiler vb. etmenlere bağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu tür eğitimlerin 3 önemli hedefi bulunmaktadır: Ailenin psiko-sosyal adaptasyonlarını sağlamak, anne-babalığın rollerini yetkinleştirmek, aile içi etkileşimlerini kuvvetlendirmektir. Blaisure ve Geasler (1998) ayrılmış eşler için 4 esas program konusu tespit etmişlerdir: Ayrılma sırasındaki kayıp ve yas hissine adaptasyon eğitimi, ayrılmadaki farklılaşma ile mücadele etme, anne babalığın etkili uygulanması, yardımcı olacak kitaplar, iletişim kaynakları kullanma yeteneği (Akt: Şen, 2013).

1.1.5.2 Boşanmış Aile Çocukları İçin Hazırlanan Programlar

Araştırmacılar ayrılmanın çocuklar üzerindeki uzun ve kısa süreli etkilerini ortaya koyan toplumsal ve klinik incelemeler yapmışlardır. Bu araştırmacılar arasındaki görüşlerdeki bütünlük, boşanmış aile çocuklarının tam aile çocuklarına göre adaptasyon problemleri gelişmesi açısından risk altında olduklarıdır. Özellikle çocukların, anne babalarının ayrılması sonrası adaptasyonları incelendiğinde, davranışsal ve psikolojik sorunlar, ebeveyn-çocuk ilişkileri, sosyal ilişkiler ve eğitim-öğretim hayatı içerisindeki problemlerin diğer çocuklara oranla daha fazla olduğu görülmüştür. Bazı araştırmaların sonuçlarına göre ise, çocukların anne babanın ayrılma sonrasında takip eden ilk iki yıl içinde uyum problemleri yaşadıkları, özellikle bu dönemdeki streslerinin, aileden bir

üyenin ölümünde yaşanabilecek düzeyde olduğu ve bu zaman diliminin bazen 15-20 yıla kadar uzayabileceği ifade edilmiştir (Amato, 2000; Hootman, 2003, Akt: Arifoğlu, 2006).

70'li yıllardan beri anne babası ayrılan çocukların boşanmayla baş edebilmeleri için destekleyici programlar ortaya konmaktadır. Bu programlar, çocukların, anne veya bavadan herhangi birinin evden ayrılması ile ilgili olumsuz duygularını, düşüncelerini, yanlış anlamalarını en az düzeye indirmek ve boşanma sonrası yaşanan problemler ile baş etmelerine yardım etmek için hazırlanmıştır. Boşanmayla ilgili oluşan farklılıklar çocuklar için stresli, baş etmesi zor ve kafa karıştırıcı durumlar olduğundan, tedavi edici ve eğitimsel aktiviteleri içeren çocuk odaklı grup programlarının genelde iki ana hususa yoğunlaştığı görülmektedir (Bornstein, 1988; Akt: Şen, 2013): bunlardan birincisi çocukların boşanmaya tepkisi, ikincisi ise boşanmayla baş etmelerinde yardımcı olmaktır.

Boşanan anne babadan beklediği desteği alamayan çocuğun kendi ailesi dışında çok vakit geçirdiği ve güvendiği sosyal çevresi okuldur. Bu sebeple, çocuklar için boşanma durumunun normalleştirilmesi ve ihtiyaçlarının karşılanması için okul merkezli programlar uygulanmaya başlamıştır. Çocuklara yardımcı olmayı amaçlayan Hett (2003; Akt: Şen,2013)'in hazırladığı programın amaçları arasında; Çocukların boşanma olayı ile yüzleşerek, yalnız olmadıklarını anlamalarını, boşanmaya kendilerinin sebep olduğu fikrinden vazgeçmelerini, atılganlık ve etkili iletişim becerileri kazanmalarını, sorun çözme becerilerini kazanmalarını, stres ve sinirlilik hallerini gevşeme teknikleri kullanarak azaltabilmelerini, öfkelerini kontrol edebilme becerisi kazanmalarını sağlamak sayılabilir.

Boşanmış bir ailede yetişen çocukların boşanmaya adaptasyon sürecinde, çocuğun güçlendirilmesine yönelik eğitim programlarında eğitimcilerin dikkate aldıkları genel durumlar iki şekildedir. Birincisi çocuğun temel olarak etkisi altında kaldığı alanların yeniden yapılandırılmasıdır. İkincisi ise beceri kazandırmadır (Arifoğlu, 2006).

1.1.6 Ergenlik Dönemine Göre Boşanmanın Etkileri

Ergenler, ebeveynlerinin ayrılmasını değişik bakış açısı ile algılamakta ve beklenmedik tepkiler göstermektedirler. Bazıları boşanmanın yasını yaşarken kimisi duygusal yardım ihtiyacı hissetmekte, bazıları ise bağılılık problemi yaşamakta, kimisi ailenin geçimini üstlenmektedir (Keskin, 2007). Erkek ve kız ergenler ebeveynlerinin ayrılması sürecinin farklı dönemlerinde etkilenmektedir. Erkekler, ayrılmadan sonra, kızlar ise boşanmadan önceki yaşamlarında olumsuz dönütler vermekte; bu dönütlerini ayrılma sonrasındaki hayatlarında sürdürmektedirler (Dohert ve Needle, 1991; Akt: Akyol, 2013).

Anne babanın ayrılmasıyla tek bir ebeveyninin yanında yetişen ergenler bireyselleşme dönemine diğer yaşlılarına göre erken başlamaktadır (Steinberg, 2007). Duygusal yapıdaki farklılaşmalar, kaygı ve depresyon düzeyindeki yükselmeler intihar teşebbüsüne sebep olmaktadır. Ergenin uzun vadede yakın ilişkilerdeki tutumunu ve evlilikle ilgili düşüncelerini olumsuz etkileyebilmektedir. Yavuzer (2003), yetişkinlerin yaşadığı güçlüklerle dolu boşanma döneminde ergenin etkilenmesinin; anne babanın aile kurumuna ayrıca çocuklarına karşı tutumlarına, çocuğuna yaklaşımına, eşlerin sosyolojik ve ekonomik imkânlarına bağlı olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca boşanma döneminde ve sonrasında okulundaki derslerdeki başarısı düşmekte, devamsızlık süresi artmakta, motivasyonu azalmakta, arkadaş ilişkilerinin yapısı bozulmaktadır (Kuyucu, 2007).

Ergenin birlikte yaşadığı ebeveyninin ergene aile yapısının dağılmasında onun suçunun olmadığını, sevgilerinin süreceğini dile getirmelerini belirtmektedir. Ayrıca bunun sadece sözde kalmaması, tavır, tutum ve davranışlar ile de desteklenmesi gerektiğini önermektedir. Ergenin sevgisiz ve değersiz olduğunu düşündüğü bir ortamda yetişmesi benlik tasarımının zayıf oluşmasına ve ergende bir takım psikolojik ve biyolojik şikâyetlerin oluşabileceğine dikkat çekmektedir (Erkan, 1986).

1.1.7 Boşanmaların Eşler Üzerindeki Etkileri

Birçok insan karı kocanın ayrılmasının yaşamlarında bir tecrübe olduğunu ve hayatlarının devamı için çaka sarf etmeleri gerektiğini belirtmektedir. Ayrılma dönemi içinde, insanların çoğunlukla düş kırıklığı ve çaresizlik duyguları yaşadıklarını ifade etmektedir. Ayrıca öç alma, umutsuzluğa düşme, karşılık verme isteği olabilmektedir. Satir e göre boşanan karı kocayı bekleyen hayatla yeni bir düzen kurmaları gerektiğinin altı çizilmesi gereken önemli bir husus olduğu gerçeğidir. Boşanma dönemini, bireyin geçmişteki hayatından dersler çıkartması, kendisinin farkına varması ve gizil yönlerini tanımasına yardımcı olacak yaşam evresi olarak dile getirmektedir (Satir,1988; Akt. Fisher).

Boşanma çeşitli fizyolojik, sosyal, ruhsal, ekonomik problemlere sebep olur. Bu problemler her iki cinste de görülmekle birlikte, kadınların erkeklere kıyasla çok yoksunluk çektikleri düşünülmektedir. Boşanma evresindeki problemler yaşa, gelir, eğitim, evlilik süresine, kırsal-kentsel kökenli oluşa, sosyal desteğe, mesleki statüye göre yoğunluk oluşturmaktadır (Çelik, 2006). Çoğunlukla kadınlar boşanma sonrası daha çok problemle karşı karşıya kalmaktadır.

Boşanmada sürecinde aile yapısı içerisinde en çok görülen psikolojik rahatsızlık depresyondur. Erkekler de gece hayatı, içki, sigara gibi zararlı alışkanlıklarıyla birlikte örtülü depresyon görülebilmektedir. Depresyonun belirtilerine bakıldığında ise; en az bir aylık zaman diliminde isteksizlik, yaşamdan mutlu olamamak, iştahsızlık, bazen iştah artışı, uyku bozukluğu, unutkanlık, uyuduğuna rağmen rahatlayamama, odaklanabilmede azalma, cinsel zevkte azalma, huzursuzluk, ölümü düşünmek, sıkıntı, stres, gerginlik, ağlama sayılabilir.

Yavuzer (2003)'e göre eşinden boşanmış insanlar, cinsel, kişisel, sosyal, mesleki alanlarda yeniden yapılanma ihtiyacı duymaktadır. Yeni kimlikleriyle hayatlarını devam ettirmeye çalışmaktadırlar. Eski yaşamlarındaki kimlikleriyle yeni hayatlarındaki arasında uyum sağlayabilen bireyler krizin sebep olduğu yoğunluğu çabuk atlatabilmektedir. Arıkan (1990) araştırmasında; eşinden ayrılmış bayanların % 40'ının ayrılmayla birlikte hayatlarında; eşinden ayrılmış başka bayanlar ile iletişime geçerek arkadaş olduklarını tespit etmiştir. Bu husus bize kadınların birbirlerine destek olarak yalnızlık duygularını azaltmaya çalıştıkları düşünülebilir.

1.1.8 Boşanma Üzerine Yurt Dışı Araştırmalar

Ebeveynleri boşanmış ergenlerde yapılan bir araştırmaya bakıldığında, kız ve erkek çocukların boşanma sürecinin farklı dönemlerinde birbirlerinden değişik tepkiler göstererek etkilendikleri görülmüştür. Erkek çocukları genellikle ayrılıktan sonraki dönemde, kız çocukları ise boşanma öncesi-sırasında ve sonrasında olumsuz tepkiler göstermektedir. Süreçten etkilenme durumu genellikle bu süreçte yaşananlar ve anne babanın tutumu ile alakalı olmaktadır (Dohert ve Needle, 1991).

Yapılan 33 araştırmanın meta analiz çalışmasında da, çocukken ebeveynlerinin boşanma sürecini yaşayan ergenlerin, daha az psikolojik uyuma, daha düşük bir sosyoekonomik düzeye ve kendi kurdukları aile içinde sıkıntılara (Amanto, 1986) sahip olduğu bulunmuştur. 92 araştırma üzerinde yapılan başka bir meta analiz çalışmasında ise anne babası boşanan ergenlerin; akademik başarı, psikolojik uyum, benlik saygısı düzeyinde azalma olduğu, sosyal ilişkilerinde sıkıntı ve davranış bozukluğu (Stacey ve McCabe, 2001) yaşadığı görülmüştür. Öte yandan annesi-babası boşanmamış 91 ergen ve annesi-babası boşanmış 76 ergenin psikolojik uyumlarının incelendiği araştırmada; annesi-babası boşanmış ergenlerin, annesi-babası birlikte yaşayan ergenlere göre; yaşam doyumlarının daha düşük olduğu bulunmuştur. Ayrıca annesi-babası boşanmış ergenlerin annesi-babası birlikte yaşayan ergenlere göre; yüksek düzeyde depresyon ve stres düzeyine sahip oldukları sonucuna varılmıştır (Richardson ve McCabe, 2001; Akt: Dursun, 2015).

Yine yurtdışı literatürde, annesi-babası boşanmış ve annesi-babası birlikte yaşayan 58 ergen üzerinde yapılan araştırmada; ergenlerin boşanma öncesi ve sonrası süreçte okul performansı üzerinde cinsiyet faktörünün etkisine bakılmıştır. Annesi-babası boşanmış erkeklerin, anne-babası boşanmış kızlara ve anne babası boşanmamış erkeklere göre akademik başarılarının daha düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca annesi-babası boşanmış kızların, boşanmanın başlangıcında ve sonraki süreçte akademik performanslarında bir azalma olduğu gözlemlenmiştir (Neighbors, Forehand ve Armistead, 1992). Bu araştırmada sürecin ergenler üzerinde farklı etkileri olabileceğini kanıtlar niteliktedir. Öte yandan depresyon ve sosyal beceri üzerinde de boşanma etkili olmaktadır. Çünkü evde yaşanan stres ve öfke durumları çocukların suçluluk hissetmesinde etkili olmaktadır. Bu suçluluk beraberinde uyum sorunu ve depresyonu

getirmektedir. Boylamsal gözlem metodu ile gerçekleştirilen araştırmada; aile içinde yaşanan çatışmaların ergenler üzerinde depresif belirtilere yol ağtığı ve buna bağlı olarak fiziksel rahatsızlıkların ortaya ııkıtığı bulgusu bunu kanıtlar niteliktedir (Hansell,1989). Bütün bu anlatılanlara bakıldığında ıocuklar; kızgınlık, kırgınlık, umutsuzluk, başarısızlık, mutsuzluk, ağlama, şaşkınlık, taraf tutma, ebeveyni suçlama, şok olmuşluk, depresif olma, gelecek kaygısı, özguven eksikliği, nefret, iletişim bozukluğu, fiziksel rahatsızlıklar yaşayabilmektedir (Walczak ve Burns, 1999).

Ergenlerle yurtdışı literatürde yapılan başka bir araştırmada, boşanma sonrasında ergenler genellikle; sinirli davranışlarda bulunmaya, okul başarılarını düşürmeye, kendinden küçüklerle arkadaş olmaya ya da aileden bağımsızlığını daha küçük yaşlarda kazanmaya yönelik tepkiler verdiğini belirtmiştir. Cinsiyet açısından bakıldığında ise erkeklerde saldırgan ve suıa yönelik davranışların yaşandığı, kızlarda da bağımlılık ve erken cinsel deneyim yaşandığı görölmektedir (Moore ve Holtch, 1982). Anne-baba arasındaki yaşanan çatışma durumu ilkokuldaki kız ıocuklarını ve ergenlik dönemindeki erkek ıocuklarını özsaygı açısından olumsuz etkilemektedir (Wolfinger, 2003). Yukarıdaki bilgiler ve bulgular ile boşanma sürecinin ergenler üzerindeki kısa süreli etkilerine değinilmiştir. Oysaki; boşanma süreci uzun süreli olarak da ergenleri etkilemektedir. Örneğin; boşanma süreci ıocukların gelecek planlarını ve kendilerinin kuracakları yuvayı da etkileyebilmektedir. Annesi-babası boşanmış 24 erkek ve 24 kız ergen üzerinde yapılan araştırmaya bakıldığında; geleceğe yönelik tereddüt yaşama ve evlenmeye karşı isteksizlik duyma durumlarının annesi babası boşanmış ergenlerde daha fazla olması bu durumu kanıtlar niteliktedir. Boşanma sürecini yaşayan ergenlerin geleceğe yönelik beklentileri ve sorun algıları da birbirinden farklıdır (Carson, Madison ve Santrock, 1987).

Ergenlik döneminde boşanma; kaygı, depresyon gibi iıe yönelme ya da saldırganlık gibi dışa yönelme problemlerine yol aıabilir. Yapılan 2 yıllık izleme ıalışması sonuçlarına göre; ergenler bazen duygusal, sosyal ve akademik yönden kendilerini düzeltmeyi başarmışlardır. Fakat erkeklerde duygusal, sosyal ve akademik yönden daha çok bozulmalar gözlemlenmiştir (Amanto, 2004; Akt: Dursun, 2015).

Ergenlerin olgun olmaları ve yaşananları daha iyi anlamlandırmalarından dolayı boşanma durumundan daha az etkilendiği belirtilmiştir (Cooney ve Kurz, 1996). Bu bağlamda anne babası boşanmış ergenler arasında ıok fazla sorun görölmese bile bu

bireylerin ilerleyen yıllarda daha düşük eğitim seviyesine, daha fazla işsizlik yaşantısına, yaşam sorunlarına ve fiziksel sağlık sorunlarına sahip olduğu vurgulanmıştır (Huurre, Junkkari ve Aro, 2006). Bütün bu bilgiler ışığında, ergenlerin boşanma sürecinden etkilenme derecelerinin ve gösterdikleri tepkilerin birbirinden farklı olduğu söylenebilir. Bazı ergenler süreç sonunda daha güçlü olurken; bazı ergenler süreçten olumsuz şekilde etkilenmektedir. Bu durum Türkiye'deki literatürde de benzer şekildedir (Akt: Dursun, 2015)

1.1.9 Boşanma Üzerine Türkiye deki Araştırmalar

Benmerkezci yapıya sahip olan ergenlik çağındaki ergenler, boşanma sürecinden daha olumsuz etkilenmekte ve kendilerini suçlama eğilimde olmaktadır (Cüceloğlu, 2003). Özsaygısı etkilenen ve boşanmayı kabul etmeyen ergenlerin okulu asma, intihar etme, yasadışı işlere karışan kimselerle arkadaşlık etme gibi tehlikeli davranışlarda buldukları ortaya konmuştur (Kasatura, 2003). Yine anne babası boşanmış ergenler, anne babaya düşmanca ve öfkeli tavır geliştirme, bunalım yaşama, düşük okul başarısına sahip olma, utanma ve gelecekte ekonomik durumlarının kötüleşeceğinden endişe duyma gibi tepkiler gösterebilmektedir (Çetinkaya, 2010). Karaman ilinde boşanmış aile çocukları için yapılan alan araştırmasında öğrencilerin, yarıdan fazlasının (% 56'lık bir bölümünün) duygusal problemleri olduğu ve bu öğrencilerden de % 20'sinin birden çok probleme sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bu öğrencilerden % 48.3'ünde davranış problemi vardır. Bütün yaş gruplarındaki öğrencilerin birden çok sorun yaşadığı görülmektedir. Bu sonuçlarda diğer bulguları destekler niteliktedir.

Ayrıca ergenler boşanma sonrasında babaya özlem duyma, ekonomik anlamda sıkıntı, baba ile ilişkisinde bozulma, bulunduğu ortamı değiştirme, anne ve babanın bir arada olmasına özlem duyma ve psikolojik sıkıntılar yaşamaktadır (Sancaklı, 2014). Bu özellikle çalkantılı ve arkadaş etkisinin çok fazla olduğu bir dönem olan ergenlik döneminde, ergen benmerkezciliğinin de etkisiyle ergenlerin risk faktörlerinden daha yoğun ve uzun süre etkilenmesine ve yaşam doyumunun azalmasına yol açmaktadır denilebilir. Çünkü boşanma olgusu ile yaşanan yalnızlık artabilir ve sosyal destek azalabilir. Bu bağlamda anne babası boşanan ve anne babası birlikte yaşayan ergenlerle yapılan araştırmanın sonuçlarına bakıldığında; yalnızlığın yaşam doyumunu üzerindeki olumsuz etkisinin annesi babası boşanmış ergenlerde daha fazla olduğu görülmektedir.

Ayrıca annesi babası boşanmış ergenlerin annesi babası birlikte yaşayan ergenlere kıyasla yaşam doyum düzeylerinin daha düşük; yalnızlık düzeylerini ise daha yüksek bulunması bunu doğrular niteliktedir (Çivitci, Çivitçi ve Fiyakalı, 2009).

Boşanma sürecinin bir başka etkisi çocukların yaşadıkları öfke durumudur. Anne babası boşanmış ve anne babası birlikte yaşayan ergenlerin öfke düzeyini ve öfke ifade tarzlarını karşılaştırılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, annesi-babası boşanmış ergenlerin, anne baba tutumlarına göre sahip oldukları sürekli öfke düzeyleri ve öfkeyi ifade etme tarzları değişmektedir. Ergenlerin sürekli öfke düzeyleri ve öfke ifade tarzları üzerinde anne babanın boşanmış olma durumunun temel etkisine bakıldığında, annesi- babası boşanan çocuklar daha yoğun öfke yaşamakta ve yaşadıkları öfkeyi genelde içlerine yönlendirmektedir. Bu durum depresif hissetmelerine de yol açabilmektedir (Fiyakalı, 2008).

Sonuç olarak evlilik sadece zevk ve neşe için yapılmaz. Evlilik evlenen bireylere belirli sorumluluklar getirir. Bazen bu süreçlerin ağırlığından kurtulmak için bireyler boşanmayı seçebilir. Boşanma davalarında, karşılıklı anlaşmadan daha fazla çatışmalı bir ayrılık durumu yaşanır. Eşler birbirini suçlayabilir ve düşman konumunda görebilir. Bu süreçten aile ve özellikle çocuklar büyük zarar görür. Anne babasını bir arada görmek isteyen çocuklar dağılan yuvanın en mutsuz bireyleri haline gelir (Velidedeoğlu, 1976). Bu sürecin ergenler üzerinde birçok etkisi olduğu görülmektedir (Hansell, 1989; Walczak ve Burns, 1999; Neighbors ve ark., 1992; Uzun, 2013; Akt: Dursun, 2015) Bu etkilerle ergenlerin yaşadığı olumlu duyguların azaldığı olumsuz duyguların arttığı araştırmalarda vurgulanmıştır. İnsanın hayatı boyunca mutluluğun peşinde koştuğu düşünüldüğünde özellikle ergenlik döneminin çalkantılı yaşantıları içinde ergenlerin öznel iyi oluşları göz önünde bulundurulması gereken bir konudur.

1.2. Kalite Ve Yaşam Kalitesinin Tanımı

Bu kısımda kalitenin tanımı, yaşam kalitesinin tanımı, farklı bakış açılarından yaşam kalitesinin tanımları, yaşam kalitesinin tarihçesi, yaşam kalitesi ile ilgili kavramlar, yaşam kalitesi kavramına ilişkin kuramlar, yaşam kalitesi alanları, yaşam kalitesini arttıran ve azaltan durumlar, kaliteli yaşamın kriterleri hakkında bilgi verilmiştir.

1.2.1. Kalitenin Tanımı

Kaliteli yaşam, sanal bir dünyada değil, gerçek bir dünyada söz konusudur. Herkes yaşamını daha iyi bir düzeye çıkarmayı, yaşamında bulunmayan, özlemini çektiği şeylere sahip olmayı, kısaca refaha ve mutluluğa ulaşmayı ister. İşte bu yapıcı ve yaratıcı olma çabası, yaşamda kaliteyi aramadır. Yaşam kalitesi kişinin kendini geliştirmesi, kişisel yaşamını zenginleştirilmesi ve hedeflerine varması ile ilgilidir. Kaliteli yaşam, kişinin kendini sorgulaması, tanınması, yaşamını barışçıl, dengeli ve uyumlu kılabilmesidir.(Bozkurt, 2003).

Kullanılan alanlara göre ise tanımlar değişmektedir. Kalite şartlara uygunluk demektir. Teknik bir kavram olarak kalite uygunluk ve güvenilirliktir. Biraz daha formal bir tanım verirsek kalite, Uluslararası Standardizasyon Teşkilatının tanımına göre, bir ürün ya da hizmetin belirlenen veya olabilecek ihtiyaçları karşılama kabiliyetine dayanan özelliklerin toplamıdır (Ceylan, 2007).

1.2.2. Yaşam Kalitesinin Tanımı

Yaşam kalitesi; yaşam koşullarına, toplumlara ve kültürlere bağlı olarak değişkenlik gösterir. İnsan ihtiyaçları ve beklentileri karşılandıkça, tam iyilik hali ve mükemmeli elde etme arzusu içerisindedir. Bu sebeple yaşam kalitesi kavramı; ekonomik, sosyal, eğitim, sağlık ve pek çok alanda günlük yaşantımızda yerini almaktadır. Esas itibarıyla kabul görmüş bir tanımlaması olmamasına karşın, yaşam kalitesinin pek çok alanda tanımlaması yapılmaktadır. Bu kavram yaşam koşullarına bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Yaşam kalitesiyle ilgili geçmişten günümüze farklı görüşlere göre farklı tanımlamalar yapılmıştır. Sağlık açısından Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)' nün tanımlaması şudur; Amaçları, beklentileri, istekleri, standartları, ilgileriyle ilişkili olarak kişilerin yaşadıkları değer yargılarının ve kültürlerinin tümünde durumlarını nasıl algıladıklarıdır (Top, Özden, Sevim. 2003).

1.2.3. Farklı Bakış Açılarında Yaşam Kalitesi Tanımları

Yaşam kalitesi konusunda farklı bilim adamları açısından farklı yaklaşımlar vardır. Kişilerin yaşadıkları toplum, değer yargıları, hayata bakış açıları, yaşadıkları

zaman açısından değişkenlik gösteren pek çok tanımlama yapılmıştır. Yaşam kalitesi kavramı farklı kısımlara ayrılmıştır. Patrick ve Ericson' a göre; yaşam kalitesi yalnızca ölçülebilir baş etmenlerin kullanımıyla ifade edilen, yaşamın fonksiyonel yönlerini ifade eden, subjektif bir değerlendirme olarak tanımlanmıştır. Hournquist, günlük yaşamda karşılaştığımız olgu ve aktivitelerden alınan doyum olarak ifade etmiştir. Fayos' a göre, doyumun ölçüsü yaşam memnuniyetidir. Cella, pek çok açıdan kişilerin iyilik hali şeklinde ifade etmiştir. Sonuç itibariyle yaşamımızı tümüyle yönetmektedir. Bu tanımlamaların ortak noktaları bireylerin yaşam doyumunu ve memnuniyetine erişmesidir (Perim, 2007).

1.2.4.Yaşam Kalitesinin Tarihçesi

Tarih boyunca insanoğlunun yaradılışındaki amacı, mutlu olmak için tüm çabalarını bu yönde sarf etmek olmuştur. Mutlu olma arayışı bireyde en iyiye sahip olma en iyiyi yaşama şeklinde kendini göstermektedir. Bu arayış, yaşamın her döneminde içgüdüsel olarak devam etmektedir. Bu konu, ilkçağlardan beri filozofların konuları arasında olmuştur. Yaşam kalitesi kavramına ilk Aristo değinmiş olup, yazılarında iyi yaşam konularını ele almaktadır (Müezzinoğlu, 2004). Yaşamda kaliteyi arama çabası, bireysel boyutla birlikte kurumsal ve toplumsal boyutta da önemsenmektedir. Sosyal yönden bireyin iyilik halinin sağlanması için çeşitli etkinliklere konu olmaktadır.

Zaman içinde devamlı değişime uğrayan bireyin yaşam kalitesi de bu değişimlere bağlı olarak değişebilmektedir. Çevresinden bağımsız yaşaması düşünilemeyen bireyin, çevresindeki değişimlerden yaşam kalitesinin etkilenmesi de kaçınılmazdır. Küreselleşen dünyada içine kapanan birey olmayıp teknolojiden yararlanarak yaşam kalitesini yükseltebilmektedir. Yaşam kalitesi kavramı bireyin yaşamının birçok alanını kapsamakta olup yaşamdan doyum elde etmesini, memnun olma durumunu etkileyebilmektedir.

1.2.5. Yaşam Kalitesi Kavramına İlişkin Kuramlar

İnsanlar genel olarak kuram denilince okullar, fabrikalar ve banliyöler ile seçimler, düğünler, grevler, oyunlar ve futbol maçlarından ibaret gerçek dünyanın

üstünde birbirleri ile ilişkili soyut anlatımlar görürler ve yanılırlar. Literatürde yaşam kalitesine ilişkin farklı kuramlar bulunmaktadır. Tekeli ve diğerleri bu kuramları Hazcılık, Yararcılık, İstek Kuramları ve Maslow'un Gereksinimler Kademelenmesi Kuramı olarak ifade etmektedirler. Bu kuramlardan Hazcılık, Yararcılık ve istek Kuramları temelini bazı felsefi bakış açılarından almaktadır. Genel hatlarıyla yer alan kuramlar dışında Yaşana bilirlilik, Karşılaştırma ve Adaptasyon Kuramları da yaşam kalitesi literatüründe yer almaktadır (Gönen, Özmete, 1999).

Haz mutlak anlamda iyidir, insan davranışlarını haz sağlayacak bir biçimde planlar, sürekli haz verene yönelir her davranışın nedeni, mutlu olmak isteğidir. Sürekli olan hazza bilgelikle varılabilir. Akılla ilgili kurallar doğuştan değil, yaşantılar yoluyla sonradan kazanılmaktadır. İnsan sorunları çözerek yaşamını sürdürür, yaşantılardan elde ettiklerini de kural olarak öğrenir. Bu iş böyle devam eder. Bu sırada önce sorun belirlenmektedir. Sorun başka sorunlardan ayrılır. Ardından çözüme yönelik fikirler oluşturulur. Sonuçlara göre işe yaramayanlar ele alınıp, işe yaramayanlar terkedilir. Yararcılık Kuramında ise, yararın çoğaltılması yaşamın temel ilkesi olarak görülmektedir çünkü iyi olan yararlıdır. Bu yaklaşımda öznel algılardan ve görecelilikten biraz uzaklaşma vardır. Bu kuramcılar bireylerin farklılığını geri plana iterek, tek tek bireylerden çok, o toplumdaki ortalama bireyi standartlaştırılmış bir birey olarak ele almaktadırlar. Böylece, hem iyinin ölçütünü nesnelleştirmekte hem de toplumun iyisi tek tek bireylerin iyisinin toplamı haline gelmiş olmaktadır. Ancak bu kuram da “iyi” yi tanımlamak açısından son derece mekanik ve yalın kalmakla eleştirilmiştir (Ceylan, 2007).

Gelecekteki yaşama yönelik planlar yapmak aslında sağlıklı bir ruh halinin göstergesidir. İsteklerin gerçekçi olmaması, hayal ile gerçeği birbirine karıştırmaya ve kişiyi kendi gerçekliğinden uzaklaştırmaya yol açabilir. Gerçekçi beklentiler yaşam kalitesini artırırken, hayalperest yaklaşımla yapılan değişiklikler ruhsal sorunların habercisi olabilmektedir. İstek kuramına göre ise bir kişinin yaşam kalitesi, o insanın isteklerinin ne kadarının gerçekleştirilmiş olduğu ile ölçülür. Ancak bu kuram da isteklerin zaman içinde değişmesi, uyuşturucu madde kullanımı gibi durumlarda bireylerin kendilerine zarar verebilecek istekler içinde de bulunabilecekleri açılarından eleştirilmiştir. Yaşam kalitesi değerlendirmelerinin insanların iyilik halini geliştirmesine işaret edecek pozitif etik değerleri içermesi gerektiği ifade edilmiştir (Ceylan, 2007).

Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı, insanların işlevlerini yerine getirmeleri ve yaşamlarını sürdürmeleri için bir fizyolojik, iki güvenlik, üç sevgi ve ait olma, dört saygınlık, beş kendini gerçekleştirme gereksinmesi olmak üzere beş kademeli bir yapının tüm öğelerinin tamamlanması gerektiğini belirtmektedir. Bu gereksinmeler karşılanmadığında insanların tam bir iyilik halinde olamayacağını belirtmektedir. Oysa kimi araştırmalar bir evredeki gereksinme karşılanmadan da bireyin diğer evredeki gereksinmeleri karşılayabileceğini göstermiştir (Gönen, Özmete, 1999).

Sağlık, güvenlik, memnuniyet, refah ve fiziksel çevre gibi farklı alanlara girildiğinde ise, yaşam kalitesi kavramıyla birlikte çevresel kalite de kullanılabilir. Yaşam kalitesi kentlerde, doğal ve insan yapımı çevrenin karşılıklı etkileşmesi sonucu oluşmaktadır. Bunları destekleyenler iklim, bitki örtüsü, manzara gibi doğal unsurlardır. Buna göre, her nesil çevresel kaynakları sonraki nesillerin kalkınmadaki önceliklerini yaşama geçirmesini engellemeyecek biçimde kullanmalı ve aynı zamanda kendi nesline de eşit olmalıdır, gelecek nesiller için nasıl bir ortam hazırlandığı konusu da çok önemlidir. Çevresel kalite kuramı, çevrenin sahip olduğu fiziksel, sosyal ve sembolik özellikleri üzerinden, barındırdığı nüfusa ve kullanıcılarına, huzur, refah ve memnuniyet duygusu verebilme potansiyelini ifade etmektedir. Çevresel kalite, kentsel çevre içerisinde, doğal çevrenin kullanılması, tüketim amaçlı olmayan manevi ihtiyaçların giderilmesini sağlayan önemli bir kentsel hizmettir. Yaşam kalitesiyle ilişkili bir başka kuram ise "sürdürülebilirlik" kuramıdır. Sürdürülebilir gelişme, bugünkü kuşakların ihtiyaçlarının karşılanmasında, gelecek kuşakların ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir dengenin kurulmasını öngören bir gelişme biçimidir (Tekeli, 2002).

1.2.6.Yaşam Kalitesi Alanları

Yaşam kalitesini ilgilendiren konular psikolojik esenlik, fiziksel esenlik, sosyal ve bireysel esenlik ve maddi esenlik olmak üzere dört temel grup altında değerlendirilebilmektedir.

Farklı disiplinlerin ilgi alanına girmesi bakımından farklı içeriklerle de tanımlanmaktadır. Örneğin fizik bilimciler, biyologlar yaşam kalitesini, su, hava, fiziksel ve biyolojik ortam gibi yaşamı sağlayan öğelerin iyiliği olarak görmektedirler. İşletmeciler, insan kaynakları uzmanları ve reklamcılar yaşam kalitesini iyi ürünler,

kaliteyi arttıran teknolojiler ve yaşamı renklendiren öğeler olarak değerlendirmektedir. Yine yönetim bilimciler, toplum psikologları, çeşitli yerleşim birimlerinde, kentlerde varolan fiziksel ve sosyal çevre içerisinde bireylerin kendi yaşamlarını iyi bulmalarını, yaşam kalitesi olarak adlandırmaktadırlar. Zihin sağlığı alanında ise yaşam kalitesi, ihtiyaçlar ve doyum üzerine odaklanmıştır ve yaşam doyumu, sosyal iyi olma, kişisel gelişim, yaşamını kontrol edebilme, bilişsel yetenek ve uyum konularını kapsamaktadır. Geriatri alanında çalışan uzmanlar ise yaşam kalitesini, kişinin günlük yaşamında, işinde, boş zamanında ve sosyal ilişkilerinde gerekli olan değişik becerileri kullanabilme yeteneği olarak tanımlamaktadırlar. Sağlık bilimciler, hastalık esnasında ve sonrasında yaşam işlevlerinin yerindeliği boyutunda yaşam kalitesini tanımlamışlardır (Çetin, 2002).

1.2.7.Yaşam Kalitesini Azaltan ve Arttıran Durumlar

“Bireylerde yaşam kalitesi azaltan durumlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Temel gereksinimlerinin karşılanması
- Beden imgesinin değişmesi
- Öz bakım davranışlarının ve günlük yaşam aktivitelerinin yetersizliği
- Kronik yorgunluk, bitkinlik
- Seksüel fonksiyonlarda bozulma
- Gelecek ile ilgili kaygılar
- Destek sistemlerindeki yetersizlik
- Akut sağlık sorunları
- Kronik sağlık sorunları

Yaşam kalitesinin yükseltilebilmesi için; bireyin:

- Ekonomik ve sosyal güvence içinde olması
- Güven içinde yaşaması
- Rahatlık ve gereken konfora sahip olması
- Anlamlı ve aktif bir yaşantı içinde olması
- Yakın çevresi ile olumlu ilişkiler içinde olması
- Eğlence ve zevk aldığı aktivitelerinin olması
- İtibar görmesi
- Otonomisinin olması
- Mahremiyetine değer verilmesi
- Kendini ifade edebilmesi
- Fonksiyonel olarak yeterli olması
- Özgün bir birey olarak algılanması
- Huzur içinde olması, inanç ve değerlerine saygı gösterilmesi gerekmektedir.”(Pektekin, 1994).

1.2.8. Kaliteli Yaşamın Kriterleri

Bu kısımda hareketli yaşam, beslenme, düzenli yaşam ve uyku, günlük yaşamda stres ile başa çıkma, zaman yönetimi, çalışma ortamı hakkında bilgi verilmiştir.

1.2.8.1.Hareketli Yaşam

Yaşam kalitesinin en temel kurallarından biri de hareketli yaşam ve spordur. Toplumun fiziksel aktivite konusunda bilgi düzeyinin yetersiz olması, fiziksel aktivitenin sağlık için önemini yeterince anlayamaması ve giderek daha hareketsiz bir yaşam tarzının benimsenmesi, obezite, kalp-damar hastalıkları, hipertansiyon, diyabet gibi kronik hastalıkların görülme sıklığını artıran önemli nedenlerden biri olmaktadır.

Hareketli yaşam, sağlıklı yaşam sağlamanın etmenidir. Sağlıklı olmak için yaşamak yerine yaşayabilmek için sağlığa önem verilmelidir. Sağlığına önem veren bireylerin çokluğu sağlıklı toplum olmayı sağlamaktadır. Birey günlük enerji harcamasının da farkında olmalıdır. Fazla enerji harcaması da sağlık sorunlarına neden olabilir (Gül, 2011). İnsanların sağlık sorunlarının en önemli etkenleri; hareketsiz yaşam, yetersiz ve dengesiz beslenmedir. Yeterli ve dengeli beslenmek ve hareketli yaşam sağlıklı yaşamı sağlamaktadır.

1.2.8.2.Beslenme

Yaşam kalitesinde, beden ve ruh sağlığını etkileyen çevresel faktörden biri de beslenmedir. Her toplumun ve bireylerin kendine göre beslenme alışkanlıkları ve beslenme kültürü vardır. Sosyoekonomik, eğitimsel ve kültürel etkinliklerin yönlendirdiği beslenme alışkanlıkları hayatın ilk dönemlerinde kazanılır. Bireylerin sağlıklı olmaları için dengeli ve yeterli beslenmeleri, yaşam biçimleri olmalıdır (Gül, 2011). Toplumda yaşayan bireylerin dengeli ve sağlıklı beslenmeleri o toplumun ekonomik ve sosyal yönden de gelişmesine olumlu katkılar sağlar. Bireyin fiziksel ve zihinsel sağlığı beslenme ile ilgilidir. Atatürk'ün de ifade ettiği gibi, "sağlam kafa

sağlam vücutta bulunur.” Sağlıklı birey, üretebilen bireydir. Sağlıklı olmanın temeli de yeterli ve dengeli beslenebilmektir.

1.2.8.3.Düzenli Yaşam ve Uyku

Sağlıklı olmak, düzenli yaşam için uyku vazgeçilmez zorunluluktur. Aç ve susuz yaşamak nasıl mümkün değilse uyumadan yaşamak da mümkün değildir. Uyku pasif bir süreç gibi görünse de içinde farklı dinamikler taşıyan yaşam için zorunlu bir zaman dilimidir. Vücut dinlenmeyle sıhhat bulur, o nedenle günün belli saatlerini birey uyumaya ve dinlenmeye ayırmalıdır (Özgen, 2001).

Bununla birlikte kişisel alışkanlıklar, günlük aktiviteler, hamilelik ve fiziksel sağlık durumu gibi faktörlere bağlı olarak bireyler, uyku ihtiyacına göre uyku saatlerini ayarlamalıdır. Sağlıklı bir yaşamın yolu hem bedensel hem de ruhsal olarak bireyi yenileyen ve vücudu onaran uykudan geçer. Streste ve birçok psikiyatrik hastalıkta uyku ritmi ve süresi bozulur. Yeterli uyku uyunmadığında kişinin fiziksel ve ruhsal strese dayanıklılığı azalır. Farklı nedenlerle uykunun bölünmesi, çeşitli sağlık problemlerine neden olabilmektedir. Yaşam kalitesi çok boyutlu bir kavram olup sağlık, yaşam kalitesinin en önemli boyutudur. Sağlık olgusunu hem bedenen hem de ruhen bir bütün olarak düşünmek gerekmektedir. Sağlığın en önemli boyutu da insanın psikolojik sağlığının sağlıklı olmasıdır. Bireyin uyku düzensizlikleri sağlığını bedensel ve psikolojik olarak oldukça etkileyebilmektedir (Özgen, 2001).

1.2.8.4. Günlük Yaşamda Streslerle Başa Çıkma

Stres, günlük yaşamda karşılaşılan olayların, insan ilişkilerindeki baskının sonucu hissedilen sıkıntı ya da zorlanma durumudur. Bir gerginlik hali ya da çevresel ve sosyal koşullara uyum sağlamada bedensel ve ruhsal zorlanmalar strese neden olabilmektedir. Stres, vücudun bu çevresel faktörlerden dengesini korumaya yönelik gösterdiği tepkidir.

Olumsuz stres, bireyde huzursuzluk ve bazı sağlık sorunları yaratabilmektedir. Koç, stresin olumsuz olaylardan meydana geldiğini şöyle ifade etmektedir: Strese kavram olarak baktığımızda, insan organizmasını zorlayan olumsuz durumlarda

organizmanın bu olumsuz duruma karşı direnç göstermesidir. Organizmanın gösterdiği bu tepkiye stres denir (Koç, 2009).

Beslenmeye dikkat edilmelidir. Kahve, çay, kola gibi içecekler stresi artırabilir. Gün içerisinde su, bitki çayları, meyve suları daha çok tercih edilmelidir. Böylece hem enerji düzeyi hem de strese karşı oluşacak tepkiler düzeltiler. Bireyin diğer bireylerle olan ilişkileri, sosyal etkinliklerini geliştirmesi de stresinin azaltılmasına büyük katkı sağlamaktadır. Gülümsemek, hayır demeyi becerebilmek, erken ve düzenli uyumak, gerektiğinde yardım istemek stres azaltıcı davranışlardır.

1.2.8.5. Zaman Yönetimi

Zaman herkesin sahip olduğu, ihtiyaç ve isteklerini karşılayabilecekleri son derece değerli bir kaynaktır. Diğer kaynaklardan farklı olarak alınıp satılmaz, biriktirilemez, başkasından aktarılamaz, depolanamaz, üretilmez, çoğaltılamaz ve değiştirilemez. Zaman doğru yönetildiğinde mutluluk, tersi durumda stres, mutsuzluk ve başarısızlık kaynağı olabilmektedir. Zamanı etkin ve verimli kullanımının şartı, iyi yönetilmesidir.

Birey çalışma yaşamında, toplumsal yaşamda, biyolojik ve fiziksel ihtiyaçlarda, eğlence ve dinlenmede zamanı planlı ve programlı kullanmakla başarı sağlayabilmektedir. Zamanı iyi kullanabilmek çalışmada verimli başarılı huzurlu, mutlu olunmasına yardımcı olmaktadır. Zaman dikkatli kullanıldığında birçok alanda tasarruf sağlanabilmektedir.

Zaman yetersizliği çağımız insanının en önemli sorunlarından biridir. Bilgi erişiminin yoğun yaşandığı dünyada, zamanla yarışanlar az zamanda çok işler başarmak, kaliteyi zamanla bütünleştirerek üretimi ve verimliliği artırmak için zamanı çok iyi değerlendirmeli ve iyi kontrol edebilmelidir. Yeşil çalışmada zaman kullanımını hakkındaki ifadeleri şöyledir: Zamanı etkin kullanmak sürekli çalışmak demek değildir. Aynı zamanda çalışırken bir doyum elde etmek gerekmektedir (Yeşil, 2009).

1.2.8.6. Çalışma Ortamı

Dünyada ekonomik yönden, sosyolojik alanda ve teknolojiye hızlı bir küreselleşme olmaktadır. Hızlı değişimden yaş, karakter, cinsiyet, öğrenim düzeyi, algı vb. kişisel durumlarla; iş ortamı, fiziki çalışma şartları ve iş yerindeki ilişkiler de etkilenmektedir. Çalışma ortamındaki değişiklikler ile çalışmayı yaşam biçimi haline getirilmesi sağlanabilir. Bireyin yaşam kalitesini etkileyen çalışma ortamları, hayatın idamesi için olması gereken yaşam alanlarıdır. Personelin Çalıştığı ortam; fiziki çevresini, mesai saatlerini, iş ortamının güvenliğini ve sağlığını, maaş vb. durumları kapsamaktadır (Turgut, 2011).

Bireyin çalışma ortamındaki arkadaşları, sosyal yönden yeterli ve destekçi olmaları ya da olmamaları bireyin sosyal yönden yaşam kalitesini etkileyebilmektedir. Erbaydar yazısında, bireyden şöyle bahsetmiştir: Kişi, yaşadığı toplumun doğal bir üyesidir. Bu kişi belirli özelliklerinden dolayı bir ya da birden çok hedef grubta yer alabilmektedir. Fakat kişinin bireysel ihtiyaçları, problemleri ve manevi-iç dünyasıyla özgün ve tektir (Erbaydar, 2003). Günlük yaşantının ortalama yarısını iş yerinde çalışarak geçiren bireyin motiveli çalışacağı, huzur bulacağı arkadaşlarıyla çalışmak istemesi onu daha verimli hale getirebilir.

1.2.9. Yaşam Kalitesinin Unsurları

Bu kısımda cinsiyet, eğitim, yaş, sağlık, konut, medeni durum, sosyal çevre, çevre faktörleri, gelir, fikir paylaşımı ve kararlara katılma hakkında bilgi verilmiştir.

1.2.9.1.Cinsiyet

Yaşam kalitesi kavramının temel unsuru insandır. Cinsiyet ise yaşam kalitesinin bireysel unsurlarındandır. Yaşam kalitesi kavramı içerisindeki insanın yaşam kalitesinin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi, toplumun sorumlulukları içerisindedir.

Gün içerisinde kadının ve erkeğin yüklendiği sorumluluklar; ekonomi, gelenek görenek ve duygu durumları nedeniyle farklılıklar gösterebilmektedir. Bazen de bireyin

yaşam kalitesi, cinsiyetinden dolayı azalabilmektedir. Neşe–Seher koroner arter hastalarında yaptıkları araştırmalarında cinsiyet faktörü hakkındaki bulguları şoyledir: Bayan koroner arter hastalarının yaşam kalitesinin erkek koroner arter hastalarına göre daha az olduğu tespit edilmiştir (Erdem, Ergüney, 2005). Kadınların hayat koşuşturması içerisinde yüklendiği sorumluluk ve rol alma durumları erkeklere oranla fazla olduğu durumlarda yaşamlarındaki kalitede azalmalar olabilmektedir. Örneğin kadın gün içerisinde işindeki performansını düşürmeden çalışıp eve geldiğinde evi, çocukları ve eşi ile de ilgilenmek durumundadır.

1.2.9.2.Yaş

Yaş faktörünün yaşam kalitesi içerisinde etkileri göz ardı edilmemelidir. Çocukluk, gençlik ve yetişkin dönemde bireylerin değişim gösteren düşünce, tutum ve davranışları yaş faktörünün etkisi altındadır. Yaş ilerledikçe bireyden bireye değişebilen istek ve ihtiyaçlar, farklı yaş dönemlerinde de farklılık gösterir. Çocukluk döneminde ailenin yaşam kalitesi, çocuğun yaşam kalitesini belirlemektedir. Çocuk yetiştiği ortamda edindiği kültürle hayatı şekillenmekte ve yaşam kalitesi ailesinin yaşam kalitesi doğrultusunda olmaktadır. Bireyin farklı kültürlerde ve ortamlarda yaşamı farklılık gösterebilmektedir.

Bireyin ergenlik döneminde ailesine büyük sorumluluklar düşmektedir. Bireyin aile içindeki ve sosyal çevresindeki davranışlarını iyi gözlemleyip davranışlarını buna göre düzenlemelidir (Totan, Yöndem, 2007).

Yetişkin dönemde kendilerine olgun bir insan olarak davranılmasını ve kişiliklerine saygı duyulmasını beklemeleri yaşam kalitesini etkilemektedir. Aydın yetişkin dönemdeki yaş faktörünü stresle şöyle ilişkilendirmektedir: Yaşlılığın getirdiği bilgi birikimi, tecrübe, bilgelik, ağırbaşlılık yetilerinin yanı sıra ölüm korkusu, eskiye aşırı bağlılık, gençliğini ve zevklerini kaybetme korkusu, sağlığa aşırı düşkünlük, yalnızlık ve çaresizlik gibi duygular yoğun stres yaşamaya neden olmaktadır (Aydın, 2013). Yaşlılıkta stres faktörü göz ardı edilmemelidir. Onları anlayıp daha iyi bir yaşam sürdürmelerine yardımcı olunmalı ve desteklenmelidir. Ayrıca, yetişkin bireylerin her zaman iyi olmayan bir hayat yaşayacağı genellemesi yapmak doğru değildir. Bazen de sağlık problemleri nedeniyle beklentileri ve istekleri doğrultusunda daha dingin bir

yaşam tercih edebilmektedirler. Stresten uzak dingin bir yaşam onları mutlu, huzurlu, sağlıklı ve hayattan zevk alan kılabilmektedir.

1.2.9.3.Eğitim

Eğitimin yaşam kalitesi kavramı üzerindeki etkisi doğrusal olup yaşam kalitesinin önemli bir belirleyicisidir. İyi bir yaşam, iyi bir eğitimden bağımsız değildir. İyi bir eğitim düzeyine sahip birey iş sahibi olmada, maddi ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamada daha imkânlıdır. Düşük eğitim düzeyine sahip bireylerin sosyal ve psikolojik durumlarının sağlıklı olmadığından kaliteli yaşama yeterince sahip olamayabilirler. Bireyin ihtiyaç ve istekleri, bilgisi dâhilinde olur. Bilmediği bir konuda fikir vermesi ve talepte bulunması mümkün değildir (Yıldırım, Hacıhasanoğlu, 2011). Eğitimdeki nicelik ve nitelik arttıkça yaşam kalitesi o oranda etkilenebilmektedir. Eğitimli bireyin hayatı algılayışı ve yaşantısı daha anlamlı olabilmektedir.

1.2.9.4.Sağlık

Bireyin sağlık yaşamını etkileyen kişisel, çevresel ve sosyal birçok değişken söz konusudur. Çalışır araştırmasında yaşam kalitesini iş doyumuyla şöyle ilişkilendirmiştir: Birey, kişisel özellikleri ve toplumsal ve sosyal çevresi ile bir bütündür. Yaşam tatmininin oluşumunu yalnızca kişisel özellikleri değil, hayatını etkileyen tüm özellikler, olaylar oluşturur. İş hayatında mutlu olan kişi bunu evine ve özel yaşamına yansıtır. İş hayatında mutlu ve huzurlu olan kişinin iş doyumuna da artar. Bu, bir tür döngü gibidir. Sürekli olarak birbirini etkiler. Morali yüksek olan bireyler, çalışma ve sosyal yaşamındaki problemlerle kolay baş edebilirler. Ruhsal ve psikolojik yönden sağlıklı olur. Sağlıklı bireylerin iş ve yaşam kalitesi de o oranda yüksek olabilmektedir. Bireyin hayata bakışı olumlu olursa sağlığı da o oranda olumlu etkilenir (Çalışır, 2012).

1.2.9.5.Konut

Bireyin yaşam kalitesini etkileyen unsurlardan biri de yaşadığı konuttur. Bireyin yaşam kalitesinin belirleyici unsurlarından olan konut, gelir durumu ile doğrudan ilişkilidir. Konuttan duyulan tatmin, bireyde olumlu etkiler ve tepkiler oluşturacağından

belirleyici bir yaşam kalitesi etkenidir. Güvenli ve ihtiyacı karşılayacak düzeyde bir konut, bireyin yaşamı için temel ihtiyaçlarındandır.

Konutun bireye ait olması ya da kira olması yaşam kalitesini etkileyeceği gibi konutun tipi de önemlidir. Aydıner Boylu araştırmasında, konutun tipi ve koşulları hakkında fikirlerini şöyle ifade etmiştir. Konutun; tipi (gecekondu, apartman dairesi), fiziksel koşulları (ısıtma sistemi, borulu su, elektrik vb.) mevcut ev eşyaları (çamaşır makinesi, buzdolabı, bulaşık makinesi, elektrikli süpürge, ocak, fırın, televizyon, radyo-teyp-müzik seti, sabit telefon vb.) yaşam kalitesinin objektif belirleyicileri iken ailelerin konuttan duydukları tatmin, yaşam kalitesinin subjektif belirleyicisidir (Aydıner Boylu, Terzioğlu, 2007). Birey, yaşam kalitesini yükseltmek daha rahat yaşamak için ekonomik imkânları ölçüsünde konut edinmelidir. Tersî durumunda ekonomik sıkıntıya gireceğinden yaşam kalitesi olumsuz etkilenmekte ve azalabilmektedir.

1.2.9.6.Medenî Durum

Bireyin medenî durumu yaşam kalitesini etkileyen faktörlerden biridir. Bireyin evli ya da bekar olması yaşam kalitesindeki farklı durum ya da davranışlara yansımaktadır. Evlilik, bireyin yaşamının daha düzenli olmasını sağlayabilmektedir. Eşsizöğlü ve arkadaşlarının çatışma ve stres yönetimi konulu araştırmalarında evlilik ile stresi şöyle ilişkilendirmişlerdir: Eşler birbirlerini yapıcı dahi olsa eleştirdiklerinde ortaya olumsuz stres çıkabilmektedir. Evlilerin stres yapmasına sebep olan birtakım değişkenler arasında eşlerin birbirlerine karşı saygı göstermemesi ya da az göstermesi, karşılıklı kötü laflar kullanarak konuşma, aile içindeki sorumluluk alanlarının doğru paylaşılabilmesi, eşlerin aileleriyle doğru ilişkiler kurulabilmesi, karşılıklı sadakat göstermemek bunlar arasındadır (Eşsizöğlü ve diğ., 2013). Saygı ve sevgi ile kurulan birliktelikler olumlu yansımaları ile bulunduğu çevrede de olumlu sonuçlar doğurabilmektedir.

1.2.9.7.Sosyal Çevre

Bireyin doğumdan sonra anneye temasla başlattığı sosyal çevre, okul, çalışma yaşamı vb. sosyal kliklere ve toplumsal gruplara dahil olmasıyla edindiği çevresidir. Sosyal çevredeki en küçük birim ailedir. Aile kavramı, insanlıktan bu yana devam eden

ve değişimlerle birlikte her daim devam eden evlenme ile veya akraba olmayla birleşmiş gruplardan oluşmuş bir toplum kurumudur. Aile, bireyin topluma uyumunu sağlamada önemli bir faktördür. Toplumda, sosyal yaşantıda ve sosyal çevrede en önemli yerdir.

Olumsuz sosyal ortamlarda doğup gelişen ve dezavantajlı olan bireyler, çevresinin verdiği etkilerden ötürü iyi koşullarda sağlıklı yaşayamaz, sağlıklı çalışma ortamı bulamaz ve en çok önemli olan da düzenli ve iyi bir aile yaşamı kuramayacaklarından gelecek kuşaklar da dezavantajlı bir durumda dünyaya gelir. Talas yazısında, sosyal çevreden şöyle bahsetmektedir: Bir bakıma toplumlar gelişmişlik düzeylerini arttırdıkça kendi iç dinamiklerinden kaynaklanan sosyal ve kültürel hareketlerin kurumsallaşması söz konusu olmaktadır (Talas, 2010). Bireyin içine doğduğu toplumsal hayattan olumlu veya olumsuz etkilenmemesi olanaksızdır. Toplumdan iyi ve kötü davranışlar öğrenmektedir.

Bireyin sağlıklı ve iyi bir çevre oluşturması ve bunu sürdürmesi sadece kendisinin yapabileceği bir şey değildir. Topluma önemli ölçüde görev düşmektedir. Toplum bu görevini bireylerin yetişmesinde etkili olan anne - baba yani aile ve eğitim kurumları ile sağlamaktadır.

1.2.9.8.Çevre Faktörleri

Çevresel faktörler, bireyin yaşamını doğrudan ve dolaylı olarak etkileyebilmektedir. Bireyin yaşamını sürdürdüğü çevresinden Güler ve arkadaşı şöyle bahsetmektedir: Birey haricindeki her öge çevrenin bir parçasıdır. Çevre birey üzerindeki dış etkilerin toplamıdır. Çevre yapay çevre ve doğal çevre diye ayrılır. Çevremizde insan hayatını direk veya dolaylı yönden etkileyen önemli faktörler vardır. Ayrıca çevremiz, hayatı devam ettirme ve yaşam sağlama alanıdır. Bu alanın en önemli elemanları yiyecek maddeler, barınak ve sudur. İnsan sağlığı tarafından bakıldığında çevre üç başlıkta incelenebilir:

- Fiziksel
- Biyolojik
- Sosyal ve kültürel çevre (Güler, Çobanoğlu, 2013).

Birey fiziksel, biyolojik ve sosyal çevresiyle bir bütündür. Bireyin sağlıklı ve mutlu yaşaması, çevresel faktörlerin düzenli ve dengeli olmasına bağlıdır. Anayasanın çevre korunması başlıklı 56. maddesindeki gibi; tüm bireylerin, düzenli ve sağlıklı bir

ortamda hayatını devam ettirme hakkı vardır. Çevreyi güzelleştirmek, korumak ve çevrenin kirlenmemesi devlet görevlilerinin ve bireylerin sorumluluklarındandır. Bu sorumluluklar yerine getirildiği sürece bireylerin yaşam kaliteleri olumlu olmaktadır.

Bireyin çevresini algılaması; yaşam tarzı, deneyimleri, gelecek beklentileri, memnuniyeti kişiliği ile ilgilidir. İyi bir kültürle yetişen bireyin çevresini algılaması ve olaylara tepki göstermesi o oranda iyi olmaktadır. Güçlü, çevre faktörleriyle kişiliği şöyle ilişkilendirmektedir: Bireyin çevresini görüş şekli ve çevresinde olan biten değişimlere karşı alakası karakteri ile de ölçülür (Güçlü, 2001). Kişinin toplumda yeterli olma durumu, onay görme, beğenilme, anlaşılma gibi çevresel tepkilerin pozitif olması, tüm toplumlarda yaşam memnuniyeti sağlamaktadır.

1.2.9.9. Gelir

Gelir dağılım dengesizliğinin yarattığı huzursuzluğun giderilemediği toplumlarda, bireyin yaşam kalitesinin çok iyi olması beklenemez. Bireyin tüm faydalardan eşit yararlandırılması, toplumsal ve ekonomik koşullara ilişkin eşitsizliklerin giderilmesi, yaşam kalitesinin sürdürülebilirliğinin sağlanması, toplumsal denge ve huzuru da beraberinde getirirken yaşam kalitesinin de yükselmesini sağlamaktadır (Can, 2013)

Toplumda bireylerin yaşam koşulları genellikle, temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ile değerlendirilir. Ekonomik düzeyi düşük ülkelerde harcamalarına ayrılan pay az olduğundan bireylerin birçok gereksinimi yeterince karşılanamamaktadır. İhtiyaçları giderilemeyen bireylerin yaşam kaliteleri de düşük olabilmektedir. Yaşam kalitelerinin düşük olmasından dolayı birçok alanda da yetersizlik ve sağlıksızlık olabilmektedirler.

1.2.9.10. Fikir Paylaşımı ve Kararlara Katılma

Sosyal bir varlık olan insan, çeşitli ihtiyaçlarının giderildiği oranda kaliteli yaşayabilmektedir. İnsanın saygı görme, değer verilme, fikirlerinin sorulması gibi manevi doyum ihtiyaçları olabilmektedir. Çağdaş yaşam ve yönetim anlayışında insan unsurunun önemi bilinmekte olup fikir paylaşımı ve kararlara katılım sağlanmaktadır (Bilgin, 2003).

İnsanı motive eden içinde bulunduğu şartlardır. Bireyin motivasyonunun ve şartların yeterli olduğu durumlarda verim artmakta, yetersiz olduğu durumlarda ise verim azalabilmekte olup, yaşam kalitesini etkileyebilmektedir. Psikolojik ve fizyolojik olarak devamlı kendisini geliştirebilen bir varlık olan bireyin, fikirlerinin de zaman zaman değişebileceği düşünülmelidir. Bireyin motivasyon araçlarını kullanarak fikirlerinde de üretkenliği sağlanabilir. Çalışanların motivasyonunda fiziksel koşullarla birlikte sosyal koşulların iyileştirilmesi de etkili olmaktadır. İhtiyaçları karşılanan ekonomik durumu iyi, çalışma alanı uygun, çalışma arkadaşlarıyla uyumlu, saygı ve sevgi gören, fikirlerinin ve kararlarının önemsendiği bir ortamda çalışan bireyin, yaşam kalitesinin de iyi durumda olduğu söylenebilir.

1.2.10.Yaşam Kalitesi Göstergeleri

Yaşam kalitesi göstergeleri içerisinde sayabilen; güvenlik, ekonomi gücü, evi, çalışma gücü, sağlık koşulları, kültür, psikoloji, doğal çevre, nüfus, yapay çevre, vatandaşlık ve siyasi haklar ve toplumsal bağ vb. hususlar sayılabilen en önemli göstergelerdir. Bireyin hayatındaki evlenmek, boşanmak, ölüm, sağlık, eğitim, büyük ekonomik sıkıntılar gibi olayların yaşam kalitesi göstergelerini önemli ölçüde etkilemektedir.

1.2.10.1. Ekonomik Göstergelerle Yaşam Kalitesi

Yaşam kalitesinde ekonomi önemli bir etken olmakla birlikte her şeyi ifade etmez. Birey, sosyal çevresinden ve kültüründen bağımsız yaşayamaz. Bireyin ekonomik durumu ne denli iyi olursa olsun ancak sosyal çevresinin ve geleneklerinin izin verdiği çerçevede yaşam kalitesine yansıyabilir. Örneğin, her zaman giyim kuşamına önem veren kişi aile bağlarından, geleneklerinden dolayı aile ortamlarında geleneksel giyinmek (istediği gibi giyinmemek) zorunda kalabilmektedir. Bu durumda olan bireyin yaşam kalitesi düşük demektir. Ekonomik durumu iyi olan fakat sosyal yaşantısına, sağlığına, olumsuz etki yaratan kötü alışkanlıkları olan bireyin ekonomik durumunun iyi olması yaşam kalitesine olumlu bir katkı sağlamayabilir.

Ekonomik göstergeler, toplumların yaşam kalitesi hakkında fikir vermektedir. GSMH kişi başına düşen yıllık gelir, çalışma koşullarının uygunluğu, mülkiyet,

dayanıklı tüketim mallarının sahipliği gibi iyilik halleri ekonomik göstergelerdir. Teknolojik gelişme ve ekonomik büyüme de ekonomik göstergeler içerisinde yer almaktadır (Demirkıran, 2012). Yaşam kalitesinde ekonomik değişkenlerin hedef pazar seçimine özellikle dikkat edilmelidir. Mevsimine göre tüketim sepetindekilerin genel alımı dikkate alınmalıdır. Bireylerin alım gücü de dikkate alınarak tüketim mallarının tüketilebilirliği, sıklığı ve ihtiyaç durumları önemsenmelidir. Örneğin kış aylarında sebzelerin fiyat artışları tüketilebilirliği hedef pazar seçiminde iyi değerlendirilmelidir. Demirkıran'dan yapılan alıntı Oktül'in yaşam kalitesinin ekonomik göstergeleri hakkındaki görüşlerini ortaya koyar: Gayri safi milli hâsıla (GSMH), Aile varlıkları, Besin tüketimi, İstihdam edilebilme olanakları, Sahip olunan dayanıklı tüketim malları, Ailede çalışan kişi sayısı, Kişi başına düşen milli gelir vb. değişkenler kullanılmıştır. Kurumlar hizmet kalitesini en üst seviyede sunmaya çalışmaktadır (Demirkıran, 2012).

1.2.10.2. Sosyal Göstergelerle Yaşam Kalitesi

Yaşam kalitesinin sosyal göstergeleri; bireyin toplum düzeyinde ve gündelik yaşamlarını sürdürmelerine ilişkin değişkenleri içermektedir. İstenilen bireyin yaşam kalitesinin artırılması ve sürdürülmesidir.

Toplumlar bireye karşı sosyal yönden sorumludur. Güngör ve Baran yazılarında yaşlılarda yaşam kalitesinin sosyal göstergeleri hakkında: Yaşlı insanların toplumda ve gündelik hayatlarını devam ettirmelerine dair değişkenler üzerinde durmuşlardır. Yaşlı insanlar için önemli olan yaşam kalitelerinin artırılması ve devamlılığının olmasıdır. Yaşlıların yaşam kalitesi göstergeleri; sosyal teminat, sosyallik, bilgili olma ve deneyim sahibi olma, dengeli beslene bilme, evinin ve çevresinin yaşamını kolaylaştırması, kamusal güvenliği, sağlığının iyi olması, seyahat edebilmesi ve gezi imkanlarına yönelik performanslarıdır (Görgün Baran, 2007). Yaşlılarda yaşam kalitesinin sürdürülebilirliğinin sağlanması, bireylerin ve toplumların en önemli sosyal görevi olmalıdır. Hayatın içinde olmalarının sağlanması ve aktif olma durumlarını dinamik tutabilmek, yaşam kalitelerinin sosyal yönünü kapsamaktadır. Sosyolojik ağırlıklı araştırmalarda, yaşam kalitesi göstergeleri olarak: Dengeli beslenme, Kültür, Eğitim durumu, Toplumsal ve mesleki faaliyetlere katılma, Meslek dağılımı, Gelişme olanakları, Sağlık koşulları, Konut ve konut koşulları, Coğrafi-mesleki hareketlilik vs. yer almaktadır (Demirkıran, 2012).

1.2.10.3. Psikolojik Göstergelerle Yaşam Kalitesi

Yaşam kalitesinin psikolojik göstergesi, bireyin ailesinden, akrabalarından ve arkadaşlarından yani sosyal ortamından edindiği haz, kendi sağlığından duyduğu memnuniyettir. Bireyin işindeki başarısından dolayı kurumu tarafından terfi ettirilmesi iş yaşam memnuniyetini artırabilmektedir. Aile fertlerinin başarıları ve sağlıklı olmaları, bireyin psikolojisini olumlu yönde etkileyebilmektedir. Hayat tecrübeleri olaylara bakış açılarını daha net görebilmeyi, daha rahat davranmayı ve olumlu bakabilmeyi de sağlamaktadır. Olumlu dünya görüşü ve daha stressiz bir yaşam tercih etmek sağlıklı psikolojik yaşamın etmenlerindedir (Aydın, 2013).

Yaşam kalitesinin göstergesi: Çevresinden aldığı haz, Bireyin mesleğinden aldığı haz, Özel hayatından aldığı haz, Aile yaşamından aldığı haz vb. kişinin kendi hayat tecrübelerine gösterdiği davranışlarla öğrenme ve beceri gibi değişkenler kullanılmıştır (Karademir, 2014).

Bireyin ailesinden çevresinden ve özel yaşamından aldığı doyum kendisinde olumlu izler bırakırken pozitifliği ve örnek oluşu toplumun refahı içinde en büyük kazanımdır. Etki tepki sonucu toplumun refahı, bireyin refahı olabilmektedir. Çünkü bir olayın ifade edilebilmesi, anlatılabilmesi çoğu kez duygularla olabilmektedir.

1.2.10.4. Sağlık İlişkili Yaşam Kalitesi

Sağlık hizmetlerine erişimdeki farklılıklar, duyulan tatmin niteliği önemli göstergelerdendir. Sağlık hizmetlerinin ve sağlıkla ilgili araç ve gereçlerin zamanında temin edilmesi, çalışan sağlık personellerinin gerekli donanımlara sahip olması, kendini sürekli yenilemesi, hastalara gerekli ilgi ve özeni göstermesi, hasta ve hasta yakınlarının verilen hizmetten memnun olmaları, yaşam kalitesinde sağlık göstergeleridir. Sapançalı, sağlık göstergelerine şöyle değinmiştir: Sağlık hizmetlerinin yaşam kalitesi açısından etkisi özellikle erişe bilirliliği ve niteliği ile doğrudan ilişkilidir. Bu yapısal kıstaslar hem öznel hem de nesnel sağlığa ilişkin yaşam kalitesi göstergeleri üzerine belirleyici olabilmektedir (Sapançalı, 2009). Sağlık, yaşam kalitesini doğrudan etkilemektedir.

Yaşam kalitesinin birçok alanında sağlıklı olmak yaşam kalitesinin yüksek olduğu söylenebilir. Tersi durumunda yaşam kalitesinde azalma olmaktadır. Örneğin sosyal ve psikolojik yönden sağlıklı olan birey diğer alanlarda da motivasyonlu ve uyumlu olabilmektedir.

Sağlık hizmeti alımında hastanın memnuniyeti de önemli bir sağlık göstergesi olabilmektedir. Sağlık alanında yapılan çalışmalarla sadece hastalıkların ortadan kaldırılması değil, bireylerin yaşam kalitelerinin artırılması da hedeflenmektedir. DPT'nin, Türkiye ve AB'deki Sağlık Politikaları ve Göstergelerinin Karşılaştırılması yayınında bazı başlıklar şu şekilde açıklanmaktadır: Hizmet sunumunda verimliliğin sağlanması, Sağlık hizmetinin verilmesinde adil olunması, Sağlığı koruyucu hizmetlere ve sağlığı geliştirici hizmetlere önem gösterilmesi, Halkın tümünün sosyal sağlık güvencesi kapsamına alınması, Teknolojinin doğru kullanımı, İnsan kaynağının yetenekli olması, doğru yerde ve yeterli sayıda olması, Kaynak kullanan ile hizmet sunan birimlerin ayrılması, Sağlık hizmetlerinde sektörler arası işbirliğinin güçlendirilmesi, doğru bilginin edinmesi ve ortak akılcı kararın alınması, halkın sağlık düzeyinin iyileştirilmesi, Hizmet sunanlar arasında rekabet ortamının oluşturulması şeklindedir (DPT, 2013). Küreselleşmenin getirdiği kolaylıklar sayesinde sağlık alanında sınırlar genişlemekte, hizmet alımı alternatifleri artmaktadır. Sağlığın gelişmesi ile çoğu hastalıklar tedavi edilebilmektedir.

2.BÖLÜM: YÖNTEM

Bu kısımda araştırma modeli, araştırma yaptığımız grubu ve özellikleri, veri toplama araçları ve yöntemler, işlem süreci ve verilerin çözümlenmesi hakkında bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, tarama modeliyle gerçekleştirilmiş betimsel araştırmadır. Araştırma konusuyla ilgili literatür taranmış ve bu literatüre göre hazırlanan anket, İstanbul ilindeki Bağcılar ilçesindeki liselerde eğitim öğretim görenler içerisinde anne babası ayrı olan öğrencilere uygulanarak elde edilen veriler yorumlanmıştır.

2.2 Evren Ve Örneklem

Araştırmanın evreni; İstanbul ili Bağcılar ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı' na bağlı 23 lisede, 2015-2016 eğitim öğretim yılında okuyan anne babası ayrı olan lise öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini İstanbul ili Bağcılar İlçesinde bulunan 23 lisede eğitim öğretim gören 317 öğrenci oluşturmaktadır.

2.3 Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmada verilerin elde edilmesinde, Liselerde eğitim öğretim gören anne babası ayrı olan öğrencilere 2 bölümden oluşan bir anket uygulandı. Anketin birinci bölümü: Bu bölüm öğrencilerin kişisel bilgilerini içeren bölümdür. Bu bölüm 7 maddeden oluşmuştur. Anketin ikinci bölümü: Bu bölüm öğrencilerin yaşam kalitesi ile ilgili davranışları tespit etmeye yönelik hazırlanmış 23 maddeden oluşmuştur. Anketlerde Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmıştır.

2.3.1. Veri Toplama Araçları

Çocuklar için yaşam kalitesi ölçeği ile kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

2.3.1.1. Çocuklar İçin Yaşam Kalitesi Ölçeği (Çiykö)

Ölçeğin özgün adı: Pediatric Quality of Life Inventory™ 4.0 (PedsQL™ 4.0)

Geliştiren: Varni ve arkadaşları

Kaynak: Varni JW, Seid M, Rode CA (1999) The PedQL: measurement model for the Pediatric Quality of Life Inventory. Medical Care, 37:126-139.

Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yapanlar: Özden Şükran Üneri (2-7 yaş için), Nursu Çakın Memik (8-18 yaş için)

Ölçtüğü nitelik: Çocuk ve ergenlerde yaşam kalitesini ölçer.

Ölçek türü: Öz bildirim ölçeğidir.

Kimlere uygulanabileceği: 2-18 yaş arasına uygulanabilir.

Uygulama süresi: Zaman sınırlaması yoktur. Çocuğun yaşı arttıkça ölçeği doldurma süresi kısalır. Yaklaşık 5-10 dakikada doldurulur.

Kapsam: 2-4 yaşları için yalnızca ebeveyn formu, 5-18 yaşları için hem ebeveyn hem de çocuk/ergen formu bulunmaktadır. Ebeveyn formları 2-4, 5-7, 8-12 ve 13-18 yaşları için toplam dört formdan, çocuk/ergen formları ise 5-7, 8-12 ve 13-18 yaşları için toplam üç formdan oluşmaktadır. Fiziksel ve psikososyal (duygusal, sosyal ve okul işlevselliği) işlevselliği sorgulayan 23 maddeden oluşmaktadır. 5-7 yaş çocuk formu üçlü, diğer formlar beşli likert tipi ölçektir.

Materyal: Yanıtların üstünde işaretlendiği soru formundan oluşur.

Uygulanışı: Çocuk/ergen ya da ebeveyn tarafından okunarak doldurulur.

Yönergesi: Çocuk/ergenden her cümle için kendisine en uygun seçeneği, ebeveyninden ise çocuğu için en uygun seçeneği işaretlemesi istenir.

Puanlaması: Maddeler 0 dan 100'e kadar puan alır. Hiçbir zaman 100 puan, nadiren 75 puan, bazen 50 puan, sıklıkla 25 puan ve hemen her zaman 0 puan alır. 5-7 yaş çocuk formunda hiçbir zaman 100 puan, bazen 50 puan ve sıklıkla 0 puan alır. Maddelerden alınan puanlar toplanarak işaretlenmiş olan maddeye bölünerek ölçekte toplam puan bulunur. Ölçeğin %50'sinden fazlası boş bırakılmışsa, ölçek geçersiz sayılır.

Yorumlanması: Ölçek üzerinden alınan total puanın yüksek olması yaşam kalitesinin yüksek olmasını gösterir.

Uygulayıcının nitelikleri: Özel bir eğitim gerektirmez. Bu tür ölçeklerin sınırlılıklarını bilen araştırmacı ya da uygulayıcılar tarafından kullanılabilir.

Ölçekte duygusal, fiziksel, sosyal ve okulla alakalı sorunların sorgulandığı dört kısım yer almaktadır. Fiziksel sorunlar kısmında 8 soru, duygusal sorunlar kısmında 5 soru, sosyal sorunlar kısmında 5 soru ve okulla alakalı sorunlar kısmında 5 madde yer alır.

Ölçek genelinde beş seçenekli likert tipi yanıt skalası kullanılmıştır (0=hiçbir zaman, 1= nadiren, 2= bazen, 3= sıklıkla, 4= her zaman). Maddelerden alınan puanlar doğrusal olarak 0=100, 1=75, 2=50, 3=25, 4=0 şeklinde çevrilir. Fiziksel sorunlar kısmındaki 8 maddenin puanları, doğrusal olarak çevrilip toplanarak madde sayısı olan 8'e bölünür ve fiziksel sağlık toplam puanı (FSTP) elde edilir. Psikososyal sağlık toplam puanı (PSTP) duygusal sorunlar kısmındaki 5, sosyal sorunlar kısmındaki 5, okulla alakalı sorunlar kısmındaki 5 maddenin puanlarının, doğrusal olarak çevrildikten sonra toplanarak toplam madde sayısı olan 15'e bölünmesi sonucunda, ölçek toplam puanı (ÖTP) ise tüm ölçek madde puanlarının, doğrusal olarak çevrilip toplanarak toplam madde sayısı olan 23'e bölünmesi ile bulunur. Boş bırakılan maddeler ölçeğin madde sayısının %50'sinden azsa, boş madde dikkate alınmaz ve toplam yanıtlanan madde sayısına bölünerek ölçek puanları hesaplanır. Ancak ölçekte %50'den daha çok madde yanıtlanmamış ise ölçek değerlendirilmez.

Ölçek alt puanları olan duygusal işlevsellik puanı (DİP) duygusal sorunlar kısmındaki 5 maddenin doğrusal olarak çevrildikten sonra doldurulan madde sayısına (hepsi doldurulunca beş) bölünmesi ile hesaplanır. Sosyal işlevsellik puanı(SİP) sosyal sorunlar kısmındaki 5 maddenin doğrusal olarak çevrildikten sonra toplanıp doldurulan madde sayısına (hepsi doldurulunca 5) bölünmesi ile hesaplanır. Okul işlevselliği puanı (OİP) çocuk okula devam ediyorsa doldurulur ve okulla alakalı sorunlar kısmındaki 5 maddenin doğrusal olarak çevrildikten sonra toplanıp doldurulan madde sayısına (hepsi doldurulunca 5) bölünmesiyle hesaplanır. Eğer çocuk okula gitmiyorsa PSTP hesaplanırken okul sorun alanını doldurulmadığı için sosyal sorun ve duygusal sorun puanları çevrilerek toplanır ve her iki alandaki doldurulan madde sayısına (en çok 10) bölünür. Bu durumda ÖTP'de aynı şekilde okul sorunları dikkate alınmadan hesaplanır.

2.3.1.2. Kişisel Bilgi Formu

Çalışma kapsamında uygulanan kişisel bilgilerin yer aldığı form, çalışmanın yapılmış olduğu ilçedeki resmi ve özel okul öğrencilerinin bazı demografik bilgilerini

araştırmak ve araştırma kapsamındaki anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesini bazı değişkenlere ilişkin bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından bu çalışma kapsamında kullanılmıştır. Bunlar 1. Yaşınız 2. Cinsiyetiniz 3. Öğrenim sınıfınız 4. Annenin eğitim durumu 5. Babanın eğitim durumu 6. Okuduğunuz okul türünüz.7. Velayet sahibinin (yanında yaşadığınız kişi) aylık geliri ne kadardır? gibi değişkenlerdir.

2.4.İşlem Süreci

Milli Eğitim Bakanlığı web sitesi olan <http://ilgis.meb.gov.tr> adresinden İstanbul İli Bağcılar İlçesine ait okul isimlerine ulaşıldı. Bu bilgiler doğrultusunda anket formları 350 adet çoğaltılarak rasgele yöntemiyle belirlenen 23 okula bizzat gidilerek rehber öğretmenler yardımı ile uygulandı. Anket formları 1 hafta sonra yine araştırmacı olarak toplandı. Öğrencilere uygulanan anketlerden 317 tanesi tam olarak geri dönmüştür.

2.5. İstatistiksel Analizde Kullanılan Yöntemler

Çalışmada veri toplama araçlarından elde edilen veriler çalışmacı tarafından elektronik ortama aktarılmış ve toplanan veriler SPSS 18 paket programıyla analiz edilmiştir. Çalışmada elde edilen verilerin çözümleri araştırma probleminin ve alt problemlerin gerektiği biçimde düzenlenmiştir. Çalışmada elde edilen ortalama farklarını karşılaştırıp, bu farkların anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla tek yönlü Varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. ANOVA iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek için uygulanır. Ayrıca Araştırma verileri $p < .05$ anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. (Büyüköztürk, 2011).

2.5.1. Güvenilirlik Analizi (Cronbach's Alpha) :

Tablo 1
Case Processing Summary

	N	%
Cases Valid	317	100,0
Excluded ^a	0	,0
Total	317	100,0

Tablo 1 de görüldüğü gibi; Alfa katsayısının bulunabileceği aralıklar ve buna bağlı olarak da ölçeğin güvenilirlik durumu aşağıda verilmiştir.

- $0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir,
- $0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir,
- $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir,
- $0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Tablo 2

Sağlığım ve Aktivitelerim ile İlgili Sorunlar Başlığı Altındaki Sorulara Verilen Cevapların Güvenilirlik Analizi ve Cronbach's Alpha değeri:

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,937	,937	8

Tablo 2 de görüldüğü gibi; Ölçeğimizde ifadeler verilen cevaplarda Cronbach's Alpha değeri 0.937 çıkmıştır. Bu değer oldukça güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir.

Tablo 3
Item-Total Statistics

SAĞLIK SORULARI	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
SAĞLIK-1	10,9527	62,324	,793	,691	,927
SAĞLIK-2	10,7666	62,414	,773	,746	,928
SAĞLIK-3	10,8391	61,503	,833	,761	,924
SAĞLIK-4	10,4732	62,750	,746	,569	,930
SAĞLIK-5	11,0505	59,865	,812	,673	,926
SAĞLIK-6	10,4259	62,853	,686	,534	,935
SAĞLIK-7	10,3975	62,981	,776	,657	,928
SAĞLIK-8	10,5079	60,744	,803	,697	,926

Tablo 3 de görüldüğü gibi; Yukarıdaki tabloda ölçekten çıkartılacak her bir ifadenin Cronbach's Alpha değerinde yapacağı değişiklik listelenmiştir. İfade çıkartılması durumunda herhangi bir ifadenin değeri çok fazla değiştirmedeği gözükmektedir. Buda bize ölçeğimizdeki soruların hepsinin katılımcılar tarafından doğru anlaşıldığını göstermektedir.

Tablo 4

**Duygularıyla İlgili Sorunlar Başlığı Altındaki Sorulara Verilen Cevapların
Güvenilirlik Analizi Ve Cronbach's Alpha Değeri:**

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,890	,890	5

Tablo 4 de görüldüğü gibi; Ölçeğimizde ifadelere verilen cevaplarda Cronbach's Alpha değeri 0.890 çıkmıştır. Bu değer oldukça güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir.

Tablo 5

Item-Total Statistics

DUYGULAR	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
DUYGU-1	8,2555	20,811	,772	,650	,855
DUYGU-2	7,8297	21,072	,781	,651	,854
DUYGU-3	7,5899	22,540	,672	,479	,877
DUYGU-4	7,8517	20,266	,712	,512	,870
DUYGU-5	7,8549	20,390	,723	,537	,867

Tablo 5 de görüldüğü gibi; Yukarıdaki tabloda ölçekten çıkartılacak her bir ifadenin Cronbach's Alpha değerinde yapacağı değişiklik listelenmiştir. İfade çıkartılması durumunda herhangi bir ifadenin değeri çok fazla değiştirmedeği gözükmektedir. Buda bize ölçeğimizdeki soruların hepsinin katılımcılar tarafından doğru anlaşıldığını göstermektedir.

Tablo 6

**Başkaları İle İlgili Sorunlar Başlığı Altındaki Sorulara Verilen Cevapların
Güvenilirlik Analizi Ve Cronbach's Alpha Değeri:**

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,964	,964	5

Tablo 6 de görüldüğü gibi; Ölçeğimizde ifadelere verilen cevaplarda Cronbach's Alpha değeri 0.964 çıkmıştır. Bu değer oldukça güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir.

Tablo 7

Item-Total Statistics

BAŞKALARI	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
BAŞKALARI-1	5,38170	33,300	,815	,699	,968
BAŞKALAR-2	5,69716	30,788	,933	,884	,950
BAŞKALAR-3	5,58675	29,699	,924	,880	,951
BAŞKALAR-4	5,46057	30,268	,913	,856	,953
BAŞKALAR-5	5,41956	30,042	,911	,844	,954

Tablo 7 de görüldüğü gibi; yukarıdaki tabloda ölçekten çıkartılacak her bir ifadenin Cronbach's Alpha değerinde yapacağı değişiklik listelenmiştir. İfade çıkartılması durumunda herhangi bir ifadenin değeri çok fazla değiştirmedeği gözükmektedir. Buda bize ölçeğimizdeki soruların hepsinin katılımcılar tarafından doğru anlaşıldığını göstermektedir.

Tablo 8

Okul İle İlgili Sorunlar Başlığı Altındaki Sorulara Verilen Cevapların Güvenilirlik Analizi Ve Cronbach's Alpha Değeri:

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,904	,904	5

Tablo 8 de görüldüğü gibi; ölçeğimizde ifadelere verilen cevaplarda Cronbach's Alpha değeri 0.904 çıkmıştır. Bu değer oldukça güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir.

Tablo 9

Item-Total Statistics

OKUL	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
OKUL-1	7,9211	21,339	,760	,600	,882
OKUL-2	7,7066	21,778	,724	,563	,890
OKUL-3	7,9527	20,298	,793	,634	,875
OKUL-4	7,9842	19,724	,778	,639	,879
OKUL-5	7,7287	20,901	,744	,611	,885

Tablo 9 da görüldüğü gibi; yukarıdaki tabloda ölçekten çıkartılacak her bir ifadenin Cronbach's Alpha değerinde yapacağı değişiklik listelenmiştir. İfade çıkartılması durumunda herhangi bir ifadenin değeri çok fazla değiştirmedeği gözükmektedir. Buda bize ölçeğimizdeki soruların hepsinin katılımcılar tarafından doğru anlaşıldığını göstermektedir.

2.5.2. Faktör Analizi

KMO testi: Faktör analizinde örneklem büyüklüğünün uygunluğunu test etmede kullanılır. KMO değerinin 0.50'den düşük çıkması halinde faktör analizine devam edilmez. Bunun KMO değerine bağlı olarak örneklem büyüklüğü hakkında şu yorumlar yapılır:

- -0.50-0.60 arası “kötü”,
- -0.60-0.70 arası “zayıf”,
- -0.70-0.80 arası “orta”,
- -0.80-0.90 arası “iyi”,
- -0.90 üzeri “mükemmel”.

Bartlett testi: Bartlett tarafından 1937'de ortaya atılan, bağımsız normal örneklemelerin birkaçından elde edilen varyans setinin homojenliğini test eden bir yakınlık testidir. Verilerin çok değişkenli normal dağılımdan gelip gelmediğini belirlemede kullanılır. Bu test, X^2 (ki kare) değerini verir. X^2 testindeki gibi anlamlılık değerine bakılır. Anlamlılık değeri, 0.05'ten küçük ise verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiği söylenir ve analize devam edilir. Anlamlılık değeri 0.05'ten büyük ise faktör analizi yapılmaz.

2.5.2.1. Sağlık Sorularının Faktör Analizi:

Tablo 10

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,918
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	2013,704
	df	28
	Sig.	,000

Tablo 10 de görüldüğü gibi; KMO değeri (.918); bu örnekteki 317 kişilik örneklem büyüklüğünün yeterli olduğunu ve Bartlett's testi sonuçları da (Sig.<.01); verilerin normal dağılıma sahip olduğunu göstermektedir. Bu sonuç ölçekteki sorularımızın faktör analizi yapılması için gayet uygun olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 11
Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	5,567	69,584	69,584	5,567	69,584	69,584
2	,688	8,595	78,180			
3	,449	5,615	83,794			
4	,383	4,789	88,583			
5	,293	3,660	92,243			
6	,261	3,260	95,504			
7	,207	2,587	98,091			
8	,153	1,909	100,000			

Tablo 11 de görüldüğü gibi; sağlık sorularının faktör analizini yaptığımızda soruların 1 etken altında toplandığını ve bu etkenin, soruların %69.584'ünü karşıladığı gözükmektedir. Etkenin %50'nin üzerinde olması yeterli olmaktadır.

2.5.2.2. Duygu Sorularının Faktör Analizi:

Tablo 12
KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,854
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	877,009
	df	10
	Sig.	,000

Tablo 12 de görüldüğü gibi; KMO değeri (.918); bu örnekteki 317 kişilik örneklem büyüklüğünün yeterli olduğunu ve Bartlett's testi sonuçları da (Sig.<.01); verilerin normal dağılıma sahip olduğunu göstermektedir. Bu sonuç ölçekteki sorularımızın faktör analizi yapılması için gayet uygun olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 13
Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	3,478	69,558	69,558	3,478	69,558	69,558
2	,513	10,270	79,827			
3	,426	8,526	88,353			
4	,360	7,194	95,548			
5	,223	4,452	100,000			

Tablo 13 de görüldüğü gibi; Duygu sorularının faktör analizini yaptığımızda soruların 1 etken altında toplandığını ve bu etkenin, soruların %69.558'ünü karşıladığı gözükmemektedir. Etkenin %50'nin üzerinde olması yeterli olmaktadır.

2.5.2.3. Başkalarının Sorularının Faktör Analizi:

Tablo 14
KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,890
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	2045,287
	df	10
	Sig.	,000

Tablo 14 de görüldüğü gibi; KMO değeri (.890); bu örnekteki 317 kişilik örneklem büyüklüğünün yeterli olduğunu ve Bartlett's testi sonuçları da (Sig.<.01); verilerin normal dağılıma sahip olduğunu göstermektedir. Bu sonuç ölçekteki sorularımızın faktör analizi yapılması için gayet uygun olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 15
Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	4,378	87,556	87,556	4,378	87,556	87,556
2	,296	5,911	93,468			
3	,151	3,020	96,488			
4	,102	2,037	98,525			
5	,074	1,475	100,000			

Tablo 15 de görüldüğü gibi; duygu sorularının faktör analizini yaptığımızda soruların 1 etken altında toplandığını ve bu etkenin, soruların %87.556'sını karşıladığı gözükmemektedir. Etkenin %50'nin üzerinde olması yeterli olmaktadır.

2.5.2.4. Sınıf Sorularının Faktör Analizi:

Tablo 16
KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,862
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	983,960
	df	10
	Sig.	,000

Tablo 16 de görüldüğü gibi; KMO değeri (.862); bu örnekteki 317 kişilik örneklem büyüklüğünün yeterli olduğunu ve Bartlett's testi sonuçları da (Sig.<.01); verilerin normal dağılıma sahip olduğunu göstermektedir. Bu sonuç ölçekteki sorularımızın faktör analizi yapılması için gayet uygun olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 17
Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	3,614	72,285	72,285	3,614	72,285	72,285
2	,530	10,607	82,892			
3	,328	6,560	89,453			
4	,288	5,762	95,215			
5	,239	4,785	100,000			

Tablo 17 de görüldüğü gibi; duygu sorularının faktör analizini yaptığımızda soruların 1 etken altında toplandığını ve bu etkenin, soruların %72.285'ini karşıladığı gözükmemektedir. Etkenin %50'nin üzerinde olması yeterli olmaktadır.

Tablo 18
Korelasyon Analizi:

	Mean	Std. Deviation	N
SAĞLIK ORTALAMA	1,5252	1,11916	317
DUYGU ORTALAMA	1,9691	1,13044	317
BAŞKALARI ORTALAMA	1,3773	1,38170	317
SINIF ORTALAMA	1,9647	1,12689	317

Tablo 18 de görüldüğü gibi; yukarıdaki tabloda sorulara verilen cevapların ortalamaları belirtilmiştir. En yüksek ortalama duygu soruları başlığı altındaki maddeler de olduğu görülmektedir.

Tablo 19
Korelasyonlar

		SAĞLIK	DUYGU	BAŞKALARI	SINIF
SAĞLIK	Pearson Correlation	1	,780**	,814**	,784**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000
	N	317	317	317	317
DUYGU	Pearson Correlation	,780**	1	,786**	,833**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000
	N	317	317	317	317
BAŞKALARI	Pearson Correlation	,814**	,786**	1	,836**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000
	N	317	317	317	317
SINIF	Pearson Correlation	,784**	,833**	,836**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	
	N	317	317	317	317

Tablo 19 de görüldüğü gibi; Soruların hepsinin Sig. (2-tailed)0.000<0.001 olduğundan aralarında anlamlı ve pozitif bir korelasyon olduğu gözükmemektedir.

Sağlık soruları ile Duygu soruları arasında pozitif yönde %78'lik bir ilişki bulunmaktadır.

Sağlık soruları ile Başkaları soruları arasında pozitif yönde %81'lik bir ilişki bulunmaktadır.

Duygu soruları ile Başkaları soruları arasında pozitif yönde %79'luk bir ilişki bulunmaktadır.

Duygu soruları ile Sınıf soruları arasında pozitif yönde %83'lük bir ilişki bulunmaktadır.

Sınıf soruları ile Başkaları soruları arasında pozitif yönde %84'lük bir ilişki bulunmaktadır.

Sınıf soruları ile Sağlık soruları arasında pozitif yönde %78'lik bir ilişki bulunmaktadır.

3. BÖLÜM: BULGULAR

Bu bölümde kişisel bilgi formu, çocuklar için yaşam kalitesi ölçeği ergen değerlendirme formundan (13-18 yaş) toplanan bulgular ve bu bulguların çözümlenmesi hakkında bilgi verilmiştir. Frekans tablosu, anova testi, varyans analizi ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

Tablo 20

Yaş Değişkenin Frekans Tablosu:

YAŞINIZ	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
15	80	25,2	25,2	25,2
16	109	34,4	34,4	59,6
17	78	24,6	24,6	84,2
18	50	15,8	15,8	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 20 de görüldüğü gibi; Ankete katılanların %25.2'sini 15 yaş, %34.4'ünü 16 yaş, %24.6'sını 17 yaş, %15.8'ini 18 yaşındaki öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 21

Cinsiyet Değişkeninin Frekans Tablosu

CİNSİYET	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
KADIN	208	65,6	65,6	65,6
ERKEK	109	34,4	34,4	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 21 de görüldüğü gibi; Ankete katılanların %65.6'sını bayanlar, %34.4'ünü erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 22

Sınıf Değişkeninin Frekans Tablosu

SINIFINIZ	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
9	98	30,9	30,9	30,9
10	118	37,2	37,2	68,1
11	53	16,7	16,7	84,9
12	48	15,1	15,1	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 22 de görüldüğü gibi; Ankete katılanların %30.9' unu 9, %37.2'sini 10, %16.7'sini 11, % 15.1'ini 12'nici sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Tablo 23

Annelerin Eğitim Durumu Değişkeninin Frekans Tablosu

ANNENİZİN EĞİTİM DURUMU	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
İLKÖĞRETİM	202	63,7	63,7	63,7
LİSE	92	29,0	29,0	92,7
ÜNİVERSİTE	23	7,3	7,3	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 23 de görüldüğü gibi; Ankete katılanların %63.7'sini ilköğretim, %29'unu lise, %7.3'ü üniversite mezunu anneler oluşturmaktadır.

Tablo 24

Babanın Eğitim Durumu Değişkeninin Frekans Tablosu

BABA EĞİTİM DURUMU	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
İLKÖĞRETİM	186	58,7	58,7	58,7
LİSE	106	33,4	33,4	92,1
ÜNİVERSİTE	25	7,9	7,9	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 24 de görüldüğü gibi; Ankete katılanların %58.7'sini ilköğretim, %33.4'ünü lise, %7.9'u üniversite mezunu babalardan oluşturmaktadır.

Tablo 25

Okunan Okul Değişkeninin Frekans Tablosu

OKUDUĞUNUZ OKUL	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
ANADOLU LİSESİ	63	19,9	19,9	19,9
ANADOLU MESLEK	137	43,2	43,2	63,1
ANADOLU İMAMHATİP	47	14,8	14,8	77,9
TEMEL LİSE	70	22,1	22,1	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 25 de görüldüğü gibi; Ankete katılanların %19,9'ünü Anadolu Lisesi, %43,2'sini Anadolu meslek Lisesi, %14,8'ini Anadolu İmam Hatip Lisesi, %22,1'ini Temel Lise mezunu öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 26

Velayet Sahibinin Aylık Geliri Değişkeninin Frekans Tablosu

VELAYET SAHİBİNİN AYLIK GELİRİ	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1300 ALTI	99	31,2	31,2	31,2
1300-2000	99	31,2	31,2	62,5
2000-3000	51	16,1	16,1	78,5
3000 ÜZERİ	68	21,5	21,5	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 26 de görüldüğü gibi; Ankete katılanların %31.2'sini 1300 TL altı, %31.2'sini 1300 TL -2000 TL arası, %16.1'ni 2000 tl-3000 TL arası, %21.5'ini 3000 TL üzeri gelire sahip olan veliler oluşturmaktadır.

3.1. Sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlar başlığı altındaki sorulara verilen cevapların frekansları:

Tablo 27

Bir Bloktan Fazla Yürümek Bana Zor Gelir Sorusunun Frekans Tablosu

Bir bloktan fazla yürümek bana zor gelir	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	136	42,9	42,9	42,9
NADİREN	48	15,1	15,1	58,0
BAZEN	67	21,1	21,1	79,2
SIKLIKLA	50	15,8	15,8	95,0
HER ZAMAN	16	5,0	5,0	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 27 de görüldüğü gibi; Bir bloktan fazla yürümek bana zor gelir sorusuna ankete katılanların %42.9'u hiçbir zaman, %15.1'i nadiren, %21.1'i bazen, %15.8'i sıklıkla, %5'i her zaman cevabını vermişlerdir.

Tablo 28

Koşmak bana zor gelir sorusunun Frekans Tablosu

Koşmak bana zor gelir	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	107	33,8	33,8	33,8
NADİREN	66	20,8	20,8	54,6
BAZEN	68	21,5	21,5	76,0
SIKLIKLA	51	16,1	16,1	92,1
HER ZAMAN	25	7,9	7,9	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 28 de görüldüğü gibi; Koşmak bana zor gelir sorusuna ankete katılanların %33.8'i hiçbir zaman, %20.8'i nadiren, %21.5'i bazen, %16.1'i sıklıkla, %7.9'u her zaman cevabını vermişlerdir.

Tablo 29

Spor ya da Egzersiz Yapmak Bana Zor Gelir Sorusunun Frekans Tablosu

Spor ya da egzersiz yapmak bana zor gelir	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	121	38,2	38,2	38,2
NADİREN	52	16,4	16,4	54,6
BAZEN	69	21,8	21,8	76,3
SIKLIKLA	58	18,3	18,3	94,6
HER ZAMAN	17	5,4	5,4	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 29 da görüldüğü gibi; Spor ya da egzersiz yapmak bana zor gelir sorusuna ankete katılanların %38.2'si hiçbir zaman, %16.4'ü nadiren, %21.8'i bazen, %18.3'ü sıklıkla, %5.4'u her zaman cevabını vermişlerdir.

Tablo 30

Ağır Bir Şey Kaldırmak Bana Zor Gelir Sorusunun Frekans Tablosu

Ağır bir Şey kaldırmak bana zor gelir	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	72	22,7	22,7	22,7
NADİREN	78	24,6	24,6	47,3
BAZEN	69	21,8	21,8	69,1
SIKLIKLA	60	18,9	18,9	88,0
HER ZAMAN	38	12,0	12,0	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 30 da görüldüğü gibi; Ağır bir Şey kaldırmak bana zor gelir sorusuna ankete katılanların %22.7'si hiçbir zaman, %24.6'sı nadiren, %21.8'i bazen, %18.9'u sıklıkla, %12'si her zaman cevabını vermişlerdir.

Tablo 31

Kendi Başıma Duş Ya Da Banyo Yapmak Bana Zor Gelir Sorusunun Frekans Tablosu

Kendi başıma duş ya da banyo yapmak bana zor gelir	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	178	56,2	56,2	56,2
NADİREN	21	6,6	6,6	62,8
BAZEN	35	11,0	11,0	73,8
SIKLIKLA	58	18,3	18,3	92,1
HER ZAMAN	25	7,9	7,9	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 31 de görüldüğü gibi; kendi başıma duş ya da banyo yapmak bana zor gelir sorusuna ankete katılanların %56.2'si hiçbir zaman, %6.6'sı nadiren, %11'i bazen, %18.3'ü sıklıkla, %7,9'u her zaman cevabını vermişlerdir.

Tablo 32

Evdeki Günlük İşleri Yapmak Bana Zor Gelir Sorusunun Frekans Tablosu

Evdeki günlük işleri yapmak bana zor gelir	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	80	25,2	25,2	25,2
NADİREN	70	22,1	22,1	47,3
BAZEN	55	17,4	17,4	64,7
SIKLIKLA	65	20,5	20,5	85,2
HER ZAMAN	47	14,8	14,8	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 32 de görüldüğü gibi; evdeki günlük işleri yapmak bana zor gelir sorusuna ankete katılanların %25.2'si hiçbir zaman, %22.1'i nadiren, %17.4'ü bazen, %20.5'i sıklıkla, %14.8'i her zaman cevabını vermişlerdir.

Tablo 33

Bir Yerim Acır Ya Da Ağrır Sorusunun Frekans Tablosu

Bir yerim acır ya da ağrır	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	60	18,9	18,9	18,9
NADİREN	77	24,3	24,3	43,2
BAZEN	78	24,6	24,6	67,8
SIKLIKLA	69	21,8	21,8	89,6
HER ZAMAN	33	10,4	10,4	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 33 de görüldüğü gibi; Bir yerim acır ya da ağrır sorusuna ankete katılanların %18.9'u hiçbir zaman, %24.3'ü nadiren, %24.6'sı bazen, %21.8'i sıklıkla, %10.4'ü her zaman cevabını vermişlerdir.

Tablo 34

Enerjim Azdır Sorusunun Frekans Tablosu

Enerjim azdır	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	86	27,1	27,1	27,1
NADİREN	73	23,0	23,0	50,2
BAZEN	50	15,8	15,8	65,9
SIKLIKLA	68	21,5	21,5	87,4
HER ZAMAN	40	12,6	12,6	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 34 de görüldüğü gibi; enerjim azdır sorusuna ankete katılanların %27.1'i hiçbir zaman, %23'ü nadiren, %15.8'i bazen, %21.5'i sıklıkla, %12.6'sı her zaman cevabını vermişlerdir.

3.2. Duygularıyla ilgili sorunlar başlığı altındaki sorulara verilen cevapların frekansları:

Tablo 35

Korkmuş ya da Ürkmüş Hissederim Sorusunun Frekans Tablosu

Korkmuş ya da ürkmüş hissederim	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	87	27,4	27,4	27,4
NADİREN	82	25,9	25,9	53,3
BAZEN	50	15,8	15,8	69,1
SIKLIKLA	70	22,1	22,1	91,2
HER ZAMAN	28	8,8	8,8	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 35 de görüldüğü gibi; korkmuş ya da ürkmüş hissederim sorusuna ankete katılanların %27.4'ü hiçbir zaman, %25.9'u nadiren, %15.8'i bazen, %22.1'i sıklıkla, %8.8'i her zaman cevabını vermişlerdir.

Tablo 36

Hüzünlü Ya Da Üzgün Hissederim Sorusunun Frekans Tablosu

Hüzünlü ya da üzgün hissederim	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	46	14,5	14,5	14,5
NADİREN	78	24,6	24,6	39,1
BAZEN	61	19,2	19,2	58,4
SIKLIKLA	89	28,1	28,1	86,4
HER ZAMAN	43	13,6	13,6	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 36 da görüldüğü gibi; Hüzünlü ya da üzgün hissederim sorusuna ankete katılanların %14.5'i hiçbir zaman, %24.6'sı nadiren, %19.2'si bazen, %28.1'i sıklıkla, %13.6'sı her zaman cevabını vermişlerdir.

Tablo 37

Öfkeli Hissederim Sorusunun Frekans Tablosu

Öfkeli hissederim	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	33	10,4	10,4	10,4
NADİREN	59	18,6	18,6	29,0
BAZEN	72	22,7	22,7	51,7
SIKLIKLA	100	31,5	31,5	83,3
HER ZAMAN	53	16,7	16,7	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 37 de görüldüğü gibi; Öfkeli hissederim sorusuna ankete katılanların %10.4'ü hiçbir zaman, %18.6'sı nadiren, %22.7'si bazen, %31.5'i sıklıkla, %16.7'si her zaman cevabını vermişlerdir.

Tablo 38

Uyumakta Zorluk Çekerim Sorusunun Frekans Tablosu

Uyumakta zorluk çekerim	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	78	24,6	24,6	24,6
NADİREN	50	15,8	15,8	40,4
BAZEN	48	15,1	15,1	55,5
SIKLIKLA	78	24,6	24,6	80,1
HER ZAMAN	63	19,9	19,9	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 38 de görüldüğü gibi; Uyumakta zorluk çekerim sorusuna ankete katılanların %24.6'sı hiçbir zaman, %15.8'i nadiren, %15.1'i bazen, %24.6'sı sıklıkla, %19.9'u her zaman cevabını vermişlerdir.

Tablo 39

Bana Ne Olacağı Konusunda Endişelenirim Sorusunun Frekans Tablosu

Bana ne olacağı konusunda endişelenirim	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	75	23,7	23,7	23,7
NADİREN	52	16,4	16,4	40,1
BAZEN	47	14,8	14,8	54,9
SIKLIKLA	87	27,4	27,4	82,3
HER ZAMAN	56	17,7	17,7	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 39 da görüldüğü gibi; Bana ne olacağı konusunda endişelenirim sorusuna ankete katılanların %23.7'si hiçbir zaman, %16.4'ü nadiren, %14.8'i bazen, %27.4'ü sıklıkla, %17.7'si her zaman cevabını vermişlerdir.

3.3. Başkaları ile ilgili sorunlar başlığı altındaki sorulara verilen cevapların frekansları:

Tablo 40

Yaşıtlarımla Geçinmekte Sorun Yaşarım Sorusunun Frekans Tablosu

Yaşıtlarımla geçinmekte sorun yaşarım	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	105	33,1	33,1	33,1
NADİREN	62	19,6	19,6	52,7
BAZEN	60	18,9	18,9	71,6
SIKLIKLA	65	20,5	20,5	92,1
HER ZAMAN	25	7,9	7,9	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 40 de görüldüğü gibi; Yaşıtlarımla geçinmekte sorun yaşarım sorusuna ankete katılanların %33.1'i hiçbir zaman, %19.6'sı nadiren, %18.9'u bazen, %20.5'i sıklıkla, %7.9'u her zaman cevabını vermişlerdir.

Tablo 41

Yaşıtlarım Benimle Arkadaş Olmak İstemezler sorusunun Frekans Tablosu

Yaşıtlarım benimle arkadaş olmak istemezler	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	171	53,9	53,9	53,9
NADİREN	22	6,9	6,9	60,9
BAZEN	41	12,9	12,9	73,8
SIKLIKLA	59	18,6	18,6	92,4
HER ZAMAN	24	7,6	7,6	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 41 de görüldüğü gibi; Yaşıtlarım benimle arkadaş olmak istemezler sorusuna ankete katılanların %53.9'u hiçbir zaman, %6.9'u nadiren, %12.9'u bazen, %18.6'sı sıklıkla, %7.6'sı her zaman cevabını vermişlerdir.

Tablo 42

Yaşıtlarım Benimle Alay Eder Sorusunun Frekans Tablosu

Yaşıtlarım benimle alay eder	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	168	53,0	53,0	53,0
NADİREN	25	7,9	7,9	60,9
BAZEN	25	7,9	7,9	68,8
SIKLIKLA	59	18,6	18,6	87,4
HER ZAMAN	40	12,6	12,6	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 42 de görüldüğü gibi; Yaşıtlarım benimle alay eder sorusuna ankete katılanların %53'ü hiçbir zaman, 7.9'u nadiren, %7.9'u bazen, %18.6'sı sıklıkla, %12.6'sı her zaman cevabını vermişlerdir.

Tablo 43

Yaşıtlarımın Yapabildikleri Şeyleri Yapamam Sorusunun Frekans Tablosu

Yaşıtlarımın yapabildikleri şeyleri yapamam	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	138	43,5	43,5	43,5
NADİREN	49	15,5	15,5	59,0
BAZEN	28	8,8	8,8	67,8
SIKLIKLA	61	19,2	19,2	87,1
HER ZAMAN	41	12,9	12,9	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 43 de görüldüğü gibi; yaşıtlarımın yapabildikleri şeyleri yapamam sorusuna ankete katılanların %43.5'i hiçbir zaman, %15.5'i nadiren, %8.8'i bazen, %19.2'si sıklıkla, %12.9'u her zaman cevabını vermişlerdir.

Tablo 44

Yaşıtlarıma Ayak Uydurmakta Zorluk Çekerim Sorusunun Frekans Tablosu

Yaşıtlarıma ayak uydurmakta zorluk çekerim	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	136	42,9	42,9	42,9
NADİREN	48	15,1	15,1	58,0
BAZEN	28	8,8	8,8	66,9
SIKLIKLA	59	18,6	18,6	85,5
HER ZAMAN	46	14,5	14,5	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 44 de görüldüğü gibi; Yaşıtlarıma ayak uydurmakta zorluk çekerim sorusuna ankete katılanların %42.9'u hiçbir zaman, %15.1'i nadiren, %8.8'i bazen, %18.6'sı sıklıkla, %14.5'i her zaman cevabını vermişlerdir.

3.4. Okul ile ilgili sorunlar başlığı altındaki sorulara verilen cevapların

frekansları:

Tablo 45

Sınıfta Dikkatimi Toplamakta Zorlanırım Sorusunun Frekans Tablosu

Sınıfta dikkatimi toplamakta zorlanırım	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	54	17,0	17,0	17,0
NADİREN	73	23,0	23,0	40,1
BAZEN	72	22,7	22,7	62,8
SIKLIKLA	86	27,1	27,1	89,9
HER ZAMAN	32	10,1	10,1	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 45 de görüldüğü gibi; Sınıfta dikkatimi toplamakta zorlanırım sorusuna ankete katılanların %17'si hiçbir zaman, %23'ü nadiren, %22.7'si bazen, %27.1'i sıklıkla, %10.1'i her zaman cevabını vermişlerdir.

Tablo 46

Bazı Şeyleri Unuturum Sorusunun Frekans Tablosu

Bazı şeyleri unuturum	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	32	10,1	10,1	10,1
NADİREN	83	26,2	26,2	36,3
BAZEN	68	21,5	21,5	57,7
SIKLIKLA	84	26,5	26,5	84,2
HER ZAMAN	50	15,8	15,8	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 46 da görüldüğü gibi; Bazı şeyleri unuturum sorusuna ankete katılanların %10.1'i hiçbir zaman, %26.2'si nadiren, %21.5'i bazen, %26.5'i sıklıkla, %15.8'i her zaman cevabını vermişlerdir.

Tablo 47

Derslerimden Geri Kalmamak İçin Zorluk Çekerim Sorusunun Frekans Tablosu

Derslerimden geri kalmamak için zorluk çekerim	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	62	19,6	19,6	19,6
NADİREN	78	24,6	24,6	44,2
BAZEN	62	19,6	19,6	63,7
SIKLIKLA	69	21,8	21,8	85,5
HER ZAMAN	46	14,5	14,5	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 47 de görüldüğü gibi; Derslerimden geri kalmamak için zorluk çekerim sorusuna ankete katılanların %19.6'sı hiçbir zaman, %24.6'sı nadiren, %19.6'sı bazen, %21.8'i sıklıkla, %14.5'i her zaman cevabını vermişlerdir.

Tablo 48

Kendimi İyi Hissetmediğim İçin Okula Gidemediğim Olur Sorusunun Frekans Tablosu

Kendimi iyi hissetmediğim için okula gidemediğim olur	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	76	24,0	24,0	24,0
NADİREN	73	23,0	23,0	47,0
BAZEN	50	15,8	15,8	62,8
SIKLIKLA	62	19,6	19,6	82,3
HER ZAMAN	56	17,7	17,7	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 48 de görüldüğü gibi; Kendimi iyi hissetmediğim için okula gidemediğim olur sorusuna ankete katılanların %24'ü hiçbir zaman, %23'ü nadiren, %15.8'i bazen, %19.6'sı sıklıkla, %17.7'si her zaman cevabını vermişlerdir.

Tablo 49

Doktora Ya Da Hastaneye Gittiğim İçin Okula Gidemediğim Olur Sorusunun Frekans Tablosu

Doktora ya da hastaneye gittiğim için okula gidemediğim olur	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
HİÇBİR ZAMAN	43	13,6	13,6	13,6
NADİREN	78	24,6	24,6	38,2
BAZEN	62	19,6	19,6	57,7
SIKLIKLA	74	23,3	23,3	81,1
HER ZAMAN	60	18,9	18,9	100,0
Total	317	100,0	100,0	

Tablo 49 da görüldüğü gibi; Doktora ya da hastaneye gittiğim için okula gidemediğim olur sorusuna ankete katılanların %13.6'sı hiçbir zaman, %24.6'sı nadiren, %19.6'sı bazen, %23.3'ü sıklıkla, %18.9'u her zaman cevabını vermişlerdir.

Tablo 50

Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularımla İlgili Sorunlar, Başkaları İle İlgili Sorunlar Ve Okul İle İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Yaşa Göre Anova Testi

YAŞ		Sum Squares	of df	Mean Square	F	Sig.
SAĞLIK	Between Groups	42,561	3	14,187	12,571	,000
	Within Groups	353,237	313	1,129		
	Total	395,798	316			
DUYGU	Between Groups	45,105	3	15,035	13,119	,000
	Within Groups	358,712	313	1,146		
	Total	403,817	316			
BAŞKALARI	Between Groups	62,447	3	20,816	12,047	,000
	Within Groups	540,829	313	1,728		
	Total	603,276	316			
OKUL	Between Groups	33,980	3	11,327	9,652	,000
	Within Groups	367,304	313	1,173		
	Total	401,284	316			

Tablo 50 de görüldüğü gibi; Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Duygularımla ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Başkaları ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Okul ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Tablo 51

**Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularımla İlgili Sorunlar,
Başkaları İle İlgili Sorunlar Ve Okul İle İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların
Ortalamasının Yaşa Göre Varyans Analizi**

YAŞ		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
						Lower Bound	Upper Bound		
SAĞLIK	15	80	1,1609	,85896	,09603	,9698	1,3521	,00	3,38
	16	109	1,3257	1,08813	,10422	1,1191	1,5323	,00	3,75
	17	78	1,7308	1,19065	,13481	1,4623	1,9992	,00	4,00
	18	50	2,2225	1,08717	,15375	1,9135	2,5315	,00	4,00
	Total	317	1,5252	1,11916	,06286	1,4016	1,6489	,00	4,00
DUYGU	15	80	1,5025	,98751	,11041	1,2827	1,7223	,00	4,00
	16	109	1,8606	1,07824	,10328	1,6558	2,0653	,00	4,00
	17	78	2,1590	1,14885	,13008	1,8999	2,4180	,00	4,00
	18	50	2,6560	1,05447	,14912	2,3563	2,9557	,20	4,00
	Total	317	1,9691	1,13044	,06349	1,8442	2,0940	,00	4,00
BAŞKALARI	15	80	,7500	,99747	,11152	,5280	,9720	,00	3,60
	16	109	1,3119	1,33262	,12764	1,0589	1,5649	,00	4,00
	17	78	1,6692	1,44934	,16411	1,3425	1,9960	,00	4,00
	18	50	2,0680	1,48934	,21062	1,6447	2,4913	,00	4,00
	Total	317	1,3773	1,38170	,07760	1,2246	1,5300	,00	4,00
OKUL	15	80	1,5675	,97692	,10922	1,3501	1,7849	,00	4,00
	16	109	1,8606	1,06476	,10199	1,6584	2,0627	,00	4,00
	17	78	2,1333	1,15215	,13046	1,8736	2,3931	,20	4,00
	18	50	2,5640	1,17156	,16568	2,2310	2,8970	,40	4,00
	Total	317	1,9647	1,12689	,06329	1,8401	2,0892	,00	4,00

Tablo 51 de görüldüğü gibi; Katılımcıların Sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlara sırasıyla 15 yaş 1,16 ortalama,16 yaş 1,32 ortalama,17 yaş 1,73 ortalama,18 yaş 2,22 ortalama ile algıladıkları görülmektedir. Yaşın ilerlemesi ile birlikte katılımcıların sağlığım ve aktivitelerim boyutunda algıladıkları yaşam kalitesinin olumsuz yönde arttığı görülmektedir.

Katılımcıların Duygularımla ilgili sorunlara sırasıyla 15 yaş 1,50 ortalama,16 yaş 1,86 ortalama,17 yaş 2,15 ortalama,18 yaş 2,65 ortalama ile algıladıkları görülmektedir.

Yaşın ilerlemesi ile birlikte katılımcıların Duygularıyla ilgili sorunlar boyutunda algıladıkları yaşam kalitesinin olumsuz yönde arttığı görülmektedir.

Katılımcıların Başkaları ile ilgili sorunlara sırasıyla 15 yaş 0,75 ortalama,16 yaş 1,31 ortalama,17 yaş 1,66 ortalama,18 yaş 2,06 ortalama ile algıladıkları görülmektedir. Yaşın ilerlemesi ile birlikte katılımcıların Başkaları ile ilgili sorunlar boyutunda algıladıkları yaşam kalitesinin olumsuz yönde arttığı görülmektedir.

Katılımcıların Okul ile ilgili sorunlara sırasıyla 15 yaş 1,56 ortalama,16 yaş 1,86 ortalama,17 yaş 2,13 ortalama,18 yaş 2,56 ortalama ile algıladıkları görülmektedir. Yaşın ilerlemesi ile birlikte katılımcıların Okul ile ilgili sorunlar boyutunda algıladıkları yaşam kalitesinin olumsuz yönde arttığı görülmektedir.

Tablo 52

Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularıyla İlgili Sorunlar, Başkaları İle İlgili Sorunlar Ve Okul İle İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Cinsiyete Göre Anova Testi

CİNSİYET		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
SAĞLIK	Between Groups	,106	1	,106	,084	,772
	Within Groups	395,692	315	1,256		
	Total	395,798	316			
DUYGU	Between Groups	,679	1	,679	,531	,467
	Within Groups	403,138	315	1,280		
	Total	403,817	316			
BAŞKALARI	Between Groups	9,950	1	9,950	5,282	,022
	Within Groups	593,327	315	1,884		
	Total	603,276	316			
OKUL	Between Groups	2,309	1	2,309	1,823	,178
	Within Groups	398,975	315	1,267		
	Total	401,284	316			

Tablo 52 de görüldüğü gibi; Sig.(0.772) >0.05 olduğundan, Katılımcıların **Sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.**

Sig.(0.467) >0.05 olduğundan, Katılımcıların **Duyularım ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.**

Sig.(0.022) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Başkaları ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Sig.(0.178) >0.05 olduğundan, Katılımcıların **Okul ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.**

Tablo 53

Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duyularım ile İlgili Sorunlar, Başkaları İle İlgili Sorunlar Ve Okul İle İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Cinsiyete Göre Varyans Analizi

CİNSİYET		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
						Lower Bound	Upper Bound		
SAĞLIK	KADIN	208	1,5120	1,09567	,07597	1,3622	1,6618	,00	4,00
	ERKEK	109	1,5505	1,16743	,11182	1,3288	1,7721	,00	3,75
	Total	317	1,5252	1,11916	,06286	1,4016	1,6489	,00	4,00
DUYGU	KADIN	208	1,9356	1,06607	,07392	1,7898	2,0813	,00	4,00
	ERKEK	109	2,0330	1,24678	,11942	1,7963	2,2697	,00	4,00
	Total	317	1,9691	1,13044	,06349	1,8442	2,0940	,00	4,00
BAŞKALARI	KADIN	208	1,2490	1,32945	,09218	1,0673	1,4308	,00	4,00
	ERKEK	109	1,6220	1,45127	,13901	1,3465	1,8976	,00	4,00
	Total	317	1,3773	1,38170	,07760	1,2246	1,5300	,00	4,00
OKUL	KADIN	208	1,9029	1,07514	,07455	1,7559	2,0499	,00	4,00
	ERKEK	109	2,0826	1,21601	,11647	1,8517	2,3134	,20	4,00
	Total	317	1,9647	1,12689	,06329	1,8401	2,0892	,00	4,00

Tablo 53 de görüldüğü gibi; Katılımcıların cinsiyetlere göre incelediğimizde ise; kadınların sırasıyla Sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlara ortalama 1,51lik oran, Duyularım ile ilgili sorunlara 1,93 lik oran, Başkaları ile ilgili sorunlara 1,24 lük oran, Okul ile ilgili sorunlara 1,90 lık oran ile; erkeklerin ise sırasıyla Sağlığım ve

aktivitelerim ile ilgili sorunlara ortalama 1,55 lik oran, Duygularımla ilgili sorunlara 2,03 lik oran, Başkaları ile ilgili sorunlara 1,62 lük oran, Okul ile ilgili sorunlara 2,08 lik oran algıladıkları tespit edilmiştir. Bütün alanlarda anne babası ayrı olan erkeklerin yaşam kalitesini anne babası ayrı olan kadınlara göre olumsuz yönde daha yüksek algıladıkları görülmüştür.

Tablo 54

Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularımla İlgili Sorunlar, Başkaları İle İlgili Sorunlar Ve Okul İle İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Sınıflarına Göre Anova Testi

SINIF		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
SAĞLIK	Between Groups	47,298	3	15,766	14,160	,000
	Within Groups	348,501	313	1,113		
	Total	395,798	316			
DUYGU	Between Groups	40,667	3	13,556	11,684	,000
	Within Groups	363,150	313	1,160		
	Total	403,817	316			
BAŞKALARI	Between Groups	73,679	3	24,560	14,515	,000
	Within Groups	529,597	313	1,692		
	Total	603,276	316			
OKUL	Between Groups	38,417	3	12,806	11,046	,000
	Within Groups	362,867	313	1,159		
	Total	401,284	316			

Tablo 54 de görüldüğü gibi; Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar sınıflarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Duygularımla ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar sınıflarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Başkaları ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar sınıflarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Okul ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar sınıflarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Tablo 55

Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularım İlgili Sorunlar, Başkaları İle İlgili Sorunlar Ve Okul İle İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Sınıflarına Göre Varyans Analizi

SINIF		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
						Lower Bound	Upper Bound		
SAĞLIK	9	98	1,2207	,89777	,09069	1,0407	1,4007	,00	3,38
	10	118	1,3189	1,08968	,10031	1,1202	1,5175	,00	3,75
	11	53	1,8703	1,17490	,16138	1,5464	2,1941	,00	4,00
	12	48	2,2734	1,12623	,16256	1,9464	2,6005	,00	4,00
	Total	317	1,5252	1,11916	,06286	1,4016	1,6489	,00	4,00
DUYGU	9	98	1,6490	1,05442	,10651	1,4376	1,8604	,00	4,00
	10	118	1,8220	1,08566	,09994	1,6241	2,0200	,00	4,00
	11	53	2,2491	1,10308	,15152	1,9450	2,5531	,00	4,00
	12	48	2,6750	1,07317	,15490	2,3634	2,9866	,20	4,00
	Total	317	1,9691	1,13044	,06349	1,8442	2,0940	,00	4,00
BAŞKALAR I	9	98	1,0224	1,16615	,11780	,7887	1,2562	,00	4,00
	10	118	1,0814	1,27091	,11700	,8497	1,3131	,00	4,00
	11	53	1,9057	1,43506	,19712	1,5101	2,3012	,00	4,00
	12	48	2,2458	1,47041	,21224	1,8189	2,6728	,00	4,00
	Total	317	1,3773	1,38170	,07760	1,2246	1,5300	,00	4,00
OKUL	9	98	1,7204	1,00667	,10169	1,5186	1,9222	,20	4,00
	10	118	1,7661	1,06964	,09847	1,5711	1,9611	,00	4,00
	11	53	2,2075	1,20955	,16614	1,8742	2,5409	,20	4,00
	12	48	2,6833	1,07809	,15561	2,3703	2,9964	,40	4,00
	Total	317	1,9647	1,12689	,06329	1,8401	2,0892	,00	4,00

Tablo 55 de görüldüğü gibi; Katılımcıların sırasıyla Sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlara ortalama 9. sınıf 1,22 oran ile,10. Sınıfta 1,31 oran ile, 11. Sınıfta 1,87 oran ile, 12. Sınıfta 2,27 oran ile algıladıkları tespit edilmiştir. Duygularım ile ilgili sorunlara 9. sınıf 1,64 oran ile, 10. Sınıfta 1,82 oran ile, 11. Sınıfta 2,24 oran ile,12. Sınıfta 2,67 oran ile algıladıkları tespit edilmiştir. Başkaları ile ilgili sorunlara 9. sınıf 1,02 oran ile,10. Sınıfta 1,08 oran ile, 11. Sınıfta 1,90 oran ile,12. Sınıfta 2,24 oran ile algıladıkları tespit edilmiştir. Okul ile ilgili sorunlara 9. sınıf 1,72 oran ile,10. Sınıfta

1,76 oran ile, 11. Sınıfta 2,20 oran ile,12. Sınıfta 2,68 oran ile algıladıkları tespit edilmiştir. Sonuç olarak katılımcıların sınıf düzeylerinin(9-10-11-12) artışıyla birlikte her dört alanda da (Sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlar, Duygularımla ilgili sorunlar, Başkaları ile ilgili sorunlar, Okul ile ilgili sorunlar) algıladıkları yaşam kalitesi düzeyinin olumsuz yönde artış gösterdiği görülmektedir.

Tablo 56

Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularımla İlgili Sorunlar, Başkaları İle İlgili Sorunlar Ve Okul İle İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Okul Türlerine Göre Anova Testi

OKUL TÜRLERİ		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
SAĞLIK	Between Groups	189,460	3	63,153	95,799	,000
	Within Groups	206,338	313	,659		
	Total	395,798	316			
DUYGU	Between Groups	152,956	3	50,985	63,615	,000
	Within Groups	250,861	313	,801		
	Total	403,817	316			
BAŞKALARI	Between Groups	329,848	3	109,949	125,861	,000
	Within Groups	273,429	313	,874		
	Total	603,276	316			
OKUL	Between Groups	162,716	3	54,239	71,161	,000
	Within Groups	238,568	313	,762		
	Total	401,284	316			

Tablo 56 de görüldüğü gibi; Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Duygularımla ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Başkaları ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların Okul ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 57

Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularım İlgili Sorunlar, Başkaları İle İlgili Sorunlar Ve Okul İle İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Okul Türüne Göre Varyans Analizi:

OKUL		N	Mean	Std. Dev.	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
						Lower Bound	Upper Bound		
SAĞLIK	ANADOLU LİSESİ	63	1,0456	,77359	,09746	,8508	1,2405	,00	3,38
	ANADOLU MESLEK LİSESİ	137	,8887	,65562	,05601	,7779	,9995	,00	2,88
	ANADOLU İMAMHATİP	47	2,3856	1,16500	,16993	2,0436	2,7277	,38	4,00
	TEMEL LİSE	70	2,6250	,83704	,10005	2,4254	2,8246	,00	3,75
	Total	317	1,5252	1,11916	,06286	1,4016	1,6489	,00	4,00
DUYGU	ANADOLU LİSESİ	63	1,7270	,92792	,11691	1,4933	1,9607	,00	4,00
	ANADOLU MESLEK LİSESİ	137	1,3562	,84774	,07243	1,2130	1,4994	,00	3,80
	ANADOLU İMAMHATİP LİSESİ	47	2,4000	1,19564	,17440	2,0489	2,7511	,40	4,00
	TEMEL LİSE	70	3,0971	,70175	,08388	2,9298	3,2645	1,00	4,00
	Total	317	1,9691	1,13044	,06349	1,8442	2,0940	,00	4,00
BAŞKALARI	ANADOLU LİSESİ	63	1,0032	1,14582	,14436	,7146	1,2917	,00	4,00
	ANADOLU MESLEK LİSESİ	137	,4453	,59656	,05097	,3445	,5460	,00	3,20
	ANADOLU İMAMHATİP LİSESİ	47	2,3830	1,25027	,18237	2,0159	2,7501	,00	4,00
	TEMEL LİSE	70	2,8629	1,01954	,12186	2,6198	3,1060	,00	4,00
	Total	317	1,3773	1,38170	,07760	1,2246	1,5300	,00	4,00
OKUL	ANADOLU LİSESİ	63	1,6984	,96110	,12109	1,4564	1,9405	,00	3,60
	ANADOLU MESLEK LİSESİ	137	1,3314	,75125	,06418	1,2045	1,4583	,00	4,00
	ANADOLU İMAMHATİP LİSESİ	47	2,4638	1,18035	,17217	2,1173	2,8104	,40	4,00
	TEMEL LİSE	70	3,1086	,76570	,09152	2,9260	3,2911	,40	4,00
	Total	317	1,9647	1,12689	,06329	1,8401	2,0892	,00	4,00

Tablo 57 de görüldüğü gibi; Katılımcıların Sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Anadolu meslek lisesinde okuyan öğrencilerin 0,87 lik ortalama ile sağlığım ve aktivitelerim sorun alanında kendilerini iyi yaşam kalitesinde algıladıkları söylenebilir. Temel lisede okuyan öğrencilerin ise 2,62 lik ortalama ile kendilerini daha az sağlıklı yaşadıklarını algıladıkları söylenebilir.

Katılımcıların Duygularım ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Anadolu meslek lisesinde okuyan öğrencilerin 1,35 lik ortalama ile duygularım ile ilgili sorunlar alanında kendilerini iyi yaşam kalitesinde algıladıkları söylenebilir. Temel lisede okuyan öğrencilerin ise 3,09 luk bir ortalama ile kendilerini daha az sağlıklı yaşadıklarını algıladıkları söylenebilir.

Katılımcıların Başkaları ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Anadolu meslek lisesinde okuyan öğrencilerin 0,44 lik ortalama ile başkaları ile ilgili sorun alanında kendilerini iyi yaşam kalitesinde algıladıkları söylenebilir. Temel lisede okuyan öğrencilerin ise 2,86 lik ortalama ile kendilerini daha az sağlıklı yaşadıklarını algıladıkları söylenebilir.

Katılımcıların Okul ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Anadolu meslek lisesinde okuyan öğrencilerin 1,33 lik ortalama okul ile ilgili sorun alanında kendilerini iyi yaşam kalitesinde algıladıkları söylenebilir. Temel lisede okuyan öğrencilerin ise 3,10 luk ortalama ile kendilerini daha az sağlıklı yaşadıklarını algıladıkları söylenebilir.

Tablo 58

Sağlım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularım İlgili Sorunlar, Başkaları İle İlgili Sorunlar Ve Okul İle İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Annenin Eğitim Durumuna Göre Anova Testi

Anne Eğitim		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
SAĞLIK	Between Groups	40,434	2	20,217	17,864	,000
	Within Groups	355,364	314	1,132		
	Total	395,798	316			
DUYGU	Between Groups	39,185	2	19,593	16,872	,000
	Within Groups	364,632	314	1,161		
	Total	403,817	316			
BAŞKALARI	Between Groups	51,888	2	25,944	14,774	,000
	Within Groups	551,388	314	1,756		
	Total	603,276	316			
OKUL	Between Groups	38,232	2	19,116	16,533	,000
	Within Groups	363,052	314	1,156		
	Total	401,284	316			

Tablo 58 de görüldüğü gibi; Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Sağlım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Duygularım ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Başkaları ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Okul ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Tablo 59

Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularımla İlgili Sorunlar, Başkaları İle İlgili Sorunlar Ve Okul İle İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Annenin Eğitim Durumuna Göre Varyans Analizi

Anne Eğitim	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum	
					Lower Bound	Upper Bound			
SAĞLIK	İLKÖĞRETİM	202	1,2791	1,02602	,07219	1,1367	1,4214	,00	3,75
	LİSE	92	1,8370	1,10657	,11537	1,6078	2,0661	,00	4,00
	ÜNİVERSİTE	23	2,4402	1,21243	,25281	1,9159	2,9645	,13	3,63
	Total	317	1,5252	1,11916	,06286	1,4016	1,6489	,00	4,00
DUYGU	İLKÖĞRETİM	202	1,7267	1,05499	,07423	1,5804	1,8731	,00	4,00
	LİSE	92	2,2761	1,13635	,11847	2,0408	2,5114	,00	4,00
	ÜNİVERSİTE	23	2,8696	1,03152	,21509	2,4235	3,3156	,60	4,00
	Total	317	1,9691	1,13044	,06349	1,8442	2,0940	,00	4,00
BAŞKALARI	İLKÖĞRETİM	202	1,0871	1,24746	,08777	,9141	1,2602	,00	4,00
	LİSE	92	1,7826	1,44211	,15035	1,4840	2,0813	,00	4,00
	ÜNİVERSİTE	23	2,3043	1,49772	,31230	1,6567	2,9520	,00	4,00
	Total	317	1,3773	1,38170	,07760	1,2246	1,5300	,00	4,00
OKUL	İLKÖĞRETİM	202	1,7139	1,03966	,07315	1,5696	1,8581	,00	4,00
	LİSE	92	2,3217	1,13019	,11783	2,0877	2,5558	,00	4,00
	ÜNİVERSİTE	23	2,7391	1,15905	,24168	2,2379	3,2403	,40	4,00
	Total	317	1,9647	1,12689	,06329	1,8401	2,0892	,00	4,00

Tablo 59 de görüldüğü gibi; Katılımcıların Sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar annenin eğitim seviyesine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. İlköğretim mezunu annelerin öğrencilerinin 1,27 lik ortalama ile sağlığım ve aktivitelerim sorun alanında kendilerini iyi yaşam kalitesinde algıladıkları söylenebilir. Üniversite mezunu annelerin öğrencilerinin ise 2,44 lik ortalama ile kendilerini daha az sağlıklı yaşadıklarını algıladıkları söylenebilir.

Katılımcıların Duygularımla ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar annenin eğitim seviyesine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. İlköğretim mezunu annelerin öğrencilerinin 1,72 lik ortalama ile duygularım ile ilgili sorun alanında kendilerini iyi yaşam kalitesinde algıladıkları söylenebilir. Üniversite mezunu annelerin öğrencilerinin ise 2,86 lik ortalama ile kendilerini daha az sağlıklı yaşadıklarını algıladıkları söylenebilir.

Katılımcıların Başkaları ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar annenin eğitim seviyesine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. İlköğretim mezunu annelerin öğrencilerinin 1,08 lik ortalama ile başkaları sorun alanında kendilerini iyi yaşam kalitesinde algıladıkları söylenebilir. Üniversite mezunu annelerin öğrencilerinin ise 2,30 lik ortalama ile kendilerini daha az sağlıklı yaşadıklarını algıladıkları söylenebilir.

Katılımcıların okul ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar annenin eğitim seviyesine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. İlköğretim mezunu annelerin öğrencilerinin 1,71 lik ortalama ile okul ile ilgili sorun alanında kendilerini iyi yaşam kalitesinde algıladıkları söylenebilir. Üniversite mezunu annelerin öğrencilerinin ise 2,73 lik ortalama ile kendilerini daha az sağlıklı yaşadıklarını algıladıkları söylenebilir.

Tablo 60

Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularım İlgili Sorunlar, Başkaları İle İlgili Sorunlar Ve Okul İle İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Babanın Eğitim Durumuna Göre Anova Testi

Baba Eğitim		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
SAĞLIK	Between Groups	28,289	2	14,145	12,085	,000
	Within Groups	367,509	314	1,170		
	Total	395,798	316			
DUYGU	Between Groups	34,503	2	17,252	14,668	,000
	Within Groups	369,314	314	1,176		
	Total	403,817	316			
BAŞKALARI	Between Groups	47,746	2	23,873	13,494	,000
	Within Groups	555,530	314	1,769		
	Total	603,276	316			
OKUL	Between Groups	31,806	2	15,903	13,515	,000
	Within Groups	369,478	314	1,177		
	Total	401,284	316			

Tablo 60 de görüldüğü gibi; Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Duyularım ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Başkaları ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Okul ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Tablo 61

Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duyularım ile İlgili Sorunlar, Başkaları ile İlgili Sorunlar Ve Okul ile İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Babanın Eğitim Durumuna Göre Varyans Analizi

Baba Eğitim		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
						Lower Bound	Upper Bound		
SAĞLIK	İLKÖĞRETİM	186	1,2776	1,01150	,07417	1,1312	1,4239	,00	3,75
	LİSE	106	1,8420	1,13852	,11058	1,6227	2,0612	,00	4,00
	ÜNİVERSİTE	25	2,0250	1,32484	,26497	1,4781	2,5719	,00	3,63
	Total	317	1,5252	1,11916	,06286	1,4016	1,6489	,00	4,00
DUYGU	İLKÖĞRETİM	186	1,7000	1,09253	,08011	1,5420	1,8580	,00	4,00
	LİSE	106	2,2925	1,05223	,10220	2,0898	2,4951	,00	4,00
	ÜNİVERSİTE	25	2,6000	1,15902	,23180	2,1216	3,0784	,40	4,00
	Total	317	1,9691	1,13044	,06349	1,8442	2,0940	,00	4,00
BAŞKALARI	İLKÖĞRETİM	186	1,0516	1,22564	,08987	,8743	1,2289	,00	4,00
	LİSE	106	1,8434	1,43082	,13897	1,5678	2,1190	,00	4,00
	ÜNİVERSİTE	25	1,8240	1,61588	,32318	1,1570	2,4910	,00	4,00
	Total	317	1,3773	1,38170	,07760	1,2246	1,5300	,00	4,00
OKUL	İLKÖĞRETİM	186	1,6989	1,02788	,07537	1,5502	1,8476	,00	4,00
	LİSE	106	2,3358	1,13021	,10978	2,1182	2,5535	,00	4,00
	ÜNİVERSİTE	25	2,3680	1,28929	,25786	1,8358	2,9002	,40	4,00
	Total	317	1,9647	1,12689	,06329	1,8401	2,0892	,00	4,00

Tablo 61 de görüldüğü gibi; Katılımcıların Sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar babanın eğitim seviyesine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. İlköğretim mezunu babanın öğrencilerinin 1,27 lik ortalama ile sağlığım ve aktivitelerim sorun alanında kendilerini iyi yaşam kalitesinde

algıladıkları söylenebilir. Üniversite mezunu babanın öğrencilerinin ise 2,02 lik ortalama ile kendilerini daha az sağlıklı yaşadıklarını algıladıkları söylenebilir.

Katılımcıların Duygularıyla ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar babanın eğitim seviyesine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. İlköğretim mezunu babanın öğrencilerinin 1,70 lik ortalama ile duygularım ile ilgili sorun alanında kendilerini iyi yaşam kalitesinde algıladıkları söylenebilir. Üniversite mezunu babanın öğrencilerinin ise 2,60 lik ortalama ile kendilerini daha az sağlıklı yaşadıklarını algıladıkları söylenebilir.

Katılımcıların Başkaları ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar babanın eğitim seviyesine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. İlköğretim mezunu babanın öğrencilerinin 1,05 lik ortalama ile başkaları sorun alanında kendilerini iyi yaşam kalitesinde algıladıkları söylenebilir. Üniversite mezunu babanın öğrencilerinin ise 1,82 lik ortalama ile kendilerini daha az sağlıklı yaşadıklarını algıladıkları söylenebilir.

Katılımcıların okul ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar babanın eğitim seviyesine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. İlköğretim mezunu babanın öğrencilerinin 1,69 lik ortalama ile okul ile ilgili sorun alanında kendilerini iyi yaşam kalitesinde algıladıkları söylenebilir. Üniversite mezunu babanın öğrencilerinin ise 2,36 lik ortalama ile kendilerini daha az sağlıklı yaşadıklarını algıladıkları söylenebilir.

Tablo 62

Sağlım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularımla İlgili Sorunlar, Başkaları İle İlgili Sorunlar Ve Okul İle İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların Ortalamasının Velayet Sahibinin Aylık Gelirine Göre Anova Testi

Aylık Gelir		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
SAĞLIK	Between Groups	67,946	3	22,649	21,623	,000
	Within Groups	327,852	313	1,047		
	Total	395,798	316			
DUYGU	Between Groups	71,841	3	23,947	22,578	,000
	Within Groups	331,976	313	1,061		
	Total	403,817	316			
BAŞKALARI	Between Groups	139,220	3	46,407	31,301	,000
	Within Groups	464,056	313	1,483		
	Total	603,276	316			
OKUL	Between Groups	82,083	3	27,361	26,829	,000
	Within Groups	319,201	313	1,020		
	Total	401,284	316			

Tablo 62 de görüldüğü gibi; Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Sağlım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar velayet sahibinin aylık gelirine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Duygularımla ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar velayet sahibinin aylık gelirine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Başkaları ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar velayet sahibinin aylık gelirine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Sig.(0.000) <0.05 olduğundan, Katılımcıların **Okul ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar velayet sahibinin aylık gelirine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.**

Tablo 63

**Sağlığım Ve Aktivitelerimle İlgili Sorunlar, Duygularımla İlgili Sorunlar,
Başkaları İle İlgili Sorunlar Ve Okul İle İlgili Sorunlarla Verdikleri Cevapların
Ortalamasının Velayet Sahibinin Aylık Gelirine Göre Varyans Analizi**

Aylık Gelir	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
SAĞLIK ALTI 1300- 2000 2000- 3000 3000 ÜZERİ Total	99	1,2045	,85107	,08554	1,0348	1,3743	,00	3,50
	99	1,2172	1,02715	,10323	1,0123	1,4220	,00	4,00
	51	1,6275	1,25337	,17551	1,2749	1,9800	,00	4,00
	68	2,3640	1,05752	,12824	2,1080	2,6199	,00	3,63
	317	1,5252	1,11916	,06286	1,4016	1,6489	,00	4,00
DUYGU ALTI 1300- 2000 2000- 3000 3000 ÜZERİ Total	99	1,6141	1,02589	,10311	1,4095	1,8188	,00	4,00
	99	1,6667	,96299	,09678	1,4746	1,8587	,00	4,00
	51	2,1098	1,16366	,16294	1,7825	2,4371	,00	4,00
	68	2,8206	1,02398	,12418	2,5727	3,0684	,00	4,00
	317	1,9691	1,13044	,06349	1,8442	2,0940	,00	4,00
BAŞKALARI ALTI 1300- 2000 2000- 3000 3000 ÜZERİ Total	99	,9556	1,07649	,10819	,7409	1,1703	,00	3,60
	99	,8889	1,10775	,11133	,6680	1,1098	,00	4,00
	51	1,5569	1,51013	,21146	1,1321	1,9816	,00	4,00
	68	2,5676	1,31699	,15971	2,2489	2,8864	,00	4,00
	317	1,3773	1,38170	,07760	1,2246	1,5300	,00	4,00
OKUL ALTI 1300- 2000 2000- 3000 3000 ÜZERİ Total	99	1,6444	,92827	,09329	1,4593	1,8296	,00	3,60
	99	1,6323	,99743	,10025	1,4334	1,8313	,00	4,00
	51	1,9686	1,17669	,16477	1,6377	2,2996	,00	4,00
	68	2,9118	1,00766	,12220	2,6679	3,1557	,40	4,00
	317	1,9647	1,12689	,06329	1,8401	2,0892	,00	4,00

Tablo 63 de görüldüğü gibi; Katılımcıların Sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar velayet sahibinin aylık gelirine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Velayet sahibinin aylık gelirin 1300 TL ve altı olan öğrencilerinin 1,20 lik ortalama ile sağlığım ve aktivitelerim sorun alanında kendilerini iyi yaşam kalitesinde algıladıkları söylenebilir. Velayet sahibinin aylık gelirin 3000 TL ve üzeri öğrencilerinin ise 2,36 lik ortalama ile kendilerini daha az

sağlıklı yaşadıklarını algıladıkları söylenebilir.

Katılımcıların Duygularım ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar velayet sahibinin aylık gelirinine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Velayet sahibinin aylık gelirin 1300 TL ve altı olan öğrencilerinin 1,61 lik ortalama ile duygularım sorun alanında kendilerini iyi yaşam kalitesinde algıladıkları söylenebilir. Velayet sahibinin aylık gelirin 3000 TL ve üzeri öğrencilerinin ise 2,82 lik ortalama ile kendilerini daha az sağlıklı yaşadıklarını algıladıkları söylenebilir.

Katılımcıların Başkaları ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar velayet sahibinin aylık gelirinine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Velayet sahibinin aylık gelirin 1300 TL ve altı olan öğrencilerinin 0,95 lik ortalama ile başkaları sorun alanında kendilerini iyi yaşam kalitesinde algıladıkları söylenebilir. Velayet sahibinin aylık gelirin 3000 TL ve üzeri öğrencilerinin ise 2,56 lik ortalama ile kendilerini daha az sağlıklı yaşadıklarını algıladıkları söylenebilir.

Katılımcıların Okul ile ilgili sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplar velayet sahibinin aylık gelirinine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Velayet sahibinin aylık gelirin 1300 TL ve altı olan öğrencilerinin 1,64 lik ortalama ile okul sorun alanında kendilerini iyi yaşam kalitesinde algıladıkları söylenebilir. Velayet sahibinin aylık gelirin 3000 TL ve üzeri öğrencilerinin ise 2,91 lik ortalama ile kendilerini daha az sağlıklı yaşadıklarını algıladıkları söylenebilir.

4. BÖLÜM: YORUMLAR

Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; yaş değişkenine göre 15 yaşındaki ergenler 1.24 ortalama ile nadiren şeklinde düşünürken 18 yaşındaki ergenler 2.37 ortalama ile bazen şeklinde yanıt vermiştir. Anket sonuçları incelendiğinde ergenlerin yaşı küçüldüğünde yaşam kalitelerinin daha iyi olduğu söylenebilir. Diğer araştırmalara bakıldığında Demir (2015) ile Kösterelioğlu (2011)'in yaptıkları araştırmada elde ettikleri sonuçlar bu bulguyla paralellik göstermektedir. Diğer taraftan Wallerstein da (1984) benzer sonuçlara ulaşmıştır. Araştırmasında ergenlerin küçük kardeşlerine göre boşanma sürecinden yaşam kalitesi olarak daha olumsuz etkilendiklerini tespit etmiştir.

Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; cinsiyet değişkenine göre kız ergenler 1.64 ortalama ile bazen şeklinde düşünürken erkek ergenler 1.82 ortalama ile bazen şeklinde yanıt vermiştir. Kız ergenlerin yaşam kalitelerini algılama düzeylerinin daha kötü olduğu söylenebilir. Küçükusta (2007) araştırması incelendiğinde stres algısının, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte olduğunu ve yaşam kalitesini etkilediğini bulmuştur. Başka bir araştırmada ise; erkek ve kız ergenler ayrılma sürecinden anlamlı olarak farklı etkilenebilmektedirler. Erkekler anne babasının ayrılmasından sonra yoğun tepkiler gösterirken, kızlar boşanma öncesi zamanda da negatif davranışlar sergilemekte ve bu davranışlarını ayrılma sürecinden sonra da sürdürmektedirler (Doher ve Needle, 1991; Akt: Akyol, 2013).

Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; sınıf düzeyi değişkenine göre 9. Sınıflar 1.40 ortalama ile nadiren şeklinde düşünürken 12. Sınıflar 2.46 ortalama ile bazen şeklinde yanıt vermiştir. 9. Sınıfta okuyan ergenler yaşam kalitelerini daha iyi algıladıkları söylenebilir. Bu sonuç araştırmamızdaki yaş değişkeninin sonucunu desteklemektedir.

Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; okul türü değişkenine göre Anadolu Meslek lisesindeki ergenler 1.00 ortalama ile nadiren şeklinde düşünürken Temel lisedeki ergenler 2,92 ortalama ile sıklıkla şeklinde yanıt vermiştir. Anadolu Meslek Lisesinde okuyan ergenler yaşam

kalitelerini daha iyi algıladıkları söylenebilir. Temel Lise öğrencilerinin ise yaşam kalitelerinin iyi olmadığı, mutsuz olduklarını algıladıkları söylenebilir.

Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; annenin eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, Annesi ilköğretim mezunu olan ergenler 1.45 ortalama ile nadiren şeklinde düşünürken, Annesi üniversite mezunu olan ergenler 2,58 ortalama ile sıklıkla şeklinde yanıt vermiştir. Annesi ilköğretim mezunu olan ergenler yaşam kalitelerini daha iyi algıladıkları söylenebilir. Üniversite mezunu annelerin öğrencileri ise yaşam kalitelerinin iyi olmadığını algıladıkları söylenebilir. Çiçek (2005) eğitim durumunun moral ve motivasyon seviyesi ile yaşam kalitesine etkilerinin değerlendirilmesi üzerine yaptığı araştırması incelendiğinde eğitim durumu artıkça yaşam kalitesi arttığını bulmuştur. Boşanma faktörünün olması annenin eğitim seviyesi yüksek bile olsa yaşam kalitesini algılama düzeyinin düşük olmasına sebep olduğu söylenebilir.

Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; babanın eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, babası ilköğretim mezunu olan ergenler 1.43 ortalama ile nadiren şeklinde düşünürken, babası üniversite mezunu olan ergenler 2,20 ortalama ile bazen şeklinde yanıt vermiştir. Babası ilköğretim mezunu olan ergenler yaşam kalitelerini daha iyi algıladıkları söylenebilir. Üniversite mezunu babaların öğrencileri ise yaşam kalitelerinin iyi olmadığını algıladıkları gözlemlenmektedir. Boşanma faktörünün olması babanın eğitim seviyesi yüksek bile olsa yaşam kalitesini algılama düzeyinin düşük olmasına sebep olduğu söylenebilir.

Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; Velayet sahibinin gelirine göre, asgari ücret ve altında para kazanan velayet sahibinin çocukları 1.35 ortalama ile nadiren şeklinde düşünürken velayet sahibinin geliri yüksek olan (3000 ve üstü) ergenler 2,66 ortalama ile sıklıkla şeklinde yanıt vermiştir. Velayet sahibinin daha az geliri olan ergenler yaşam kalitelerini daha iyi algıladıkları görülmüştür. Bu sonuç araştırmamızdaki Temel Lise (Özel okul) öğrencilerinin de yaşam kalitelerinin iyi olmadığını algıladıkları sonucunu desteklemektedir. Ebeveyn tutumlarının bu konuda etkili olduğu düşünülmektedir. Diğer araştırmalara bakıldığında Aba (2009) gelir düzeyi 500–1000 TL arasında

olanların, gelir düzeyi 1500–2000 TL ve 2000–2500 TL olanlara göre memnuniyet düzeylerinin daha düşük olduğu gör÷lmektedir.

5. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesinin bazı değişkenler açısından incelendiği araştırmanın sonuçları aşağıdaki gibidir.

Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; yaş değişkenine göre 15 yaşındaki ergenler 1.24 ortalama ile nadiren şeklinde düşünürken 18 yaşındaki ergenler 2.37 ortalama ile bazen şeklinde yanıt vermiştir. Anket sonuçları incelendiğinde ergenlerin yaşı küçüldüğünde yaşam kalitelerinin daha iyi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; cinsiyet değişkenine göre kız ergenler 1.64 ortalama ile bazen şeklinde düşünürken erkek ergenler 1.82 ortalama ile bazen şeklinde yanıt vermiştir. Kız ergenlerin yaşam kalitelerini algılama düzeylerinin daha kötü olduğu dikkati çekmektedir.

Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; sınıf düzeyi değişkenine göre 9. Sınıflar 1.40 ortalama ile nadiren şeklinde düşünürken 12. Sınıflar 2.46 ortalama ile bazen şeklinde yanıt vermiştir. Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; okul türü değişkenine göre Anadolu Meslek lisesindeki ergenler 1.00 ortalama ile nadiren şeklinde düşünürken Temel lisedeki ergenler 2,92 ortalama ile sıklıkla şeklinde olması dikkat çekmektedir.

Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; annenin eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, Annesi ilköğretim mezunu olan ergenler 1.45 ortalama ile nadiren şeklinde düşünürken, Annesi üniversite mezunu olan ergenler 2,58 ortalama ile sıklıkla şeklinde yanıt vermiştir. Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; babanın eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, babası ilköğretim mezunu olan ergenler 1.43 ortalama ile nadiren şeklinde düşünürken, babası üniversite mezunu olan

ergenler 2,20 ortalama ile bazen şeklinde yanıt vermiştir. Boşanmanın eşler, ergenler ve çocuklar üzerinde yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; Velayet sahibinin gelirine göre, asgari ücret ve altında para kazanan velayet sahibinin çocukları 1.35 ortalama ile nadiren şeklinde düşünürken velayet sahibinin geliri yüksek olan (3000 ve üstü) ergenler 2,66 ortalama ile sıklıkla şeklinde yanıt vermiştir.

5.2. Öneriler

Araştırma sonuçları doğrultusunda uygulamaya ilişkin aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Araştırma sonucunda anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesi alt boyutlarına ilişkin yaş değişkenine göre yaş küçüldükçe olumlu bir algıya sahip oldukları görülmüştür. Yaş ilerledikçe bu algıyı düşürmemek için anne-babaların, öğretmenlerin, akrabalarının, arkadaş çevresinin anne babası ayrı olan ergene sosyal destek anlayışını benimsemeleri gerekir. Anne babası ayrı olan ergenin topluma uyumunu kolaylaştırmak ve çevresindeki insanlar ile iletişimini arttırmak için kültür ve sanat etkinliklerine katılımı sağlanmalıdır.
2. Araştırma sonuçlarına göre anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; cinsiyet değişkenine göre Kız ergenlerin yaşam kalitelerinin daha kötü olduğu görülmüştür. Bu durumun iyileştirilmesine yönelik anne baba tutumları gözden geçirilmeli, ergenin ihtiyacı olan desteğin verilmesi sağlanmalı, diğer taraftan ata-erkil toplum yapısından etkilenmemesi için gerekli önlemlerin alınması önerilir. Ayrıca boşanan anne babalara boşanma öncesi, boşanma anı ve boşanma sonrasında çocuklara ebeveynleri olarak nasıl davranılması gerektiğinin eğitimi Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından verilmelidir.
3. Araştırmada Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; sınıf düzeyi değişkenine göre 9. Sınıfta okuyan ergenlerin 12. Sınıfta okuyanlara göre yaşam kalitelerini daha iyi algıladıkları görülmüştür. Özellikle okullarımızda birinci öncelik anne babalara olmak üzere; ikinci öncelik ise öğrencilere yönelik iletişim ve stres konularında bilinç geliştirme üzerine eğitim verilebilir.
4. Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; okul türü değişkenine göre Anadolu Meslek lisesindeki ergenlerin Temel

lisedeki ergenlere göre yaşam kalitelerini daha iyi algıladıkları görülmüştür. Temel Lise öğrencilerinin ise yaşam kalitelerinin iyi olmadığı, mutsuz oldukları görülmüştür. Anadolu Meslek Lisesi öğrencilerinin yaşam kalitelerinin daha da artırılması ve Temel Lise öğrencilerinin yaşam kalitesinin düzeltilmesi için bireyin yetiştirilmesinde Maslow'un dile getirdiği birincil ve ikincil ihtiyaçlarının giderilmesi önerilir. Ayrıca anne babaların boşanmış dahi olsalar bile bireyin yetiştirilmesinde koşulsuz kabul-koşulsuz sevgi prensibine uygun ebeveyn tutumları sergilemeleri gereklidir.

5. Araştırmada Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; annenin eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, Annesi Üniversite mezunu olan öğrencilerin yaşam kalitelerinin iyi olmadığını algıladıkları görülmüştür. Bu durumu annenin eğitim seviyesi yükseldikçe iş hayatına atılması ve çocukları ile etkin vakit geçirme süresinin kısalmasına bağlayabiliriz. Üniversite mezunu olan çalışan annelerin çocuklarının yaşam kalitesini artırmak için aile yaşamı ile ilgili danışmanlık sağlanabilir.

6. Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; babanın eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, üniversite mezunu babaların öğrencileri yaşam kalitelerinin iyi olmadığını algıladıkları görülmüştür. Üniversite mezunu olan babaların çocuklarının yaşam kalitesini artırmak için aile yaşamı ile ilgili danışmanlık sağlanabilir. Diğer taraftan üniversite mezunu babaların ergen çocuklarına etkin dinleme yapıp, onlar ile empatik görüşmelere girmesi gerekmektedir.

7. Araştırma sonuçlarına göre Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesine ilişkin algıları tüm boyutların ortalaması; Velayet sahibinin daha az geliri olan ergenler yaşam kalitelerini daha iyi algıladıkları görülmüştür. Geliri daha yüksek olan velayet sahibi anne babaların ve çocuklarının maddi kontrol, sosyal sorumluluk, demokratik ortam, sosyal bütünleşme, sağlıklı ve güvenli çalışma şartları sağlanarak ergenlerin otokontrolleri artırılabilir.

8. Anne baba ve ergenler arasında iyi ilişkilerin olduğu, sorunların yaşanmadığı ve ergenlerin de değerli olarak görülüp aile içerisine dahil edildiği bir iklim yaratılmasının faydalı olabileceği önerilir.

5.3. Araştırma Yapacaklara Öneriler

Bu konuda yapılabilecek yeni araştırmalara yönelik öneriler:

1- Bu araştırma anne babası ayrı ergenlerin yaşam kalitesi üzerinde yürütölmüştür. Aynı konu çocuklar üzerinde ya da diğer yaşam dönemleri üzerinde kıyaslaması araştırılabilir.

2- Bu çalışmada boşanma, ergenlik, yaşam kalitesi incelenmiştir. Bu konuların farklı konularla ilişkisi araştırılabilir.

3-Bu araştırma anne babası ayrı olan Temel Lise, Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, İmam Hatip Lisesi öğrencilerine gerçekteştirilmiştir. Benzer bir çalışma Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Askeri Liselere de gerçekteştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Aba, G. (2009). İş Yaşam Kalitesi ve Motivasyon ilişkisi: Sağlık Sektöründe Bir Uygulama. Y.Y.L.T., S.B.E., Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Ağdemir, S. (1991). Aile ve Eğitim. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 1(1), 11-13.
- Akıntürk, T. (1996). *Aile Hukuku* (Cilt 4). Ankara.
- Akıntürk, T. (2002). *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*. Ankara: Beta Yayınevi.
- Akkaya, M. (2010). Bağlanma Stilleri,Stresle Başa çıkma Tarzları, Problem Çözme Becerileri ve İletişim Tarzlarının Boşanma Süreci Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi. Y.Y.L.T., S.B.E., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Aktaş, Ö. (2011). Boşanma Nedenleri ve Boşanma Sonrasında Karşılaşılan Güçlükler. Y.Y.L.T., Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Akyol, S. U. (2013). Boşanmış ve Boşanmamış Aileye Sahip Ergenlerin Yalnızlık, Yaşam Doyumu, Sosyal Destek ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Y.Y.L.T., Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Akyüz, E. (1978). Boşanmanın Çocuk Üzerindeki Etkileri. *A.Ü Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1-2), 1-6.
- Amato, P. R., & Keith, B. (1991). Parental Divorce and Adult Well- Being: A Meta Analsyis. *Journal Of Marriage and The Family*, 1(53), 43-58.
- Anıl, Y. Ş. (2008). *Boşanma Sebebi Olarak Evliliş Birliğinin Temelinden Sarsılması*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Arifoğlu, B. (2006). Çocuklar İçin Boşanmaya Uyum Programının Çocukların Boşanmaya Uyum, Kaygı ve Depresyon Düzeylerine Etkisi. Y.Y.L.T., S.B.E., Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Arıkan, Ç. (1990). Altsosyo Ekonomik Düzeydeki Boşanmış Kadınların Psikososyal Sorunları. Y.D.T., S.B.E., Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Arıkan, Ç. (1999). Halkın Boşanmaya İlişkin Tutumları Araştırması. *Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Bilim Serisi*, 96.
- Atkinson, R., Atkinson, C., Smith, E., Bem, D., & Hoegsema, S. (1999). *Psikolojiye Giriş*. (Y. Alogan, Çev.) Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Aydın, Z. (2013). Yoğun Bakım Ünitesinde Yatan Hasta Yakınlarında Stres ve Baş Etme Yolları. Y.Y.L.T., S.B.E., BEÜ, İstanbul.

- Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar. (2011). *Türkiye'de aile Yapısı Araştırması*. Ankara.
- Baran, A. G. (2007). Yaşlılıkta Sosyalleşme ve Yaşam Kalitesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*(2), 92.
- Battal, A. (1998). *Boşanma Sebepleri, Bilimsel Araştırma Projesi Araştırma Sonuçları*. İstanbul: Eflatun matbacılık.
- Benedek, E., & Brown, C. (1997). *Boşanma ve Çocukunuz*. (S. Katlan, Çev.) Ankara: HYB Yayıncılık.
- Berksun, E. O. (2005). *Boşanma*. 10 15, 2012 tarihinde <http://www.psikiyatri.net/cat/index>. adresinden alındı
- Bıçakçı, U. (2001). *Paradigma ve Yaşam Kalitesi*. İstanbul.
- Bilgin, D. (2003). Üniversite Kütüphanelerinde Yönetime Katılma: Ankara Üniversite Kütüphaneleri Üzerine Bir İnceleme, Y.Y.L.T., S.B.E., Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Bilir, S., & Dabanlı, D. (1981). Ailelerde Boşanma Vakaları Sonucu Çocukların Geliştirdikleri Tepkiler ve Bu Tepkileri Doğuran Faktörler. *Sağlık Dergisi*, 55(4), 193-2069.
- Boylu, A. A., & Terzioğlu, R. (2007). Ailelerin Yaşam Kalitelerini Etkileyen Bazı Objektif ve Sübjektif Göstergelerin İncelenmesi. s. 6.
- Bozkurt, N. (2003). Kaliteli Yaşamın Felsefesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi*, 2.
- Bulut, I. (1983). Parçalanmış Aileden Gelen Çocukların Davranış Özellikleri Hakkında Bir Araştırma . *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi*, 1(2), 79-109.
- Büyüköztürk, S. (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Can, Y. (2013). Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Üzerine Bir Değerlendirme. *Kırklareli Üniversitesi Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Uygulama ve Araştırmalar Merkezi*(3), 1.
- Cansel, E. (1977). *Boşanmanın Dayandığı Esaslar*, Ankara Hukuk Fakültesi 50. Yıl Armağanı (Cilt 2). Ankara.
- Ceylan, A. (2007). Yaşam Kalitesinin Artırılmasında Kentsel Yeşil Alanların Önemi Ve Kentsel Dönüşüm İle İlişkilendirilmesi, Y.Y.L.T., F.B.E., İ.T.Ü., İstanbul.

- Collange, C. (1997). *Boşanma Salgını*. (S. Akten, Çev.) Ankara: Doruk Yayıncılık.
- Cüceloğlu, D. (2003). *İnsan Ve Davranış*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çakır, B. (2011). Modernleşme Sürecinde Türkiye De Evlilik Kurumunun İşleyişi Ve Boşanma Eğilimlerinin Seyri. Y.D.T., S.B.E., İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Çakmaklı, K. (1997). *Sorunlu Aileler*. Ankara: Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Çalışır, H. (2012). Sağlık Çalışanlarında İş Doyum, Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Hemşire-Ebe Hemşireler Örneği. Y.Y.L.T., S.B.E., B.E.Ü., İstanbul.
- Çelik, M. (2006). Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması. Y.D.T., S.B.E., Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Çelikel, S. (2012). *Boşanmanın Çocuklara İlişkin Hukuki Sonuçları*. Ankara: Adalet Yayıncılık.
- Çetin, A. (2002). *Geriatride Yaşam Kalitesi ve Rehabilitasyon (ed. Y. Gökçe Kutsal)*. İstanbul.
- Çetinkaya, B. (2010). *Ruhsal Açından Sağlıklı Aile Sağlıklı Çocuk*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çiçek, D. (2005). Örgütlerde Motivasyon Ve İş Yaşam Kalitesi Bir Kamu Kuruluşundaki Yönetici Personelin Motivasyon Seviyelerinin Tespit Edilerek İş Yaşam Kalitesinin Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Y.Y.L.T., S.B.E., Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Çılga, İ. (2002). Aile Mahkemeleri Tasarısı Üzerine Bir Değerlendirme. *Aile ve Toplum Dergisi*, 2(5), 51-60.
- Çivitçi, M., Çivitçi, A., & Fiyakalı, C. (2009). Anne Babası Boşanmış ve Boşanmamış Olan Ergenlerde Yalnızlık ve Yaşam Doyumu. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(2), 493-525.
- Darchis, D., & Dercherf, G. (2008). *Ayrılık, Parçalanmış Ailede Çocuk*. (W. Kara, Çev.) İstanbul: Apollon Yayıncılık.
- Demir, T. (2015). Meslek Lisesi Öğretmenlerinin İş Yaşam Kalitesine İlişkin Algıları İle Örgütsel Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişki. Y.Y.L.T., S.B.E., Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Demirkıran, S. (2012). Yaşam Kalitesi ve Sağlık Çalışanları. Y.Y.L.T., S.B.E., B.E.Ü., İstanbul.

- Dingiltepe, T. (2009). Parçalanmış ve Tam Aileye Sahip Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeyleri ile Yaşam Kalite Düzeylerinin Karşılaştırılması. Y.Y.L.T., S.B.E., Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Dolto, F. (1998). *Çocuk ve Boşanma*. (N. Yiğitler, Çev.) İstanbul: Güncel Yayıncılık.
- Emery, E. R. (2012). *Evlilik, Boşanma ve Çocukların Uyumu*. (E. O. Gezmiş, Çev.) İstanbul: Türkiye İş Bankası.
- Enstitüsü, D. İ. (2012). <http://www.tuik.gov.tr/preHaberBultenler.doid=10844.i>. 11 12, 2012 tarihinde alındı
- Erbaydar, T. (2003). Halk Sağlığı Bakımından Sağlık iletişimi. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4), s. 48.
- Erdem, N., & Ergüney, S. (2005). Kroner Arter Hastalarında Yaşam Kalitesinin ve Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörlerin incelenmesi. *Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 8(3), 8.
- Erkan, G. (1986). Boşanmanın Çocukların Benlik Tasarımına Etkisi. Y.D.T., S.B.E., Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Erürker, B. (2007). Aileye ve Parçalanmış Aileye Sahip 5-6 Yaş Çocuklarının Bilişsel İşlevlerinin Karşılaştırılması. Y.Y.L.T., S.B.E., Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Esen, A., Şenuzun, F. E., & Durmaz, A. A. (2003). 2000 Yılına Yaklaşırken Hemşirelerin Yaşam Kalitesine Bir Bakış. *11.Ulusal Hemşirelik Kongresi*.
- Eser, E. (2006). Sağlıkla İlgili Yaşam Kalitesinin Kavramsal Temelleri ve Ölçümü. *Sağlıkta Birikim Dergisi*, 1(1), s. 1.
- Eşşizoğlu, A. D. (2013). *Çatışma ve Stres Yönetimi*. Anadolu Üniversitesi Eskişehir.
- Fındıkçı, I., & Akingüç, B. (1992). Anne Babası Ayrı Olan Öğrencilerin Ailelerinin Diğerlerine Göre Demografik Özellikleri ve Ders Başarıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 429-440.
- Fisher, B. (1998). *Sona Eren İlişkinin Ardından Yeniden Toparlanmak*. (S.Eren, Çev.) İstanbul: HYB Yayıncılık.
- Fiyakalı, N. C. (2008). Anne Babası Boşanmış ve Boşanmamış Lise Öğrencilerine Sürekli Öfke Düzeyleri ve Öfke İfade Etme Tarzlarının Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması. Y.Y.L.T., E.B.E., Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Gander, M. J., & Gardiner, H. W. (2004). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. (B. Onur, Çev.) Ankara: İmge Kitapevi.

- Gönen, E., & Özmete, E. (1999). Yaşam Kalitesi, Yaşam Standardı ve Refah Kavramlarına Yaklaşımlar. *Verimlilik Dergisi*, 1(4), s. 54.
- Güçlü, M. (2001). stres Yönetimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 96.
- Gül, T. (2011). Sağlıklı Beslenme Kavramı ve Üniversite öğrencilerinin Beslenme Alışkanlıklarına Yönelik Tutum ve Davranışları Çukurova Üniversitesi Örneği. Y.Y.L.T., S.B.E., Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Güler, Ç., & Çobanoğlu, Z. (1994). *Sosyal Çevre*. 09 19, 2013 tarihinde http://ekutuphane.sagem.gov.tr/kitaplar/sosyal_cevre.pdf . adresinden alındı
- Gün, F. (2006). Kent Kültüründe Yalnızlık Duygusu. Y.Y.L.T., S.B.E., Ankara üniversitesi, Ankara.
- Hortaçsu, N. (1991). *İnsan İlişkileri*. Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- Kanunu, T. M. (2001). Ankara: T.C. Resmi Gazete 24607.
- Karademir, U. A. (2014). Sağlık Çalışanlarında Yaşam Kalitesi. Y.Y.L.T., S.B.E., B.E.Ü., Zonguldak.
- Karahan, S. A. (2012). Boşanma Sonrası Yaşama Uyum. Y.D.T., S.B.E., Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kasatura, İ. (2003). *Heyecansal Kontrol: Yaşantımıza Yön Veren Duygularla Başa Çıkmayı Öğrenmek*. İstanbul : Altın Kitaplar.
- Kaya, T. (2009). İstanbul Da Yaşayan Boşanmış Kadın Ve Erkeklerin Boşanma Deneyimleri. Y.Y.L.T., S.B.E., Yedi Tepe Üniveristesi, İstanbul.
- Kaynaroğlu, N. (1984). Orta Sosyo-Ekonomik Boşanmış Ailelerin Altı Yaş Gurubu Çocuklarındaki Psikososyal Özelliklerin İncelenmesi. Y.D.T., S.B.E., Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Keskin, I. (2007). Boşanmanın Sosyolojik ve Psikolojik Nedenleri ve Boşanmanın Ortaya Çıkardığı Sonuçlar. Y.Y.L.T., S.B.E., Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Koç, M. (2004). Gelişim Psikolojisi açısından Ergenlik Dönemi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(17), 231-256.
- Koç, R. (2009). Sağlık Çalışanlarında İş Stresi(Acil Servis Örneği). Y.Y.L.T.,S.B.E., B.E.Ü., Zonguldak.
- Kösterelioğlu, M. A. (2011). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İş Yaşam Kalitesi İle İşe Yabancılaşması Arasındaki İlişki. Y.D.T., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

- Kurumu, T. B. (2006). *İstatistik Göstergeler 1923-2005*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.
- Kurumu, T. İ. (2011). *Adalet İstatistikleri 2010*. Ankara: TUİK.
- Kuyucu, Y. (2007). Boşanmış Ailede Yetişen Ergenlerin Bilişsel Çarpıtmalarıyla Benlik Değeri Arasındaki İlişki. Y.D.T.,E.B.E., D.E.Ü., İzmir.
- Küçükusta, D. (2007). Konaklama İşletmelerinde İş Yaşam Dengesinin Çalışma Yaşamı Kalitesi Üzerindeki Etkisi. Y.Y.L.T., S.B.E., Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Lap, F. (2014). Boşanma Sürecinde Çocuk. *Popüler Psikiyatri Dergisi*(78), 14-17.
- Meriç, B. (2007). Boşanmış ailelerdeki Ergenlerin Uyum Düzeylerini ve Sosyal Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Bir Grup Rehberliği Çalışmasının Sınanması. Y.Y.D.T., E.B.E., Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Politikalar (2009). *Boşanma Nedenleri Araştırması*. Ankara.
- Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Politikalar (2011). *Türkiye'de ailelerin Eğitim İhtiyaçları*. Ankara.
- Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Politikalar (2011). *Tek Ebeveynli Aileler* . Ankara.
- Müezzinoğlu, T. (2004). Yaşam Kalitesi. s. 25.
- Öngider, N. (2006). Evli ve Boşanmış Ailelerde Algılanan Ebeveyn Kabul veya Reddinin Çocugun Psikolojik Uyumunu Üzerindeki Etkileri. Y.D.T., S.B.E., Ege Üniversitesi, İzmir.
- Öngider, N. (2013). Boşanmanın Çocuk Üzerine Etkileri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(2), 140-161.
- Öz, Z. (1997). *Çocuk ve Aile*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Özdemir, U., Laçın, A., Yiğit, T., Saruç, S., & Kılıç, A. (2006). *Boşanmış Aileden Gelen Çocuklar Üzerine Bir Araştırma(Poster)*. Antalya.
- Özgen, F. (2001). *Uyku ve Uyku Bozuklukları*. İstanbul.
- Özkan, Z. (1989). Türkiye'de Boşanmaların Sebebi ve Sonuçları. Y.D.T., S.B.E., Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Öztürk, M. (2008). *99 Sayfada Boşanmış Ailelerde Çocuk* . İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Öztürk, M. (2014). *Ha Gayret Boşanmaya Az Kaldı!* Ankara: Sage Yayıncılık.
- Öztürk, O. (2004). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*. Ankara: Nobel Tıp Kitap Evleri.

- Öztürk, Ö. (2010). Genel Boşanma Sebepleri. Y.Y.L.T.,S.B.E., Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Öztürk, S. (2006). Anne Babası Boşanmış 9-13 Yaşları Arasındaki Çocuklar ile Aynı Yaş Grubundaki Anne Babası Boşanmamış Çocukların Benlik Saygısı ve Kaygı Düzeyleri İlişkisi. Y.Y.L.T., E.B.E., Dokuz Eylül Üniveristesi, İzmir.
- Pavot, W., & Diener, E. (1993). The Affective And Cognitive Context of Self Reported Measures of Subjective Well-Being. *Social Indicators Research*(28), 1-20.
- Pektekin, Ç., & Aştı, N. (1994). Çalışan Hemşirelerin İş Gücü Kaybı, Nedenleri, Sıklığı ve İş Doyum İlişkisi. *Hemşirelik Bülteni*, 8(1), 31-32.
- Perim, A. (2007). Trakya Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Haastahanesinde Çalışan Hemşirelerin Kaliteli Yaşam Algısının Belirlenmesi. Y.Y.L.T., S.A.B.E., Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Sancaklı, D. (2014). Boşanmış Annelerin ve Çocuklarının boşanma Sürecine İlişkin Yaşantıları. Y.Y.L.T.,S.B.E., Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Sapançalı, F. (2009). *Toplumsal Açıdan Yaşam Kalitesi*. İzmir.
- Satir, V. (1988). *İnsan Yaratmak*. (S. Yeniçeri, Çev.) İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Sevim, J. (2009). *Boşanma Mesleği*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Steinberk, L. (2007). *Ergenlik*. (F. Ç. Diğ., Çev.) Ankara: İmge Yayıncılık.
- Sucu, İ. (2007). Boşanmış Kadınların Boşanma Nedenleri Ve Boşanma Sonrası Toplumsal Kabulleri. Y.Y.L.T., S.B.E., Sakarya Üniversitesi, İstanbul.
- Şen, B. (2013). Boşanma Süreci ve Arabuluculuğu. Y.D.T.,S.B.E., Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Şendil, G., & Kızıldağ, Ö. (2005). *Eclilik Çatışması ve Çocuk*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Şentürk, Ü. (2006). Parçalanmış Aile Çocuk İlişkisinin Sebebi Olduğu Sosyal Problemler Malatya Uygulaması. Y.D.T.,S.B.E., İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Şentürk, Ü. (2008). Aile Kurumuna Yönelik Güncel Riskler. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 4(14), 7-33.
- Talas, M. (2010). *Çevre Bilinci konusunda Sivil Toplum Örgütlerinin Önemi*. Niğde.
- Tan, O. (2009). *Depresyon ve Belirtileri*. 05. 30. 2012 tarihinde www.mcatürk.com adresinden alındı

- Tarhan, N. (2004). *Boşanmış Aileleler ve Çocukları*. 05. 05. 2012 tarihinde http://www.mcatürk.com/makul_bosanma.htm. adresinden alındı
- Tekeli, İ. (2002). *Yaşam Kalitesi Göstergeleri. Türkiye için bir Veri Sistemi Önerisi*. Ankara.
- Teşkilatı, D. P. (1997). *Türkiye ve Avrupa Birliği'ndeki Sağlık Politikaları ve Göstergelerinin Karşılaştırılması*. 10 16, 2013 tarihinde <http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/>. adresinden alındı
- Timur, M. S. (2010). *Romantik İlişkiler, Evlilik, Anne Baba Çocuk İlişkileri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Top, M. Ş., Özden, S. Y., & Sevim, M. (2003). Psikiyatride Yaşam Kalitesi. *Düşünen Adam Dergisi*, 16(1), s. 19.
- Totan, T., & Yöndem, Z. D. (2007). Ergenlerde Zorbalığın Anne, Baba ve Akran ilişkileri Açısından İncelenmesi. *Ege Üniversitesi (EÜ), Eğitim Fakültesi, Ege Eğitim Dergisi*, 8(2), 56.
- Tunç, P. (2008). Sağlık Çalışanlarında Kas İskelet Sistemi Bozuklukları İle İlgili Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörler. Y.Y.L.T., S.A.B.E., Başkent Üniversitesi, Ankara.
- Turgut, T. (2011). Çalışmaya Tutkunluk: İş Yükü, Esnek Çalışma Saatleri Yönetici Desteği ve İş-Aile Çatışması İle İlişkileri. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 25(3), s. 155.
- Tuzcuoğlu, N. (1994). Boşanmanın Yarattığı Güçlükler ile Mücadele Ebeveyn ve Çocuklara Yardım Etme. *Eğitim Bilimleri Dergisi*(6), 255-264.
- Türkaslan, N. (2007). Boşanmanın Çocuklar Üzerine Olumsuz Etkileri ve Bunlarla Baş Etme Yolları. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(11), 99-108.
- Uçar, Ş. (2009). *Boşanma Psikolojisi, Boşanma ve Çocuklar, Boşanma Sonrası Yaşam*. 10 17, 2010 tarihinde <http://www.uzmanlariz.com/makaleoku/60/>. adresinden alındı
- Uzun, Ç. (2013). Anne Babası Boşanmış ve Boşanmamış Çocuklarda Depresyon ve Sosyal Becerilerin Değerlendirilmesi. Y.Y.L.T., S.B.E., İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Velidedeoğlu, H. V. (1976). *Ailenin Çilesi Boşanma*. İstanbul: Çağdaş Yayıncılık.
- Walczak, Y. (1999). *Boşanma ve Çocuk Üzerine Etkileri*. (İ. Ersevim, Çev.) İstanbul: Özgür Yayıncılık.

- Wolf, A. E. (2002). *Boşanmanız Şart mıydı?* (E. Aksay, Çev.) İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Yavuzer, H. (2003). *Çocuuğu Tanımak ve Anlamak*. İstanbul: Remzi Yayınevi.
- Yavuzer, H. (2004). *Anne Baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeşil, F. (2009). Hastane Yöneticilerinin Etkili Zaman Yönetimine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. Y.Y.L.T., S.B.E., Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Yıldırım, A., & Hacıosmanoğlu, R. (2011). Sağlık Çalışanlarında Yaşam Kalitesi ve Etkileyen Değişkenler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2), 66.
- Yıldırım, I. (2004). Depresyonun Yordayıcısı Olarak Sınav Kaygısı, Gündelik Sıkıntılar ve Sosyal Destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(27), 241-250.
- Yörükoğlu, A. (2004). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınları.

EKLER
EK 1 Valilik İzni

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.6126155
Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

03.06.2016

Sayın: Haydar DEMİR

İlgi: a) 30.05.2016 tarihli dilekçeniz.
b) Valilik Makamının 02.06.2016 tarih ve 6079927 sayılı oluru.

"Anne Babası Ayrı Olan Ergenlerin Yaşam Kalitesinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" konulu teziniz hakkındaki ilgi (a) dilekçe ve ekleri ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve söz konusu talebin bilimsel amaç dışında kullanılmaması, *uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması*, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim -öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini rica ederim.

Zekine DAYIOĞLU
Müdür Yardımcısı

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

Elektronik İmza Aali Sistemimizde Mevcuttur	
Arb Boyadı:	Mualla ÇELEBİ
Ünvanı:	Bölüm Şefi
Tarih:	03.06.2016
İmza:	

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden a166-28da-34ac-b318-21c2 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.6079927
Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

02/06/2016

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Haydar DEMİR'e ait 30.05.2016 tarihli dilekçe.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tek. Gn Md. 07.03.2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 nolu gen.
c) Millî Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 01.06.2016 tarihli tutanağı.

Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Haydar DEMİR'in "Anne Babası Ayrı Olan Ergenlerin Yaşam Kalitesinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" konulu tezi kapsamında, ilimiz Bağcılar ilçesinde bulunan tüm özel/resmi liselerde öğrenim gören öğrencilere; kişisel bilgi formu ve çocuklar için yaşam kalitesi ölçeğini uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) dilekçe ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının söz konusu talebi bilimsel amaç dışında kullanmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim -öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ömre Faruk YELKENCİ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
02/06/2016

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212) 455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 23e4-303c-3dd6-bb7d-2948 kodu ile teyit edilebilir.

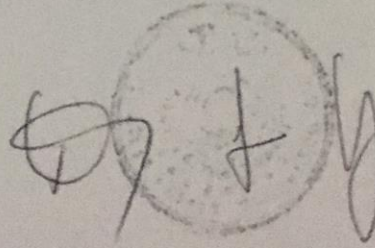
EK 2 Veli İzni

VELİ İZİN BELGESİ

Velisi bulunduğum okulunuz öğrencisinin "Anne babası ayrı olan ergenlerin yaşam kalitesinin bazı değişkenler açısından incelenmesi" konulu psikoloji tez çalışmasında kullanılmak üzere uygulanacak olan Kişisel Bilgi Formu ve Yaşam Kalitesi Ölçeklerinin uygulanmasına izin veriyorum.

Gereğini arz ederim.

TARİH	
VELİNİN ONAY KODU	

EK 3 Ölçek İzni

Posta ve Kişilerde ara

Yeni | Yanıtla | Sil | Arşivle | Gereksiz | Süpür | Taşı | Geri al

Klasörler

Gelen Kutusu

Gereksiz E-posta

Taslaklar 1

Gönderilmiş Öğeler

Silinmiş Öğeler 13

Arşiv

Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği

28.3.2016 (Pzt), 14:00

Siz

5-7 yas çocukdeg.pdf 647 KB

5-7yas anne-baba.pdf 474 KB

8-12 yaş.doc 297 KB

9 ekin (2 MB) tümünü göster Tümünü indir Tümünü OneDrive - Kişisel konumuna kaydet

ölçek ektedir. teşekkürler

27 Mart 2016 23:00 tarihinde haydar demir <haydarpdrist@hotmail.com> yazdı:
tekrardan merhabalar.50 tl lik bağışı göndermiş olduğunuz hesaba yaptım.ölçeği ve değerlendirme formunu gönderebilir misiniz?

Date: Tue, 22 Mar 2016 09:45:24 +0200
Subject: ölçek
From: cogepder@gmail.com
To: haydarpdrist@hotmail.com

'Ölçeğin kullanım hakları Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği'ne verilmiştir. Ölçeği ve değerlendirme formunu Dernek'e 50 TL bağış karşılığında alabilirsiniz!. hesap numarası ektedir. teşekkürler

EK 4 ANKET

Sevgili Lise Öğrencileri

Çalışmanın I. Bölümünde Kişisel Bilgi Formu, II. Bölümde yaşam kalitesiyle ilgili sorulardan oluşan ölçekler yer almaktadır. Lütfen her bir ifadeyi dikkatlice okuyun ve bunlarla ne kadar hem fikir olduğunuzu mevcut yaşantınızı düşünerek karar verin. Her ifadenin karşısında yer alan sayılardan birini işaretleyerek ne kadar katıldığınızı belirtin. Lütfen size uygun seçeneği (X) şeklinde işaretleyiniz. Toplanacak veriler yalnız bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Katılımlarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Haydar DEMİR
Nişantaşı Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bu bölümde sizlere ait kişisel bilgiler ile ilgili sorular yer almaktadır. Sizden, her soruya ilişkin seçeneklerden size uygun olanının yanındaki parantez içine “ X” işareti koymanız istenmektedir.

1. Yaşınız

15() 16() 17() 18()

2. Cinsiyetiniz

Kadın () Erkek ()

3. Öğrenim sınıfınız

9 () 10 () 11 () 12 ()

4. Annenin eğitim durumu

İlköğretim () Lise () Üniversite ()

5. Babanın eğitim durumu

İlköğretim () Lise () Üniversite ()

6. Okuduğunuz okul türünüz

Anadolu Lisesi() Anadolu Meslek Lisesi() Anadolu İmam Hatip Lisesi () Temel Lise()

7. Velayet sahibinin (yanında yaşadığımız kişi) aylık geliri ne kadardır?

1300 TL den az () 1300-2000 TL () 2000-3000 TL () 3000 TL fazla ()

ÇOCUKLAR İÇİN YAŞAM KALİTESİ ÖLÇEĞİ
ERGEN DEĞERLENDİRME FORMU(13-18 YAŞ)

Bir sonraki sayfada sizin için sorun olabilecek durumların listesi bulunmaktadır.

Lütfen son bir aylık süre içinde her birinin sizin için ne kadar sorun oluşturduğunu daire içine alarak belirtiniz.

Eğer sizin için hiçbir zaman sorun değilse	0
Eğer sizin için nadiren sorun oluyorsa	1
Eğer sizin için bazen sorun oluyorsa	2
Eğer sizin için sıklıkla sorun oluyorsa	3
Eğer sizin için hemen her zaman sorun oluyorsa	4

Burada yanlış ya da doğru cevaplar yoktur.

Eğer herhangi bir soruyu anlayamazsanız lütfen yardım isteyiniz.

Son bir ay içinde aşağıdakiler sizin için ne kadar sorun yarattı?

Sağlığım ve aktivitelerim ile ilgili sorunlar	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Hemen Her zaman
1.Bir bloktan fazla yürümek bana zor gelir	0	1	2	3	4
2.Koşmak bana zor gelir	0	1	2	3	4
3.Spor yada egzersiz yapmak bana zor gelir	0	1	2	3	4
4.Ağır bir şey kaldırmak bana zor gelir	0	1	2	3	4
5.Kendi başıma duş ya da banyo yapmak bana zor gelir	0	1	2	3	4
6.Evdeki günlük işleri yapmak bana zor gelir	0	1	2	3	4
7.Bir yerim acır ya da ağrır	0	1	2	3	4
8.Enerjim azdır	0	1	2	3	4

Duygularımla ilgili sorunlar	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Hemen Her zaman
1.Korkmuş ya da ürkmüş hissedirim	0	1	2	3	4
2.Hüzünlü ya da üzgün hissedirim	0	1	2	3	4
3.Öfkeli hissedirim	0	1	2	3	4
4.Uyumakta zorluk çekerim	0	1	2	3	4
5.Bana ne olacağı konusunda endişelenirim	0	1	2	3	4

Başkaları ile ilgili sorunlar	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Hemen Her zaman
1.Yaşlıtlarımla geçinmekte sorun yaşarım	0	1	2	3	4
2.Yaşlıtlarım benimle arkadaş olmak istemezler	0	1	2	3	4
3.Yaşlıtlarım benimle alay eder	0	1	2	3	4
4.Yaşlıtlarımın yapabildikleri şeyleri yapamam	0	1	2	3	4
5.Yaşlıtlarıma ayak uydurmakta zorluk çekerim	0	1	2	3	4

Okul ile ilgili sorunlar	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Hemen Her zaman
1.Sınıfta dikkatimi toplamakta zorlanırım	0	1	2	3	4
2.Bazı şeyleri unuturum	0	1	2	3	4
3.Derslerimden geri kalmamak için zorluk çekerim	0	1	2	3	4
4.Kendimi iyi hissetmediğim için okula gidemediğim olur	0	1	2	3	4
5.Doktora ya da hastaneye gittiğim için okula gidemediğim olur	0	1	2	3	4

EK 5 Okul Listesi

1	Bağcılar/İstanbul	BAĞCILAR İMAM HATİP LİSESİ
2	Bağcılar/İstanbul	ORHANGAZİ ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ
3	Bağcılar/İstanbul	SELAHATTİN EYYUBİ ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ
4	Bağcılar/İstanbul	BAĞCILAR AKŞEMSETTİN ANADOLU LİSESİ
5	Bağcılar/İstanbul	BAĞCILAR ANADOLU LİSESİ
6	Bağcılar/İstanbul	BARBAROS ANADOLU LİSESİ
7	Bağcılar/İstanbul	DR. KEMAL NACİ EKŞİ ANADOLU LİSESİ
8	Bağcılar/İstanbul	İBNİ SİNA ANADOLU LİSESİ
9	Bağcılar/İstanbul	ABDURRAHMAN VE NERMİN BİLİMLİ MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
10	Bağcılar/İstanbul	ALAAT TİN-NİL ÜFER KADAYIFÇIOĞLU MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
11	Bağcılar/İstanbul	BAĞCILAR AYDIN DOĞAN MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
12	Bağcılar/İstanbul	BAĞCILAR EDİP İPLİK MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
13	Bağcılar/İstanbul	BAĞCILAR FATİH MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
14	Bağcılar/İstanbul	BAĞCILAR TEKNİK VE ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ
15	Bağcılar/İstanbul	DÜNDAR UÇAR MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
16	Bağcılar/İstanbul	GAZİ MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
17	Bağcılar/İstanbul	HİKMET NAZİF KURŞUNOĞLU MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
18	Bağcılar/İstanbul	MAHMUTBEY MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
19	Bağcılar/İstanbul	OSMANGAZİ MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
20	Bağcılar/İstanbul	ÖZEL ANALİTİK TEMEL LİSESİ
21	Bağcılar/İstanbul	ÖZEL BAĞCI FİNAL TEMEL LİSESİ
22	Bağcılar/İstanbul	ÖZEL BAĞCILAR KÜLTÜR TEMEL LİSESİ
23	Bağcılar/İstanbul	ÖZEL BAĞCILAR UĞUR TEMEL LİSESİ